

LUDUS

POZORIŠNE NOVINE ■ BROJ 134 ■ APRIL 2006. ■ GODINA XIV ■ CENA 50 DINARA

**TEMA BROJA: KAKO ŽIVE
TEATRI IZVAN BEOGRADA**

U OVOM BROJU:

**Ana Đorđević:
ZAHTEVNA SAM I UVEK
NEZADOVOLJNA
REZULTATIMA**

**Tihomir Stanić:
U SUSRETU SA VRHUNSKIM
UMETNICIMA RASTU AMBICIJE**

**Ksenija Krnajska:
POZORIŠTE JE POEZIJA
OBIČNOG ŽIVOTA**

**Mene opet nisu uhvatili
da pričam za Ludus!**

Zbog poze Joakima Vujića, koja je i danas karakteristična za sve pozorišne poslenike, tinejdžeri čitav kraj oko ovog kragujevačkog spomenika zovu "kod prosjaka".

**Savez dramskih umetnika Srbije
poziva na**

**XI REDOVNU IZBORNU SKUPŠTINU
SAVEZA DRAMSKIH
UMETNIKA SRBIJE**

**22. maja 2006. godine
(ponedeljak), u 12 sati,
Pozorište na Terazijama
(Velika scena)**

TALIJA U SRBIJI, SRBIJA U TRANZICIJI

U prvoj polovini marta Predsedništvo SDUS-a je pozvalo poverenike iz svih pozorišta da, o trošku SDUS-a (ako su izvan Beograda), dođu na razgovor, bolje upoznavanje i razmenu iskustava. Sa namerom da se uspostavi življa komunikacija među

članstvom i da se stekne bolji uvid u situacije u svim teatrima Srbije. I sa osnovnim ciljem da se, nakon obavljenih razgovora i definisanja problema, zajednički pokrene njihovo rešavanje.

Poverenici iz takozvane unutrašnjosti su se u većem broju (mada ipak

ne svi) odazvali pozivu, ali je iz svih beogradskih pozorišta stigla samo poverenica iz Pozorišta Boško Buha.

Poverenik je onaj član SDUS-a koji je u svom pozorištu (dobrovoljno!) zadužen za bolju komunikaciju sa Savezom, za razmenu iskustava, protok važnih

informacija, animaciju i predlaganje novih članova itd. Kao što i sama reč kaže, poverenik je čovek od poverenja... U poverenju, ne znamo zašto poverenici iz Beograda nisu našli vremena ni volje da od nekoliko ponuđenih termina za razgovor izaberu barem jedan, ali nisu.

Možda se podrazumeva da svi znamo sve o svemu što se događa u beogradskim teatrima, ali kao i sve što se podrazumeva, to ne mora da bude tačno. Ili nema problema?

Uglavnom, održano je nekoliko sastanaka na kojima je po nekoliko članova Predsedništva razgovaralo sa po nekoliko poverenika iz raznih gradova. Tako smo došli do ovih informacija.

PIROTSKO POZORIŠTE OD SUSTANARA SVE VIŠE POSTAJE PODSTANAR

Problem Pirotskog teatra je nastao pre mnogo godina kada je Pozorište ustupilo gradu svoju staru zgradu i pristalo da uđe u sustanarski odnos u (tada novoizgrađenom) Domu kulture. Od tada do danas njihova se prava ograničavaju, a prostorije koje su dobili na korišćenje volšebno postaju sve manje, ili se dodeljuju drugima. Postojao je, pre 5 godina, problem probne sale koja je bila ustupljena nekoj lokalnoj televiziji, a sada je gorući problem fundusa. Prostorije nisu adekvatne i prokišnjavaju, što remeti rad teatra. Takođe im nedostaje još nekoliko glumaca, mladih, školovanih. Direktor teatra kaže da mladi glumci ne žele da dođu u Piro, jer je daleko, mada im on nudi obezbeđen smeštaj (iznajmi zajednički stan za nekoliko glumaca istog pola) i platu, pristojnu za naše prilike.

Svim našim pozorištima LUDUS rado nudi svoj prostor za besplatno oglašavanje radnih mesta i traženje potrebnih glumaca, reditelja, dramaturga... Za angažman, za sezonski ugovor, za rad po projektu... dakle za sve vrste i načine saradnje.

U ovom času Srbija ima 6-7 visokih glumačkih škola iz kojih svake godine izade bar pedesetak diplomiranih glumaca i sve je realnija pretpostavka da će neki od njih hteti da odu tamo gde su potrebni.

PERMANENTNA KRIZA NIŠKOG TEATRA

Zabrinjavajuće je to što se kriza i dalje razvija. Osim slabih, da ne kažemo neku težu reč, međuljudskih odnosa i finansijske krize, ovde sada eskalira i kriza repertoara. Imaju svega 7-8 naslova na repertoaru, a igraju samo 2-3 puta nedeljno. Utešno je jedino to što se na ta proročena igranja, barem vraća publika. Miroslav Đorđević, poverenik iz Niša, objasnio je da sredstva za produkciju koja Opština daje stižu tek u drugoj polovini marta, tako da produkcije nema od polovine decembra do polovine marta, što bi zapravo trebalo da bude vrh pozorišne sezone. Služba marketinga, i uopšte, administracija je mnogobrojna i nepotrebna, dok je umetnički ansambl sve manji. Najmlađi glumac ima 28 godina. Postoji sistematizacija radnih mesta kojom je predviđeno 35 glumaca, ali se novi i mladi glumci ipak ne primaju.

Takođe, nema nikakvog pravila ni pravilnika o honorarima, koji se određuju ne zna se kako. Ansambl je nezadovoljan, ne zbog toga što se angažuju gostujući glumci, nego zbog toga što postojeći ansambl nije adekvatno uposlen. Mlada gostujuća glumica (diplomirala na BK) naprimer, dobija po predstavi 22000 dinara, a glumačka plata je 27000, kaže M. Đorđević. Zar u tom slučaju ne bi bilo razumnije primiti mladu glumicu u angažman? Tu istu, ili neku drugu. Oprema premijere ispada vrlo skupa jer imaju vrlo malo repriza ("Je li bilo kneževе večere" igrana je samo 7-8 puta) do čega dolazi jer je ansambl malobrojan i ne postoji mogućnost zamene glumaca, ako se neko razboli, ili ode. Dvoje članova Predsedništva odlaze na razgovore u Niš, mada smo u međuvremenu dobili od našeg dopisnika, mnogo svetliju sliku ovog teatra. Koju takođe možete pročitati u ovom broju.

VLANJANCI OPSTAJU UPRKOS OPŠTOJ FINANSIJSKOJ KRIZI

Ljiljana Radivojević donela je na poklon Savezu 3 publikacije Pozorišta *Bora Stanković* (o kojima u ovom broju piše Zorica Simović). Činjenica da teatar ima i izdavačku delatnost govori da je ne samo rešen da opstane, nego i da ostavi traga o svom postojanju. Ovo je suština situacije u Vranjanskom teatru. Nije lako, ali su odlučili da postoje najbolje što mogu. Opština izdržava teatar kako može i koliko može, ali su odnosi među njima dobri. Vranjanska privreda je kao i privrede ostalih gradova, uglavnom uništena, pa je teško pronaći sponzore. Trenutno je najveći sponzor BAT (British American Tobacco). Ministarstvo kulture pomaže malo i sredstva se čekaju dugo. Direktor pozorišta je reditelj i pisac, pa sam režira kada nema sredstava za gostujućeg reditelja. Trenutno imaju na repertoaru petnaestak naslova, za odrasle i za decu. Bilo bi ih i više, ali su neke skinute sa repertoara jer nemaju gde da čuvaju scenografiju. Predstave su pune (u toku su *Borini dani*), a teatar ima sjajnu publiku. Pozorište ima 4 termina nedeljno za svoje predstave, a u ostalim terminima su gostovanja. Igraju i subotom pre podne. Ansambl ima desetak glumaca. Po projektu se, po potrebi angažuju gosti, a statiraju gimnazijalci. Ljiljana Radivojević istakla je kao osnovni problem što ih retko posećuju selektori festivala, zbog udaljenosti i problem nemogućnosti uvećanja ansambla, kao i slabu komunikaciju sa Beogradom.

U ZAJEČARU KATASTROFALNA SITUACIJA

kaže Predrag Grbić, poverenik iz pozorišta "Zoran Radmilović" Glumci su tamo rangirani samo po školskoj spremi pa imaju plate kao i scenski radnici, u rasponu od 12000-16000 dinara. Plata glumice sa Joakimovom nagradom jednaka je plati majstora bine. Glumačko radno mesto čak i ne postoji u sistematizaciji, mada imaju zaposlenih 16 glumaca. Novi upravnik je opštinski službenik i nalazi se na platnom spisku Opštine.

Novaca nema, ali se administracija ipak i dalje uvećava. Stalni reditelj Vlada Lazić, planira i želi da dovede mlade, školovane glumce, ali nema sredstava ni za ove koji su već zaposleni. Produkcija je takođe katastrofalna, kaže Grbić, jedino je "Ženidba" bila uspešna. Od marta 2005. nije bilo premijere, a za kompletnu produkciju dobili su ove godine 800 000 dinara. Svi oni žele da rade, ali nemaju mogućnosti. Niko u pozorištu ne očekuje ništa dobro, a P. Grbić je došao da zamoli za hitan dolazak predstavnika SDUS-a u Zaječar, na razgovor sa predsednikom Opštine.

Kada su pre 5 godina pretstavnici SDUS-a i tadašnjeg Sindikata bili u Zaječaru, predsednik opštine je bio drugi, iz druge partije, ali je situacija bila slična. Tadašnjom upravnikom, takođe postavljenom od Opštine, ansambl takođe nije bio zadovoljan. Postoji neki pravni problem sa ovim teatrom i Opštinom. Izgleda da opštinari smatraju svojom dobrom voljom izdržavanje svog pozorišta, a da to zapravo nigde nije precizno pravno regulisano. Javni servis je javio da predsednik opštine Zaječar ima platicu od 70 000. kao šest glumaca. Koliko li fakulteta on ima? Opštinari pak ne smatraju sebe npr. izdržavanim licima, nego samo pozorišne poslenike, radnike muzeja itd. U tom smislu bio bi potreban i neki jači sagovornik od SDUS-a. Ministarstvo kulture Srbije, na primer. Predsedništvo je uputilo službeni dopis Opštini Zaječar sa zahtevom da se poštuje odluka Vlade Srbije i da se, kao u svim ostalim pozorištima, zaječarski glumci plaćaju ne samo prema srednjoj školskoj spremi, nego i prema statusu.

NIŠKO DEČIJE POZORIŠTE - USPEŠNO

Tatjana Cvetković iz Pozorišta lutaka donela je lepe vesti. Za ovo pozorište, na čijem je čelu Mića Berić, reditelj, i koje ima osamnaest glumaca, grad Niš kao da je imao više sluha. Čak je materijalno pomogao školovanje mladih lutkara na NATFIS Akademiji u Sofiji, gde sada postoji cela jedna srpska klasa, sastavljena od Nišlija i jedne stipendistkinje Kragujevačkog pozorišta za decu. Klasu vodi B. Lungov, a studenti su na drugoj godini. Svi će se vratiti u svoje sredine. Pozorište je ove sezone radilo punom parom 5, 6 premijera, a međuljudski odnosi su sve bolji. Predstave su duplom pune, imaju divnu publiku.

Po prvi put je uspostavljena saradnja sa Narodnim pozorištem, te dvoje glumaca iz dečijeg igraru u "velikim predstavama" *Molijer* i *Svabica*.

Sa predstavama *Carev zatočnik* u režiji Zorana Lozančića, i *Sveti Sava* u režiji Milorada Berića, niško dečije pozorište osvojilo je mnogobrojne nagrade na festivalima. Ostvarili su, u okviru humanitarnog programa, i gostovanja na Kosovu. Oni predlažu da u novo Predsedništvo svakako uđe neko iz njihove kuće, ko bi mogao da predstavlja i ostala pozorišta za decu.

KRUŠEVLJANI KAO BEOGRAĐANI (NEBOJŠE I ROMANI)

Ljiljana Đoković, glumica Kruševačkog pozorišta, koja je član aktuelnog Predsedništva SDUS-a i poverenica, napisala je iscrpan i detaljan izveštaj o mnogobrojnim uspesima svoje kuće. Iako je ovo pozorište već godinama jedno od najuspešnijih u Srbiji, smatraju da im je tekuća sezona čak uspešnija od ranijih. Na 256 raznih programa (domaće predstave 94, na gostovanjima 46, gostujuće predstave kod njih 48, svečane akademije 26, dečiji festival 10 itd) imali su preko 50 000 gledalaca. Učestvovali su na 9 festivala gde su osvojili ukupno 20 raznih nagrada.

Najuspešnija je predstava *Svinjski otac* u režiji Egon Savina, koja je na Danima komedije, Joakim Festu, Sterijinom pozorju, Vršackim jesenima, Danima Milivoja Živanovića osvojile brojne nagrade. Ne samo Seka Sablić koja je dobla i prvu *Ljubinku Bobić*, nego i Dubravka Kovjanić i Nebojša Milovanović

za najbolje mlade glumce, a Marija Kalabić za najbolju scenografiju.

Branislav Nedić, dramaturg i novi upravnik pozorišta režirao je *Orden Dušana Miklje*, (na maloj sceni *Jovan Putnik*) koja je gostovala diljem zemlje.

Prokleta avlija u režiji Nebojše Brađića prva je sa ovih prostora gostovala u Zagrebu, posle raspada bivše Jugoslavije. Doživela je ovacije. Gostovali su i na Festivalu drame u Zenici, kao jedini gosti iz inostranstva, a u konkurenciji sa 11 domaćih predstava proglašeni su za najbolju predstavu. Nebojša Brađić dobio je nagradu za režiju i adaptaciju, Nebojša Dugalić za najbolju mušku ulogu. *Prokleta avlija*, dakle nastavlja svoj dugogodišnji uspešan život.

Osim još nekoliko vrednih predstava za odrasle, Kruševačko pozorište ima i brižljivo negovan repertoar za decu. *Imi trku za konja imamo* M. Stanislavljevića

režirao je mladi Kruševljanin Bojan Milosavljević, početkom ove sezone.

U sezoni 2005/06 proizveli su ukupno 5 premijera. A imaju samo 11 stalno zaposlenih glumaca i 2 stalna glumca saradnika. Naravno, angažuju i goste. Imaju odličnu komunikaciju sa Beogradom gde redovno gostuju na scenama BDP i Zvezdara teatra (*Zvezdana prašina* Dušana Kovačevića, sa izvanrednim Nebojšom Ljubišićem u glavnoj ulozi)

Zbog svega ovoga nije iznenađenje što je osnivač Pozorišta Opština Kruševac, u okviru proslave Dana grada - Vidovdana - dodelila Kruševačkom pozorištu Vidovdansku nagradu kao najuspešnijoj ustanovi, firmi ili preduzeću u čitavoj Opštini.

Kruševačko pozorište u maju obeležava veliki jubilej - 60 godina postojanja. Za tu priliku Nebojša Brađić sprema *Tvrđavu* Meše Selimovića.

Zvezdana prašina: Milica Zarić, Nebojša Ljubišić Bojan Veljović

VRŠAČKOM POZORIŠTU "STERIJA" NEDOSTAJU GLUMCI

Glumica, Bojana Udicki, navela je ovo kao osnovni problem svog pozorišta, smatrajući da u ovom času "Steriji" nedostaje barem osam glumaca, muškaraca. Zato ona predlaže zajednički sastanak (predstavnik pozorišta i predstavnik SDUS-a) sa gradskim vlastima Vršca, a sa ciljem da se gradske vlasti umilostive i dozvole otvaranje odgovarajućeg broja radnih mesta za neophodne glumce. SDUS u ovakvom slučaju naravno može i želi da pruži podršku teatru, ali zapravo nema nikakvih ingerencija nad gradskom samoupravom. Jedino može pomoći u objašnjavanju i uveravanju da svako ko želi da ima kulturu, mora da ima odgovarajuću kulturnu instituciju u kojoj su potrebni kulturni poslenici... Dvoje članova Predsedništva odlazi ovih dana u Vršac na razgovor sa predstavnicima Pozorišta i predstavnicima vlasti.

PROCVAT TETRA JOAKIM VUJIĆ U KRAGUJEVCU

Je najlepša vest koju nam je donela glumica Danica Krljar iz Kragujevca. Joakim ima na repertoaru petnaestak naslova, na velikoj i na maloj sceni. Zgrada je relativno nedavno adaptirana i prostor je u dobrom stanju. Ansambl je obnovljen, zaposleno je mnogo mladih glumaca, a gostuju i neki koji još nisu u angažmanu. Mnogo mladih Kragujevčana je poslednjih godina završilo neki glumački fakultet, počev od FDU, preko BK, Prištinske Akademije ili Akademije lepih umetnosti, a lepo je što su mnogi od njih rešili da ostanu u svom rodnom gradu. Još je lepše što ih je rodni grad prihvatio. Atmosfera u teatru je odlična, kao što to uvek biva kada se mnogo i dobro radi. Na čelu teatra je reditelj Dragan Jakovljević, koji je u punom rediteljskom zamahu, pa u finansijskoj krizi, kada nema novca za gostujućeg reditelja, on režira sam. Na maloj sceni režiraju i glumci ovog teatra. Normalno je da grad Kragujevac, čija je privreda uništena, ne može u adekvatnom obimu da finansira teatar, ali postoji dobra volja i dobar odnos. Osim toga, uprava *Joakima* uspostavila je dobru saradnju sa Kulturnim centrima Italije i Nemačke koji pomažu proizvodnju predstava po tekstovima iz svoje kulturne baštine. I onih predstava koje režiraju njihovi umetnici.

Danica Krljar smatra da treba malo poradi na protoku informacija jer se neopravdano stiče utisak da se sve lepo što se događa, događa u Beogradu, što nije tačno. Smatra da bi Predsedništvo trebalo da napravi "šetnju" kroz predstave i teatre u Srbiji da bi se ova pogrešna slika o kvalitetu i nekvalitetu - ispravila. Istina je, zapravo, da bi sliku mogli da isprave novinari i kritičari, jer je oni i stvaraju. Što ne znači da Predsedništvo (ovo ili sledeće) ne treba da se "prošeta" po Srbiji.

Primedba koju smo čuli sa raznih strana, a koja ima veću težinu kad stiče iz uspešnog pozorišta, odnosila se na činjenicu da u poplavi glumačkih nagrada i drugih stručnih priznanja, koju trenutno imamo, ipak sve nagrade ostaju u Beogradu, ili stignu najdalje do Novog Sada.

Kao kontraprimedbu možemo izneti podatak da je SDUS u dva navrata objavljivao poziv (oglas u Politici) da za nagrade "Ljubinka Bobić" i "Miloš Žutić" kandidujete kolege koje smatrate uspešnim. Stiglo je, tek na drugi poziv 13, odnosno 9 predloga, skoro ni jedan iz unutrašnjosti. Tačnije, stigli su predlozi iz unutrašnjosti, ali takođe za glumce iz Beograda. Ponavljamo, dakle, da barem za nagrade SDUS-a svoje kolege možete da predložite sami. Ako vi istaknete kan-

didaturu, naći će se način da žiri pogleda vašu predstavu i predloženog kolegu u njoj. Takođe možete kandidovati svog kolegu ili kolegicu za Predsednika SDUS-a ili člana Predsedništva, o čemu će se glasati na narednoj skupštini u maju.

Napominjemo da se informacije iz takozvane unutrašnjosti zapravo vrlo teško pribavljaju. Ludus redovno ima informacije iz EX YU prostora zato što se one mogu skinuti, odabrati i sistematizovati sa interneta, zajedno sa fotografija-

ma. Srpskih pozorišta na internetu uglavnom nema, a mnogo puta su nam obećane sveže informacije i tekstovi koji nikada nisu stigli u redakciju LUDUS-a. Zbog toga ponovo molimo kolege iz svih teataru da nam šalju kratke i jasne informacije o tome šta se događa u njihovim teatrima. U tom smislu smo već nekoliko puta intervenisali i pismeno, e-mailom, poštom, faksom... pa ništa. Dakle, javite se ako želite da vas neko čuje!

Laža i paralaža: Sanja Matejić i Miloš Krstović

NIŠKA POZORIŠNA RASKRŠĆA

Do kraja sezone na repertoaru *Tartif*, *Iza kulisa* i *Švabica*, ali i dalje jedan broj glumaca na "čekanju." (javlja novinar)

Kako se bliži kraj ovogodišnje sezone, u Narodnom pozorištu u Nišu je sve veći i intenzivniji rad na novim projektima. Reditelj, Dejan Krstović, već nekoliko nedelja radi Molijerovog *Tartifa* i kako nagoveštava, biće to posve novo čitanje ovog komada, primereno gledaocu XXI veka. Premijera je najavljena za 12. maj, a u ulozi Tartifa nastupiće sve popularniji Aleksandar Marinković, dok će Aleksandar Mihailović tumačiti Orgona.

Ferid Karajica, majstor scenskog pokreta (angažovan je i u *Tartifu*) i povremeno reditelj, okupiće sredinom aprila

glumačku i saradničku ekipu u radu na komadu *Iza kulisa*, Majkla Frejna, čiju premijeru treba očekivati krajem maja.

Benkina Švabica

Već prvih majskih dana u probnu salu sa glumcima ulazi Miroslav Benka, koji će na niškoj sceni postaviti *Švabicu* Laze Lazarevića. Benka je adaptirao i scenski uobličio tekst. Premijera 16. juna. Ovaj reditelj je već radio sa niškim glumcima u predstavi *Noževi u kokoškama*, koja je izazvala oprečna mišljenja. Dok su jedni smatrali da je reč o dobro ura-

denom komadu, drugi su, a među njima i pojedini akteri, smatrali da je igra na velikoj sceni (umesto na maloj kako je prvobitno bilo zamišljeno) progutala glumce i da je izostao očekivani efekat. No, kako bilo da bilo, Benka je ponovo u Nišu i već je istaknuta podela. A u njoj su i neka nova (gostujuća) glumačka imena. Mišu Maričića, studenta medicine, igrace mladi, izuzetno daroviti Milan Vasić, član Narodnog pozorišta iz Leskovca. Anu Gutjar 'Švabicu' tumačiće Dragana Ilić-Plavšić, rođena Nišljica, a donedavno član SNP u Novom Sadu. Novo lice je i Aleksandar Kanjevca, član Pozorišta lutaka u Nišu. Na scenu se vraća niška vedeta Verica Jovanović (igra Mišinu majku), a tu je i doajen srpskog glumišta, Radoman Kantić.

Iako su u 'pogon stavljeni' mnogi glumci, pojedini su još 'na čekanju', što kod njih unosi dozu nervoze. Smatraju da

su neopravdano zaobidjeni i zapostavljeni. U ovom slučaju govorimo o glumcima koji žele da rade i ne odbijaju uloge, dok u niškom teatru ima i onih koji primaju redovno platu, a ne rade čak i više od deset godina! Uostalom, na taj, nazovimo ga 'niški fenomen', ukazali su i članovi Anketne komisije Skupštine grada Niša koji su 'češljali' rad kuće na Sindelićevom trgu u proteklih pet godina. To pitanje traži pravo i valjano rešenje za dobrobit svih u teatru.

Republička pomoć

Novu sezonu (120.) niško Narodno pozorište otvoriće krajem septembra, ili početkom oktobra delom Pola Zindela *Dejstvo gama zraka na sablasne nevene*. Ovu socijalnu dramu treba da postavi Lilijana Ivanović. Njen prvi susret sa glumcima zakazan je za 1. jun. Zindelovo delo niška publika je imala priliku da vidi, sada već davne, 1973. godine u režiji Rajka Radojkovića. Nezaobilavne

uloge ostvarile su Zorica Stefanović (Beatrisa) i Mima Vuković-Kurić (Rut).

Dok budu tekle probe Zindelovog komada, Narodno pozorište će još jednom biti renovirano i to zahvaljujući novčanoj pomoći Vlade Republike Srbije, odnosno Ministarstva finansija. Za obnavljanje svetlosnog parka, tonske kabine, rešenja grejanja u prelaznim periodima, osposobljavanja Male scene za izvođenje kamernih predstava i određenih električnih i građevinskih radova, iz republičkog budžeta biće izdvojeno 43,5 miliona dinara. Kada svi radovi budu završeni, Narodno pozorište biće u mogućnosti da radi veće i značajnije projekte i da u goste prima značajne domaće i inostrane ansamble. Uslovi rada biće na visokom tehničkom nivou, još samo da i predstave budu takvog kvaliteta. Dakle, niški teatar u 120. godinu rada će ući veoma ambiciozno i sa velikom željom da vrati gledaocu u svoje odaje na Sindelićevom trgu.

Slobodan Krstić

AKO NISI DEO REŠENJA, ONDA SI VEROVATNO - DEO PROBLEMA

Zaključak

Iz svega što smo čuli može se zaključiti da je, osim tranzicione ekonomske krize koja je prisutna skoro svuda, (mada mnogo više izvan Beograda i Novog Sada nego u njima) ipak presudan i ljudski faktor. Tamo gde su upravni pravi pozorišni ljudi i entuzijasti, gde su međuljudski odnosi normalni, gde se igra i za odrasle i za decu, gde se neguje publika i gde se vodi računa o podmlađivanju ansambla - pozorišta opstaju uprkos siromaštvu. Međuljudski odnosi su uvek bolji kada se radi, nego kada se čeka, ne znajući šta. Poznato je, iz iskustva zemalja koje su kroz to već prošle, da je tranzicija dosta opasna za pozorišta. Vlastima, kako državnim tako i lokalnim, kako sadašnjim tako i

budućim, moramo uporno da objašnjavamo da se nacionalni identitet bazira pre svega na kulturnom identitetu, koji ne postoji bez živih kulturnih dobara, kao što su pozorišne predstave, filmovi, TV produkcija, domaća književnost, slikarstvo, muzika... itd. Kulturnu baštinu treba, naravno, poštovati, ali ona nije dovoljna. Potrebna su živa, nova dela, koja treba kontinuirano stvarati. Jer, na koncu, i naša deca treba nešto da baštine.

Vlasti će i dalje donositi odluke. Jedina odluka koju mi možemo doneti sami - jeste da opstanemo i da postojimo. I dalje smo osuđeni da kucamo na najrazličitija (zatvorena ili pritvorena) vrata... ali ako se budemo međusobno podržavali, imaćemo više šansi.

Milovan Zdravković je objasnio da postoje zemlje u kojima je briga o teatri-

ma sistematizovana, planska i konstantna, na državnom nivou. Turska, na primer! Za onih 500 godina pod Turcima, možda smo mogli nešto i da naučimo?

Napomena:

Molimo sve preostale teatre iz Srbije i Vojvodine, kojih nema na ovim stranama da nam pošalju relevantne podatke o svom radu (sa ponekom fotografijom) kako bismo mogli da ih obradimo i objavimo u idućem broju.

Redakcija

NUŠIĆ ZA ŽIVOTNO DELO JELISAVETI SEKI SABLJIĆ

Prvog aprila počeli su 23. Nušićevi dani u Smederevu i traju ekstenzivno do kraja aprila. Nagrada *Branislav Nušić*, koja je namenjena glumcu (glumici) komičaru za životno delo biće dodeljena Jelisaveti Seki Sablić, odlučio je žiri.

PREMIJERA, PROBE, NAGRADE...

*U SNP-u su 28. marta proslavili dan ovog pozorišta i tim povodom dodelili godišnje nagrade. Među laureatima su: Sterijino pozorje te glumci - Draginja Voganjac za Petrunjelu u Držićevom *Dundu Maroju* u režiji Radoslava Milenkovića, Vladislav Kačanski za uloge Hektora i Violiniste u drami *Stendalov sindrom* Terensa Meknelija u režiji Stefana Sablića i Radoje Čupić za ulogu Pometa u *Dundu Maroju* u ulogu Lavrentija u, takođe pohvaljenim *Romeu i Juliji* Vilijama Šekspira, u režiji Predraga Štrpca.

Nagrade, priznanja, čak ni pohvale nisu dobili Jasna Đuričić i Boris Isaković ali su zato dobili *Ćurame*. Jagodina, kažu, ne pamti da su dva glumca ispraćena takvim ovacijama. Ne samo na sceni, zaustavljeni su i na ulici, gde su ih pozdravljali automobilskim sirenama i mahanjem! Njihova *Greta, stranica 89* već je svojevršno pozorišno hodočašće.

U SNP-u su zbog zahtevnih produkcija momenata prekinute probe pred-

stave *Osećaj brade* (radni naslov) u režiji Dejana Mijača. Nastaviće ih, kažu u Upravi, naredne sezone. Međutim, već 15. aprila trebalo je da počnu probe *Nahoda Simeona* koga je, inspirisana istoimenim Sterijinim delom, napisala Milena Marković. Predstavu režira gost iz Slovenije, Tomi Janežić. Premijera će biti tokom Pozorja, a prvo reprizno izvođenje biće u čast nagrađenih. Na sceni je gotovo ceo ansambl, plus Đuza Stoiljković.

Nahoda Simeona SNP, inače, najavljuje kao prvi deo ovogodišnjeg "Projekta tri". Drugi bi trebalo da bude opera *Pokondirena tikva* u režiji glumice Gordane Kamenarović, premijera bi trebalo da bude do kraja sezone, a autor, koji će je realizovati početkom naredne sezone, biće Sonja Vukićević.

Pod krovom ove kuće, prvih dana aprila, a pod patronatom asocijacije "Per.art" bila je premijera predstave *Potraži me*. Ona je rezultat višemesečnog kreativnog rada i istraživanja o prisut-

nosti osoba mentalno ometenih u razvoju u javnom životu, te proučavanja njihovog ličnog prostora.

U SNP-u i dalje traže novog direktora Drame. Jedan od ozbiljnijih kandidata je reditelj Dušan Petrović. Što se gostovanja tiče, izdvajamo *Džandrljivog muža* u režiji Radoja Čupića, u Teatru Akcent u Beču.

**I SDUV je našao svoje parče probnog prostora - u SNP-u. Na Kamernoj sceni počele su probe predstave *Gospodar sijena*. Tekst hrvatskog pisca, Dubravka Jelačića Buzimskog, režira Miodrag Petrović, a igraju Predrag Momčilović i Ervin Hadžimurtezović. Premijera je planirana za početak maja, ali na sceni Novosadskog pozorišta/Ujvideki színház. Iz SDUV-a još jedna vest: na "Trema festu" u Rumi, kabare u njihovoj produkciji, *Ljubinko*, osvojio je Srebrnu masku "Anima," a mladi Strahinja Bojović dobio je nagradu za najboljeg glumca.

**U Novosadskom pozorištu/Ujvideki színház imali su premijeru *Čičkovca* najavljenog u prošlom "Ludusu".

U istom pozorištu traju probe komada Mateja Višnjeka *Istorija komunizma za umobolne*, režira Rumunka Anka Bradu. Premijera će biti 25. maja! U podeli je ceo ansambl - njih 26 glumaca.

**Što se Pozorišta mladih tiče, tamo nije bilo premijernih predstava. Početkom aprila, osim u Zrenjaninu sa *Malom sirenom*, gostovali su sa "Čarobnicom" na 4. "Pozorištu zvezdarištu" u Beogradu.

**Glumac Pozorišta mladih, Ratko Radivojević, i ove godine najavljuje, svoj samostalni projekat. Njegov Brod teatar ove godine će od 15. jula do 15. avgusta rekom putovati kroz 20 gradova i manjih mesta, da bi se zaustavio na obalama Dunava, Tise, Kanala Dunav-Tisa-Dunav i odigrao komediju Koste Trifkovića *Pošto-poto poslanik* u adaptaciji Đorđa Pisareva i režiji Ratka Radivojevića.

**Desetak dana pre objavljivanja ovogodišnje selekcije, Sterijino pozorje je povodom trostrukog jubileja - 150 godina od rođenja Jovana Sterije Popovića, 100

godina od njegove smrti i 50 godina postojanja Pozorja - dodelilo specijalne Sterijine nagrade. Sterijinu nagradu za naročite zasluge u unapređenju pozorišne umetnosti i kulture dobili su dramski pisac i pesnik Ljubomir Simović, dramska spisateljica i rediteljka Vida Ognjenović, reditelj Dimitrije Đurković, pozorišni hroničar i kritičar Feliks Pašić i slovenački reditelj Mile Korun. Jubilarne plakete dodeljene su: teatrologu iz Francuske, Žoržu Baniju, prevodiocu i istoričaru iz Bratislave, Janu Jankoviću, domaćinu festivala Sterijino pozorje - SNP-u i Međunarodnoj asocijaciji pozorišnih kritičara AIST koja organizuje Međunarodni simpozijum pozorišnih kritičara i tetologa. Jubilarne priznanja Sterijinog pozorja dobili su: list "Dnevnik", JDP najčešći učesnik Pozorja i pozorište sa najviše osvojenih nagrada, teatrolog, pozorišni kritičar i profesor na Institutu teatrologije Univerziteta u Beču Ulf Birnbaumer, te nemački fotograf Karl Forster.

S.Miletić

POZORIŠTE S POGLEDOM U NEBO

Nije uputno, niti je novinarski ispravno, ovako eksplicitno objašnjavati naslov, ali nemojte zameriti, jer zahvaljujući tome odmah ćete steći jasnu sliku stanja zgrade Narodnog pozorišta u Subotici. Dakle, iz nekadašnje velike sale najstarijeg pozorišnog zdanja u nas, kroz otvor na tavanici vidi se nebo. Stanje zgrade međutim, ne odslikava stanje u kući. Oba ansambla subotičkog teatra, Drama na srpskom i Drama na mađarskom jeziku, žive i rade u zgradi staroj više od 150 godina, igrajući svoje predstave na tri scene: Kamernoj, Studiu "Lajoš Šoltiš" i sceni Jadran, pretvorenoj iz bioskopske u teatarsku dvoranu. Pod istim krovom radi i Pozorište "Deže Kostolanji".

Pozorišne novosti iz Sombora

DVAPUT NA POZORJU, PO JEDNOM U ZAGREBU I PULI

U znaku uspeha predstave "Paradoks"

NP Sombor imalo je u martu dve premijere. *Staklenu menažeriju*, Tenesija Vilijamsa režirao je Radoje Čupić, a tom predstavom svečano je otvoren "Studio 99" u ovom teatru. Godinu Sterijinog jubileja Somborci su obeležili premijerom *Laže i paralaže* u režiji Gorčina Stojanovića.

U martu je NP Sombor učestvovalo na Danima komedije u Jagodini, igrali su *Mračnu komediju* Petera Šefera u režiji Olivera Đorđević. Biljana Keskenović nagrađena je za epizodu, za ulogu gospođe Fernival. U aprilu je *Paradoks* po tekstu Nebojše Romčevića u režiji Eгона Savina učestvovala na "Danima Milivoja Živanovića" u Požarevcu i na Festivalu profesionalnih pozorišta Vojvodine u Zrenjaninu. U Požarevcu su za glumce večeri proglašeni: prema oceni publike - Saša Torlaković, a prema oceni žirija - Biljana Keskenović. Njih dvoje dobili su nagrade

I pored toga, predstave subotičkog pozorišta osvajaju nagrade na festivalima. Na upravo završenom 56. susretu profesionalnih pozorišta Vojvodine u selekciji su bile dve predstave, a ona koju je izvela Drama na mađarskom jeziku, *Sulamit*, proglašena je najboljim ostvarenjem u celini. Čini nam se da je to nekako palo u senku kada je, 11. aprila 2006., u zgradi Narodnog pozorišta u Subotici izbio požar. Dospeli smo u udarne vesti na mnogim gradskim i regionalnim televizijama. Najave tipa: "Vest o požaru, proširila se kao požar", bile su plasirane svuda i po nekoliko puta. Kada smo, dva dana pre toga, postali pobednici festivala u istim smo tim medijima bili na pretposlednjem mestu ili nismo bili ni pomenuti. Požar nije poprimio velike razmere, povređenih nije bilo, a oba

ansambla nastavila su sa odigravanjem predstava koje su na repertoaru.

Što je najvažnije, publiku ni ovoga puta nismo izneverili. Možda smo iznevereni samo mi, koji vredno radimo u Talijinom hramu, nadajući se skoroj rekonstrukciji, koja je nekoliko puta pompezno najavljivana. Brojni idejni projekti rekonstrukcije Narodnog pozorišta u Subotici do sada su predstavljani novinarima. Uvek smo uredno obavestavani koliko je koji idejni projekat koštao, sabirali smo i dobili pozamašnu svotu. Sada kada su svi ti idejni projekti na broju, oni koji treba da odobre sredstva kažu da je projekat rekonstrukcije megalomanski. Hoćemo li, dakle iznova, od idejnih projekata?

Dopustite mi da ovaj tekst završim digresijom. U Bihnerovom komadu *Leons i Lena* koji je Drama na srpskom jeziku subotičkog Narodnog pozorišta izvela na festivalu u Zrenjaninu, na početku se pitamo gde ćemo igrati kada nam sruše zgradu, a na kraju, scenom se prolama reč "RUŠI".

U iščekivanju trenutka kada će oni koji su za to nadležni, glasno i jasno reći "GRADI", nastavljamo vredno da radimo kako ne bismo izneverili sebe.

Tatjana Kiš Čegar

Sulamit - najbolja predstava 56. vojvođanskih susreta

SUBOTIČKO NARODNO POZORIŠTE - VESTI

Narodno pozorište u Subotici obeležava jubilej, '60 pozorišnih sezona' otvaranjem izložbe plakata u saradnji sa Pozorišnim muzejom Vojvodine. Tim povodom predstavljene su knjige "Ana Atanacković", Grozdane Šarčević i "55 susreta festivala pozorišta Vojvodine", Dejana Penčića Poljanskog. Drama na mađarskom jeziku predstavila je knjigu Rozalije Breščanski Boroš "Decenija" (Decennium), a promovisano je i izdanje "Đavolji drugovi" (Az ördög cimborái) Zoltana Baraciusa.

Subotičane su ove sezone obradovale tri nove komedije! Na Kamernoj sceni Narodnog pozorišta Drama na srpskom jeziku, premijerno su izvedene *Seks, laži i divlje guske*, Vudija Alena, u režiji Bojane Lazić, *Apartman A* i *Apartman B*, po tekstovima Nila Sajmona, rediteljke Olivera Đorđević. A dobili su i premijeru Mrožekove drame *Grbavac*, u režiji mladog Marka Kačanskog

Drama na mađarskom jeziku, premijerno je odigrala predstavu o Deže Kostolanji *Prašina nad trgovima* (Futo pór), a gostovala je i u Budimpešti gde

je, tri večeri za redom, izvodila predstavu Nikolaja Koljade *Murlin Murlo*. Drama Tibora Zalana i Arpada Bakoša, *Sulamit* (Szulamit) u režiji Đerđa Hernjaka proglašena je najboljom na upravo završenom Festivalu profesionalnih pozorišta Vojvodine u Zrenjaninu.

U okviru manifestacije "Dani Istre u Vojvodini", gostovalo je "Kazalište Dr. Inat" iz Pule, koje se predstavilo koreodramom *Krugovi* u režiji Branka Sušca.

Na Dan mađarskog glumišta u Vojvodini, dodeljena je nagrada "Patakijev prsten" glumici Nataliji Vicei.

Tatjana Kiš Čegar

Fenomen jedne izuzetne predstave: Greta, stranica 89 Luca Hibnera u SNP-u

LJUBAVNA IZJAVA POZORIŠTU

Predstava *Greta, stranica 89* našeg savremenika, nemačkog pisca Luca Hibnera već izvesno vreme apsolutni je pozorišni hit u Novom Sadu. Ovacije je doživela i na beogradskom izvođenju u Ateljeu 212, a nedavno i u Jagodini, na tamošnjim Danima komedije, gde su za svoje višestruke glumačke bravure "Ćuranima" nagrađeni izuzetni Boris Isaković i Jasna Đuričić.

Luc Hibner napisao je ovaj komad specijalno za svoju ženu i sebe - oboje su naime glumci - ali ga njih dvoje - tako se prosto desilo, kaže pisac - nikada nisu odigrali, a reditelj Boris Liješević odmah se "zalepio" za ovu jedinstveno duhovitu i pametnu pozorišnu priču.

Greta, stranica 89, produkcijsko čedo SNP-a i SDUV-a, naizgled je jednostavna priča o nastajanju jedne predstave, o

odnosu glumca i reditelja, svim mogućim i još više nemogućim problemima i situacijama koji moraju da se dese da bi nadahnule reditelja i glumca da se "desi to nešto". *Greta* jeste komedija, i to vrhunska, ali je više od toga istinski pozorišni krik u koji su stale sve tuge, razočarenja, muke, uzdasi, suze i ko zna šta sve još komplikovanog, stresnog pozorišnog bivstvovanja.

Boris Liješević, reditelj *Grete*, na pitanje: "Čime se glumci i reditelji, sem dobrom predstavom, mogu boriti protiv naopakog sistema vrednosti, u pozorištu i van njega?" odgovorio je: "*Možda oružjem? To još nismo probali. Možda i upali!*"

UVEK SE BORIM ZA SMISAO

Kako si našla ovaj Hibnerov tekst?

Do teksta smo došli preko reditelja Roberta Raponje. *Greta* je u Hrvatskoj premijerno igrana u Virovitici, a imala je velikog uspeha širom Hrvatske. Robert je Borisu i meni stalno govorio kako ima fenomenalan komad za nas dvoje, a to smo i sami shvatili kad smo ga pročitali i razmislili o njemu. Počeli smo da radimo prošlog leta i odmah smo hteli tog "malog Braninog" (citat iz predstave). Borisa smo pratili još od akademskih dana, jako nam se sviđalo to šta i kako radi. Premijera je bila 7. oktobra, a do tada se trebalo setiti svega što je stalo u predstavu, ali i onoga što je učitano, a ne vidi se u njoj, znači, trebalo je naći pravu meru stvari - svega onoga što smo se setili, svega čega smo se zajednički dosetili... Petnaest godina, koliko sam u ovom poslu, nije ni malo, a ni previše, ali mi nije bilo lako da sve poređam i izvučem sve što sam popakovala po raznim kutijama u glavi. Ispričali smo jedni drugima zaista mnogo lepih i potresnih priča i situacija, a da profilisemo neke od njih pomogao nam je i Jovan Ćirilov koji je i preveo tekst jer smo ga dobili u hrvatskom prevodu. Ćirilov ga je i najtačnije opisao rekavši da je on u slavu pozorišta. Čitajući i igrajući *Gretu*, glumac se nekako jasnije osvesti da su problemi u ovom našem poslu uvek i svuda isti. Bilo mi je jako simpatično kada sam shvatila kako nas Boris, nas, sada već "jako pokvarene srednjake", vraća na prapočetke - na školski pristup, nije dao da varamo, da otaljavamo, da smo umorni... Jako smo uživali u tom radu.

Koliko je tvog privatnog pozorišnog krika stalo u junakinje *Grete*?

Dosta. Primećujem da i kolege koje gledaju ovu predstavu baš tekst proživljavaju jako duboko, neki čak potresno. To je naša sudbina, glumci su brzopotrošna roba i ako pravovremeno ne vidiš gde si - izgubiš se zauvek, teško da se posle možeš negde "ukačiti". Dolaze novi, jači, spremniji, naivniji... Pozorište je jako surova stvarnost. Ženama je, čini mi se, još gore jer je pozorište nekako još uvek muška stvar - uvek si u funkciji i literatura je takva, nenaklonjena ženama... Zato se moja glumica u *Greti* tako grčevito bori i ne da da joj štrihuju tekst, životom je u stanju da ga brani...

Jesi li se plašila da bi ovaj komad mogao da interesuje samo esnaf, a ne i običnu publiku koja i nije dužna da zna kako nastaje iluzija koju gleda na sceni?

Razmišljali smo i o tome, naravno, ali mislim da ljude jako zanima šta se dešava iza scene, fascinira ih to, taj mrak, ti velovi tajne iza kojih se rađaju junaci koje vole, ili koji im idu na živce. Možda tu ima nešto od tog voajerskog sindroma veka u kojem živimo, a koji nas u svim oblicima napada s TV ekrana, moguće, ali mislim da se tu ipak pre radi o identifikaciji. Situacije iz *Grete* publika doživljava i u svom životu, doduše ne na sceni, ali u svom poslu, u kući, na ulici, komšiluku i zato im je to beskraino zabavno.

Kako si vodila računa da ti se gluma ne otme i ne "oklizne" u estradne vode?

Ja sam se strašno bojala toga, ježim se estradizacije pozorišta, te strašne jeftinoće na daskama, uostalom i u životu. Razgovarali smo jako puno o tome, konsultovali se, osluškivali mišljenja onih koji su nas gledali u toku proba i onda smo shvatili da se sve to može rešiti na

Jasna Đuričić (zabrinuta jer je čitala Ludus)

samim probama, da sami sa sobom moramo naći meru stvari.

Kako to da ti i Boris niste ranije nabasali na neku *Gretu*?

Greta je pozorište za kojim čeznem, znam to već izvesno vreme, ali pozorište ne možeš praviti sa bilo kim, bilo gde. To je moje lično osećanje. Nije bilo lako naći komad, mora nešto da te isprovocira, da ti probudi ljubav ili mržnju, mora da te dirne neka iskra. Desilo se sada, znam da će opet, ali kada - nemam pojma... Pre *Grete* dosta sam razmišljala, proveravala sebe - je li moguće da je ovo što se igra u našim pozorištima jedino pozorište?! Da li publika traži baš samo to: dođe, pogleda predstavu kao neki intermeo između kuće i restorana? Pogleda par lepih slika kao da pojedje supu i gotovo. Posle *Grete* sam sigurna, kao što sam bila sigurna i posle *Murlin Murlo* da ljudi u pozorište ipak dolaze po nešto, po senzaciju, po pročišćenje. Nažalost, takve predstave ne dešavaju se često.

Iz tih dilema, a sigurno i razočarenja, koja katkad svladaju i najjače, ti si odigrala sve te glumice koje su u neku ruku zaista žrtve svog posla. A imaš li razumevanja za glumce-žrtve koji sede za šankom i ceo život "pletu" po onima koji rade?

Glumac jeste žrtva, slažem se, bilo zato što ne igra dovoljno, bilo zato što igra koješta - a mora - ne sme da odbije jer ga svi potom zabilaze. Ja ipak mislim da ne treba biti uplašen, da treba pošteno vratiti ulogu, ako imaš valjan razlog za to. Naravno, ne zato što ti se ne radi, što si umoran, već zato što imaš sasvim

konkretnu zamerku, primedbu, princip... Mnogo letargije u pozorištu nastaje upravo iz tog nezadovoljstva. Danas se, umesto puno truda, ulaže što je manje moguće truda u ono što se radi. Gleda se da se što manje umori, što je apsolutni apsurd. To je strašno pogrešno osećanje stvari. Šta god radila, s kim god radila, boriću se za smisao. Pitaću se, zašto sam tu, šta to znači za mene i za publiku? Uvek je nužno isterati stvari na čistac, ne izlaziti na scenu s nerazumevanjem. Ne sme biti stvari koje se podrazumevaju. Biti pokoran glumac, šta to uopšte znači? Više nemam pojma. Ja sam to dugo, mislim čak predugo svesno bila. Vodila sam se mislju da je tako najbolje - vera do kraja, podatnost do kraja. I onda samo jednog dana - kvrc! U redu je, i poželjno je da reditelj zna više od tebe, ali onda shvatiš da, da bi nastala prava stvar, između vas mora da bude jasna komunikacija i to ne jednosmerna - da on zadaje, a ti da izvršavaš zadato, već da velike predstave nastaju samo onda kad zajedno tragate.

Ko se i šta smeši *Greti*?

Smeši joj se lep život. Pozivi pljušte sa svih strana, iako za nju nemamo niti jednu reklamu na TV-u, ili bilo gde drugde. Njena jedina reklama je dobar glas koji se o njoj širi. Polako, ići ćemo svuda, važno je da imamo dobru predstavu.

S.Miletić

Jasna Đuričić i Boris Isaković u predstavi *Greta stranica 89*.

NAJVEĆA POHVALA - NOVI TEKST

Boris Isaković, svi glumci u jednom

Šta si pomislio kad si prvi put pročitao *Gretu*?

Iskreno, nisam video sve ono što je u predstavi potom nastalo. Jaka je zapravo bila oduševljena komadom, više nego ja. Predstavu nismo počeli s prevelikim ambicijama, ja sam tek posle razgovora sa Ćirilovim počeo drugačije da gledam taj tekst. Sećajući se raznih situacija iz mog privatnog pozorišnog pamćenja, shvatio sam da sam upamtio mnogo više radosnih trenutaka i gomilu anegdota koje sam čuo i koje rado prepričavam. U *Gretu* smo tako upleli i neke lepe, setne privatne priče poput one o Šaci (pokojnom glumcu Stevanu Šajaliću).

Jesi li imao na umu još neke konkretne pozorišne ljude kada si stvarao likove iz *Grete*?

U početku sam na probama imao u glavi skice nekih reditelja sa kojima sam

radio, odnosno način njihovog rada, ali onda smo videli da to nije dobro i oslobodili smo se toga, jer bi se u protivnom izneverilo to osećanje autentičnog i čistog humora.

Mlad reditelj, plus iskusni glumci, jednako...?

Vrednoća na sve strane! Boris nas je vratio na polazište, na školski pristup: zašto, kako, u kojem trenutku, i zbog čega... Ja sam malo lenj i rad sa njim bio je između ostalog i podsetnik kako izgleda neko ko je jako vredan i radan.

Pisac je bio na premijeri? Šta ti je rekao posle predstave?

Bio je oduševljen, toliko lepo smo se družili da sam ja progovorio engleski, a nisam ni znao da ga tako dobro govorim. Obećao nam je svoj novi tekst i to nam je najveća pohvala.

S. Miletić

ODRASLI TO RADE SMIŠLJENO

Osmogodišnji Zoran redovno ide u dečija pozorišta, ali je prvi put odveden u Atelje 212, pa se čudi lepoti sale i kaže:

- Nisam ni znao da u Beogradu ima ovakvo pozorište. Zašto me niste nikada ovamo doveli?

- Zato što je ovo pozorište za odrasle, a ne za decu - odgovara majka.

- A, tako znači, sebi ste napravili novo pozorište sa pravim foteljama, a nama ste ostavili staro dronjavo sa rupama u sedištima!

POZORIŠTE JE POEZIJA OBIČNOG ŽIVOTA

SA KSENIJOM KRNAJSKI, U ZRENJANINSKOM NARODNOM POZORIŠTU

“Mi koji se bavimo pozorištem, privilegovani smo da kreiramo stvarnost, i u toj kreaciji po malo ispravljamo život... Trudim se da u svakoj predstavi postoji bar jedan bestelesni trenutak koji će publiku ostaviti bez daha, i zbog tog trenutka pravim predstavu”.

Zrenjaninsko narodno pozorište “Toša Jovanović” uvrstilo je u dramski repertoar predstavu “Četiri male žene” po istoimenom romanu Ljiljane Kaspar Jokić, koju je na scenu postavila Ksenija Krnajska. Roman je objavljen 1996. godine u izdanju “Stubova kulture” i pobudio je značajnu pažnju pasionirane čitalačke publike, ušavši i u najuži izbor za NIN-ovu nagradu. Tema Ljiljane Kaspar Jokić je naša bliska prošlost, godine raspada bivše Jugoslavije, a akteri su članovi jedne nacionalno mešovite porodice kakve su česte u Vojvodini.

Na sceni, to je crna komedija sa vrlo jakim uticajem malodrame, kaže posle premijere-praizvedbe Ksenija Krnajska, koju ubrajaju među najtalentovanije reditelje dolazeće generacije. “Upravo sam pažnju obratila na te melodramske motive, zato što, iza svake duhovite, ili komične misli ili situacije, uvek stoji neki emotivni problem, ili pak osećanje sreće - stoji emocija. Na sceni se odvija priča o ljudima koji žive na margini sveta, malim i običnim, čije su sudbine naizgled ‘beznačajne’ u kontekstu kosmosa i istorije. Neki su živi, neki mrtvi, neki mladi, neki već jako stari, neki krivi pred Bogom, neki pred sobom, ali svi žive sa olovnom ravničarskim nebom na temenu, u kući koja je zakačena na kraj sveta, poput lavlje pečine u koju mnogi ulaze, ali niko ne izlazi, živ... i svako od njih je sam, u sopstvenoj klaustrofobiji, previše

uplašen, ili sebičan da bi živeo sa drugima”...

S obzirom da prvi put radite u Zrenjaninu, kakvi su utisci?

Srećna sam da radim sa tri generacije glumaca, od vrlo poznate prvakinje Gordane Vinokić, danas u zrelih godinama, do najmlađe Nataše Luković. To obezbeđuje univerzalnost priče, jer se svet posmatra iz uglova različitih generacija, a svi sa konkretnim iskustvom proživljenih 90-tih godina. To je lepa i prijatna saradnja u kojoj se gradi dobra atmosfera na probama.

Na scenu ste postavili predstavu koja rekonstruiše “najgore godine našeg života” - šta je pozorište, igra ili stav?

Pozorište je definitivno stav, zato što se sve, uvek i obavezno, dešava u nekom kontekstu, u osećanju trenutka. Dok sam radila ovu predstavu, imala sam na umu

Za kakvog gledaoca pravite svoje predstave?

Nemam “ciljnu grupu,” pravim uzbudljivu, taktičnu predstavu koja će da dotakne publiku. Trudim se da u svakoj predstavi postoji bar jedan bestelesni trenutak koji će publiku ostaviti bez daha, i zbog tog trenutka pravim predstavu. Ona mora da bude emotivna, da je ljudi prepoznaju kao svoju priču... Pozorište je poezija običnog života, ono treba da nađe način da ispriča dnevne stvari na, ili pametniji, duhovitiji, ili dirljiviji način nego što je to u svakodnevi. Zato je pozorište i stav, i provocacija, i altruizam, i gnev - ali sve te reči traže i drugu stranu, da se sretnu onaj koji šalje i onaj koji prima poruku. Mi koji se bavimo pozorištem, privilegovani smo da kreiramo stvarnost, i u toj kreaciji po malo ispravljamo život; svakome od nas svaka predstava je jedan rezervni život, i to je posebno uzbudljivo...
Ljiljana Bailović

(Foto: J. D. Njegović)

i evropski kontekst: strah od izražavanja emocija. To je obeležilo dramaturgiju 90-tih, što domaću, što stranu. Na kraju 20. veka na ceni su bili ljudi koji ne pokazuju emocije. Jedna od takvih ‘ledenih kraljica’ je i glavni lik ove predstave.

MENJAMO DASKE ZA BETON

Redeći pod motoom “Menjamo daske za beton”, buntovni studenti Fakulteta dramskih umetnosti i njihovi gosti iz čitavog sveta, opijeni revolucionarnim dinamizmom, od 23. do 26. marta, dekonstruisali su daščanu pozornicu i borili se za novo pozorište, jedinstveno, betonsko pozorište. Drugi Festival internacionalnog studentskog teatra zaista je uspeo da probudi usnuli fakultet optočen betonom novobeogradskih blokova i udahne mu novu, svežu energiju. Hladnoću betona zamenili su toplinom inovativnih predstava u kojima struji savremeni urbani život. Moderni betonski teatar odneo je pobjedu nad tradicionalnim pozorišnim ‘daskama što život znače’ jer “daske su zapaljive, a

mladog žirija, najbolja glumica Festivala bila je Jana Kovalčikova, uvek odlične Akademije izvođačkih umetnosti iz Praga. Specijalna nagrada žirija i publike pripala je ansamblu predstave *Triumph of Truth* italijanske Akademije dramskih umetnosti “Niko Pepe” iz Udine.

Prema oceni organizatora, omiljeni studentski festival “FIST” uspešno je završen, sudeći po izuzetnim predstavama koje su izazvale veliko interesovanje. “FIST” je odisao skoro nezaustavljivom energijom koju su za sobom ostavljali iskreni poštovaoci pozorišta, a to su studenti. Druženja, pozorišne radionice, žurke, koncerti, samo su dodatno upotpunili stvaralačku atmosferu kakva se retko vida.

Sumirajući rezultate ostaje utisak da će mlade generacije ustroučiti snagu svog genija i nastaviti ovaj studentski festival, pretvarajući ga u tradiciju, vrednu pažnje i novodolazećih pozorišnih stvaralaca. I zaista doneti novu snagu, menjajući pozorišnu iluziju da samo daske predstavljaju teatar!

**Iva Brdar, autor drame “Avionspotting”:
“Život me tera da pišem tragedije”**

Otkuda tako teška i mračna drama kod mladog pisca?

Ova drama govori upravo o tom našem postratnom sindromu u kojem niko ne može da pobjegne nigde i upravo odatle proizlazi ta tragedija.

Ta nemogućnost odlaska mnogo utiče na mlade mozgove. Svi su osuđeni na ovu državu i ne vide da je njihov horizont ograničen i otuda se rađa srpski nacionalizam, ali ne onaj dobri, pozitivni, već destruktivni.

Život me tera da pišem tragedije, međutim neke drame se ne završavaju tragično, čak imaju i srećan kraj.

Šta je, gledano iz ugla dramaturga, nedostajalo predstavi, šta nije preneto na scenu?

Falio je izraženiji emotivni odnos između dva glavna lika. Trebalo je da se pokaže njihova jača emotivna veza da bi se praćenjem te veze video krah porodice. Nije dovoljno dobro dočarana ni depresivnost porodice kako bi gledaoci bolje razumeli tu sumornu atmosferu koja vlada u domu, a rezultira suicidom.

Kako su kolege reagovalle posle izvođenja tvog komada na “Fistu”?

To je prvi komad koji je igran sa klase. Nema sujete. Mi smo izuzetno složna klasa. Kolege su me bodrile. To je retko i lepo.

Osam vas je na klasi, u prednost muškog ili ženskog roda?

U prednost žena. Veoma je čudno i neobjašnjivo da je na FDU zažvela ženska dramaturgija. Da li je to zbog uspeha Biljane Srbljanović, Milene Marković ili nečeg drugog, ne znam?

Ima li razlike između ženske i muške dramaturgije?

Ima. Jezik takozvane muške dramaturgije je grublji, ženska je malo poetičnija. Definitivno, vidi se koliko se razlikuje muško i žensko pismo.

Koliko je mladim umetnicima u ovom gradu pružena prilika da rade ono što vole?

Dramaturzi, na primer, imaju priliku da rade u marketinškim agencijama, što sam isprobala. To jeste zanimljivo i to je način da se zarade pare. A da li ćeš se u svom životu baviti profesijom za koju si se školovao pretpostavljam da zavisi od slučajnosti i od toga koliko poznaješ ljude i da li imaš dobre kontakte, naravno i od kvaliteta. Pozorišta se plaše rizika, upliva mladalačke energije. Iako pozorišta navodno vapse za mladima, ipak je za njih to veliki rizik. U poslednje vreme na repertoarima velikih pozorišta vidam i dela mladih umetnika koji su tek diplomirali, tako da je to odlična stvar i dobar znak.

Da li izumire profesija dramaturga?

Mora da postoji institucija dramaturga jer ona osigurava kvalitet predstave. Dramaturzi su ti koji obavljaju istraživački rad, koji rade zajedno sa rediteljem i često se vidi da njihov rad nedostaje u mnogim komadima. Ne verujem da je dramaturgija zanimanje koje izumire, ono doživljava svoj “rivajvl”. Pozorišta bi trebalo da se otvore prema dramaturzima, kao i prema novim dramskim tekstovima. Glavni gradovi počinju da liče, a nešto istinsko, autentično, beogradsko, trebalo bi da zaživi u umetnosti.

Šta bi to bilo identitet ovog grada? I ime tvoje predstave podseća na naziv takođe kulturnog urbanog filma “Train-spotting”.

Osim naziva nema nikakvih sličnosti. Naše drame bi trebalo da govore o autentičnom beogradskom problemu, o potrebi da se negde ode i da se na nekom drugom mestu nađe sreća jer ovde kao da nam sreća non-stop izmiče.

I’ve got a letter, Mexico

Da li se slažeš sa konstatacijom da je domaći dramski tekst u krizi?

Drama možda jeste u krizi jer još uvek se traga za nečim autentičnim, za identitetom. Kao što sama zemlja traži identitet, tako i srpska drama traži prepoznatljivi identitet.

Kakvi su tvoji planovi za budućnost i da li sebe vidiš u ovoj zemlji?

Želim da promenim sredinu jer me ova naša sputava. Ponekad stvarno imam utisak da živim u iluziji, a kada uključim televizor, onda vidim šta se stvarno dešava oko mene. Tada sam u procepu između iluzije i stvarnosti.

Da li dramaturzi treba i da režiraju?

Ne treba. Režija je potpuno neka druga profesija, suprotna dramaturgiji. Dramaturg dok piše živi u nekom svom svetu, a dok režiraš moraš da živiš i u tuđim svetovima.

**Jovana Popović,
organizator “Fista”:
Buđenje božanstvene energije**

Na drugom rođendanu “Fista”, kako promišljaš ovaj festival i šta očekuješ od njega?

“Fist” je nastao iz prevelike želje da napravimo manifestaciju koja će se, održavati iz godine u godinu i na kojoj će se susretati akademije iz čitavog sveta. Do te ideje moja klasa je došla još na prvom času prve godine pozorišne produkcije. Hteli smo da radimo nešto van nastavnih aktivnosti što bi imalo veze sa poslom kojim ćemo se u budućnosti baviti. Želja nam je da “Fist” napreduje i da nastavi svoj život.

Šta ste osmislili kao prateći program?

“Fist” ima veliku šansu da preraste u tradiciju i postane ozbiljna pozorišna smotra.

Kakva energija struji u danima festivala?

Na fakultetu vlada prava mala umetnička radionica. Želeli smo da napravimo mali pozorišni grad od ovog mesta koje inače tokom godine ne živi i da probudimo tu božanstvenu energiju koja postoji na fakultetu.

Šta je novina ovogodišnjeg “Fista”?

Hit ovogodišnjeg festivala je predstava “Avionspotting” Ive Brdar, u režiji Marije Krstić, takođe studenata FDU-a, u produkciji “Fista”. Ovaj tekst je izabran konkursom. Veliku pomoć nam je pružila Skupština grada Beograda i mnogi prijatelji Festivala.

Kome se obraća “Fist”?

“Fist” je namenjen svim ljudima otvorenog srca, kao i onima koji su zainteresovani da nauče nešto novo, da vide šta se to dešava u svetu, da se možda zapitaju da li je to što oni rade ono pravo.

Da li su se svi gosti odazvali pozivu?

Akademija iz Prištine je u poslednjem trenutku otkazala učešće. Nastojali smo da studenti iz Prištine dođu, ali očigledno da mnoge druge stvari imaju veće značenje od umetnosti.

Da li se predstave nagraduju na “Fistu”?

Hteli smo da imamo samo jednu nagradu i to Gran pri festivala. Međutim, pošto smo od studenata Fakulteta primenjenih umetnosti dobili sjajna idejna rešenja za nagrade, uveli smo još četiri - za najboljeg glumca, glumicu, kao i specijalnu i nagradu publike. Pored statue Gran pri koja će ostati ista, izgled svih drugih nagrade će se menjati iz godine u godinu. To će biti podsticaj i studentima Fakulteta primenjenih umetnosti da naprave nešto novo.

Isidora Masniković

Triumph of Truth, Niko Pepe, Udine

beton nije. Daske su lomljive, beton trpi najjače udarce. Daske škripe, beton je miran”.

Svetske akademije iz Španije, Holandije, Kolumbije, Rumunije, Italije, Češke, Bugarske, Meksika došle su da osete beogradski beton i pretvore ga u teatar. I zaista, betonska zgrada FDU-a pretvorila se u pravi mali pozorišni grad koji noću ne spava, i koji šalje dobre vibracije, ne samo uspavanim novobeogradskim blokovima, već i svetskim pozorišnim centrima.

Grand pri Festivala, uz gromoglasan aplauz i snažne ovacije, dodeljen je predstavi *I’ve got a letter* Fakulteta dramske i pozorišne umetnosti iz Meksika. Da su Meksikanci definitivno osvojili žiri i beogradsku publiku svedoči i nagrada za najbolju mušku ulogu koja je uručena Hoseu Albertu Patinu, studentu glume sa meksičke Akademije. Prema mišljenju

"POZORIŠTE JE KAD TE LAŽU U OČI" - REČE HUMORISTA

Selekcija predstava za Joakim Fest '06.

„APOKRIFI“

Bilo bi stvarno lepo, kada bi ovaj strogi selektor mogao da svoju selekciju za JOAKIM FEST 2006. podvede pod neki zgodan slogan, neku jaku i dramatičnu sentencu, pod neku srpsku mudru izreku, ili Sterijin izraz, nepobitno tačan, u svakom vremenu. Ali, u godini u kojoj se obeležavaju čak dva datuma Sterijina: njegovog rođenja i njegove smrti / 1806. - 1856./, naše prilike su se, nekako zgušnjale, ili, bolje rečeno, usijale do pucaanja. Sterijina godišnjica traži ozbiljnost u proceni gubitka: koliko smo se IZGUBILI od vremena kad je pisao, LAŽU I PARALAŽU, na primer /ona je bila prva/, ili RODOLJUPCE, koji su bili poslednji? Svima je valjda jasno da se vremena menjaju, ali nimalo na bolje! Ne samo da i danas ima pokondirenosti i preletanja iz rodoljublja u srebroljublje i obnuto "veru za večeru", kaže se kod nas! Danas, u vremenu medija, kada svaka Jelica zna gde je Beč i koliko evra košta put do tamo, nju, Jelicu, to nimalo nije opasuljilo. Jelice, Janje, Smrdići, Žutilovići...Nisu li to likovi iz dnevne štampe i udarnih vesti?

Cemu ova priča?

Putujući Srbijom, kao zlosrećni Joakim, u čijem domu se nalazimo, vaš strogi selektor je odgledao, „s mišlju i personom“, dakle, pažljivo i bez žurbe osamnaest /18/ prijavljenih ostvarenja, iz desetak kuća. Karta srpskih teataru se menja, neki postaju profesionalni, a neki gube svoje sedište, pa igraju „ambulantno“, posvuda. Svi znaju o kome je reč. Osnovni uslov, da selektor bude vaspitan, od reči i u udobnim cipelama za dug put je, dakle, zadovoljen. O ostalom, onome što se tiče predstava samih, rekla bih vam, dragi prijatelji i kolege, sledeće:

srpsko pozorište je, mili moji, APOKRIFNO!

Dozvolite da vas, veoma kratko, podsetim šta je dobar Vujaklija kazao o tome:

„APOKRIFI su, od grčke reči „skrivam“, spisi čije je pravo poreklo tajanstveno, koji nisu pravi...Nesiguran, sumnjiv, nepravilni, lažan, podmetnut...“

I ja, ovde, leta gospodnjeg 2006, na dan sedmog aprila, predlažem da se ovogodišnji „JOAKIM FEST“ odigra pod podnaslovom APOKRIFI.

Evo zašto.

Pogubnom državnom kulturnom politikom, kao i oblomovštinom priznatih pozorišnih kritičara, srpska pozorišta su osuđena da rade u tami besparice i otuđenosti od svih svojih prava da budu na izvoru informacija, bitnih za pozorišni čin. Pogleda uprtog u glavni grad, kao u veliki akvarijum sa plemenitim vrstama koje se presijavaju, ali su kani-bali, pozorišna Srbija bira tekstove koji su već igrani, reditelje koji su „na glasu“, glumce koji kao k.g. dođu da odrade svoju „ruku“ i da idu dalje. Situacija pomalo kao iz LAŽE I PARALAŽE. Niko se ne pita ono osnovno: šta mi to ovde, kod nas TREBA da igramo? Ima li ovo što postavljamo na scenu bilo kakve veze s nama? Ko će to da gleda?!

Ovim se moja „Pedagoška poema“ završava. Makarenko postaje Terminator.

Drago mi je, draga moja i Joakimova pozorišna Srbijo, da sam, u ovom man-

datu, videla ono što me je veoma obradovalo: u Srbiji se igra domaći pisac! Neverovatan je podatak, da sam u selekciji videla samo DVE predstave po tekstu stranog autora! Sve ostale su, nezavisno od njihovog kvaliteta, bile iz pera našeg stvaraoaca, onog koji piše na maternjem jeziku i deli iste muke sa nama! Ovoga puta, dramaturška adaptacija u prevodjenju nije bila potrebna. Pozdravljam, klanjam se, čestitam, presrećna! U godini Sterije se nije ponovila katastrofa iz Nušićeve godine, 2004. Srpska pozorišta, teško, sumorno, sa nevelikim napretkom, ali hrabro i srčano tumače naš dramski prosede, ne podležući onoj ubitačnoj modi koja se upinje da dokaže važnost i tragiku irskog, na primer, nacionalnog bića! Čestitam i pohvaljujem, neka ostane zabeleženo.

Zašto onda APOKRIFI?

O TEMPORA, O MORES!

Ovo su vremena koja nikakvu istinu ne podržavaju, nikakav moral ne cene, ništa pravo ne vole, i to ih vreda! Pa tako, čovek, stvaralac, reditelj i ne može da protumači domaćeg autora onako realistički, redom, otkrivajući motive i prateći dramsku radnju, vođen njegovim veličanstvom, konfliktom. O katarzi ni govora!... On mora da iskosi pogled, da ironiše, da parodira, da persiflira, da iznalazi „ljutu travu za ljutu ranu“. Groteska, parodija našeg života, jer mi živimo parodiju, ne stvaran život, ona mora da se odrazi i na sceni, koja daje

odgovore uvek, ali pomalo kao pitijska proročica: ako, kada, umesto, može da bidne...

I, konačno, ako sam vas ubedila gde /i kako/ živite, evo selekcije!

1. Predstava koja najbolje odslikava moj podnaslov je OPERACIJA DOS, Pozorišta „Zoran Radmilović“ iz Zaječara. Forsira se pseudoratna situacija, i sve je u toj, naravno izmišljenoj državi lažno. I sve je tamo gde ga nema: ljudska prava, krevetska intima, vojna pravila, patriotizam. Reditelj Vladimir Lazić je stvarno ime. APOKRIF je, u ovom slučaju autor. Pod njegovim imenom, Mihail Afanasijevič Bakunjin, skriveni su /Vujaklijini/ autori: Saša Jelenković i Vladimir Lazić. Uz motive Muze Pavlove, oni sviraju u ritmu „dans makabra“. Čijeg? Videćete i sami. I neće vam biti drago.

2. Drugi moj apokrif je EDMUND KIN, Narodnog pozorišta iz Niša, iz pera Hadija Kurića, koji više ne živi ovde, u režiji Irfana Mensura. Apokrifni nije samo glavni junak, veliki glumac, i zavodnik, Edmund Kin. On je, ljudi, stvarno postojao! Apokrifna je čitava ova melodramska radnja. Pisao je o tome još poneko, sve nebitni ljudi, kao što su Dima ili Sartr. No, Hadi Kurić je ponovo napisao ovu dramu. I tako, apokrif postaje original. Vujaklija bi se zamislilo. Motiv pobune, koji je upotrebio umesto lju-

bavnog zapleta, zapravo je neka vrsta Kurićevog pleonazma. Nema ljubavne priče bez nečije pobune. Onda ne bi bilo ni zapleta. Videćete, dakle, kako se Kin, romantik, ekscentrik, narkoman, alkoholičar, junak bori za sve one ideale koje nemamo ni mi danas. I neće vam biti drago.

3. ATENTAT je, iz pera Miloša Nikolića, prava apokrifna forma: presekli vladaru klozetsku dasku, da se udavi u... Dobra priča za mladog Alfreda Žarija, onda na početku XX veka, u Parizu. /I on je bio apokrifan/. U režiji Ljuboslava Majere, ansambal Užičkog pozorišta igra „tragediju jedne komedije“, kako definiše reditelj. A pisac govori o tome, kako je i čime hteo da nas prevvari, u stihu, govoreći o istinitom, nažalost, događaju. E, pa, saznaćete da ni istina nije mirišljava stvar, I neće vam biti drago.

4. Danas najveći naš dramski pisac, Dušan Kovačević, piše, po mom mišljenju, sve same apokrifne tekstove. U njima skriva sve od svakoga, pa moraš sam da se dosećaš šta hoće da kaže i da prstima obe ruke brojiš ko sve otpada u redanju krivaca, dok, zabezegnuto, ne dođeš do sebe samoga! U SABIRNOM CENTRU, Šabačkog pozorišta, u režiji Kokana Mladenovića, i carstvo nebesko se izvrnulo u lagariju, pa otac sinu mlađi drug, a svi ostali isto onakvi kakvi su bili za života, još gori i pohlepniji. A da li je to moguće? Nije? Jeste? Eto, to vam je apokrif. Ne gledajte se tih dana u ogleđalu. Neće vam biti drago.

5. Evo sad jednog kurioziteta! Davno, u španskom Zlatnom veku, Tirso da Molina, jedan časni čovek, napisao je DON ŽUANA. A posle ga je napisao i Molijer. A ima ih, među nama, koliko hoćeš. U čemu je „keč“ u DON ŽUANU? U ljubavi? U erotici? Tip je ženskaroš? Da, ali nije bitno. Strast koja Don Žuana pokreće je - ogromna žeđ za promenom! Nije njemu ništa sveto. Sve bi da menja, pa čak i ono što je Bog rekao da treba da ostane isto. I to, ta mučna navika, koju je reditelj Jug Radivojević dobro uočio i pokazao nam u predstavi leskovačkog Narodnog pozorišta, i to je apokrifno. Jer, onaj koji se posle pojavljuje je statua od kamena. I ona je, verujte mi na reč, istinitija od našeg junaka. Hoćete da znate zašto? Zanima vas istina? Saznaćete je. I neće vam biti drago.

6. Ima tekstova koje ljudi, reditelji, prosto izmisle. Ima taj pisac, Dušan Kovačević, toliko kapitalnih dela, po njima je ušao čak i u besmrtnike, Akademiju nauka, ali on, mladi reditelj Vladimir Popadić, umetnički direktor Kruševačkog pozorišta, uhvatio se baš ZVEZDANE PRAŠINE, dramice, komedije pisane za one „žvakaće“ medije, kao što je TV, ili one koje slušaš dok spavaš, radio, mislim. Od te dramice, mladić je napravio pitku, lepo igranu, zanimljivu predstavu, u kojoj je apokrifno to, što nikako ne znaš, u ovom životu, da li si nagrađen ili kažnjen. I ko ti je bivši, a ko budući. I da li, ne daj Bože, to nije isti čovek. Ne osvrćite se preko ramena. Možete da vidite i ono što ne bi trebalo. A to vam ne bi bilo drago, zar ne?

7. Kraj brzo dode, kad se o APOKRIFIMA priča. Zamena teze, identiteta, života za komediju, sve je to neka vrsta laganja, i te kako. Pozorište je, reče jednom jedan humorista, kad te lažu u oči! Na kraju JOAKIM FESTA 2006., po mom mišljenju, treba da nastupi domaćin, teatar „Joakim Vujić“ iz Kragujevca, sa kraljem među apokrifima - LAŽOM I PARALAŽOM majstora, Jovana Sterije Popovića, u režiji apokrifnog Dragana Jakovljevića, koji glumi čas direktora, čas reditelja. I, molim lepo, koliko se to razlikuje od Golića, koji ni za jedno, ni kao skitnica, ni kao lažov, ne dobija platu! Što mislite da je preoštro? Bolje ne pitajte. Mogla bih da vam odgovorim, a to vam...

O selektoru kao apokrifu, neka kažu drugi. Naročito oni koji nisu ušli u ovu selekciju. Selektoru, normalno, neće biti drago da to čuje. Ali, neka ostane zabeleženo, da nijednu odluku nije doneo bez mnogo muke, premišljanja, merenja, besanih noći i uzdisanja. Ako treba pomenuti nekog ko nije apokrif, pa nije ni u ovoj selekciji, onda je to GAZDA MLADEN Pozorišta „Bora Stanković“ iz Vranja. To je predstava koja je po svemu zaslužila da uđe u ovu selekciju, da je samo malo apokrifnija. Sledeći put, ako ga bude. A ako istina, iznenada, nadvlada, pa se sve promeni, vidimo se u nekom drugom životu. Da nastavimo priču o istini i apokrifima u srpskom teatru. Koji, još jednom ponavljam, ponovo igra domaći tekst!

E, to mi, stvarno, jeste drago!

Beograd

6. april 2006.

Dragana Bošković

Sabirni centar šabačkog pozorišta u režiji Kokana Mladenovića

TREBA HRABROSTI I ZANIMLJIVOSTI ZA VELIKU SCENU DRAMATENA

U prvom delu o istoriji Dramatena, Švedskog Nacionalnog pozorišta, stoji: *više nego ikada postoji potreba Švedana za svojom nacionalnom scenom - Dramaten, gde se različiti komadi svih vremena i zemalja igraju i gde su glumci i njihova igra uvek stajali u centru.*

Pozorište je osnovo Kralj Gustav III maja 1788. kao pasionirani zaljubljenik pozorišta, koji je još kao dete govorio odlomke iz dramskih tekstova. Osnovao ga je po ugledu na tadašnje francusko Nacionalno pozorište *Komedi Franse*, pozorište za govoreću dramu. Do kraja XVIII veka igrano je sedam Kraljevih drama, a ceo posao je nadgledala švedska Akademija. Ideja je bila igranje domaćih komada, ali u nedostatku istih pozorište je bilo primorano na strane dramske pisce, pre svega Francuze.

Tek krajem XIX veka, Dramaten dobija svog prvog autentičnog dramskog pisca **Augusta Strindberga**. Kao potpuno anoniman njegova jednočinka *'U Rimu'*, postavlja se na sceni Dramatena 1870. god, sa negodujućom kritikom. Nakon nekoliko decenija Strindberg postaje najveći švedski dramski pisac. Od tada do danas igrano je preko 120 njegovih komada na sceni Dramatena.

Današnja građevina je iz 1908. godine i najskuplja je i najlepša građevina u Štokholmu, izgrađena u Jugendstilu. Oslikavali su je Carl Larson i skulptor Carl Miles, a otvorena je 18. februara Strindbergovim *'Majstor Ulofom'*.

I za kraj ovog uvoda pominjem još dva stvaraoca koja su ušla u istoriju Dramatena. Reditelj, **Ingmar Bergman**, koji je debitovao na sceni Dramatena 1951. komadom *'Svetli u kućici'* Bjorn Erika Hojersa. Bio je upravnik pozorišta u periodu 1963-66. U njegovoj režiji igrano je sve, od klasika do novijih savremenijih komada. Poslednja postavka je bila Šilerova *'Marija Stjuarf'* 2003 godine, najavljena kao povlačenje sa rediteljske scene. Uz njega deo žive istorije Dramatena je i glumac **Erland Josefson** koji je bio šef pozorišta između 1966 - 75. i koji još uvek igra.

Iz Crne Gore

SAN O BOLJEM SVIJETU

Događaj koji je izazvao najviše pažnje crnogorske pozorišne javnosti u prethodnih tridesetak dana svakako je bila premijera predstave *San o Svetom Petru Cetinjskom*, koju je po tekstu Mirjane Drljević na scenu Crnogorskog narodnog pozorišta u Podgorici postavio Branislav Mićunović. Komad o, po mnogima, najznačajnijoj ličnosti crnogorske istorije, nije zasnovan na istorografskim činjenicama, već je urađen kao fantastična epska priča, prožeta, kako je izjavila Drljevićeva, njenim doživljajem *'Poslanica'* Svetog Petra Cetinjskog i *'Ljetopisa popa Dukljanina'*, odnosno legendarne ljubavne priče o knezu Vladimiru i Kosari, dok je fabula motivisana dijelom romana *'Monigreni'* Jevrema Brkovića.

"Komad je nastao tokom NATO bombardovanja 1999. godine, u strašnom trenutku kada sam se osjećala potpuno bespomoćno i nezaštićeno. Tada sam imala potrebu da makar na neki način progovorim o tome što nam se događalo.

Uradila sam je, kao da mi je poslednja!

Moja priča u Dramatenu počinje njegovom istorijom, jer nju ne možete izbeći. Delom zbog lepote građevine u kojoj se oseća da je vreme ostavilo svoj zapis na mermernim pločama salona, a delom zbog trajno i brižljivo postavljenih fotografija, slika, skulptura, dokumenata, kao svedočanstva gore pomenutih događaja i ličnosti, što govori i o odnosu njih samih, države i Švedana, prema sopstvenoj kulturi. Dramaten nosi hermetičnost.

Sada smo u 2006. godini, u kojoj je odlučeno da se na najznačajnijoj švedskoj pozorišnoj sceni otvore vrata i strancima. Potpuno je razumljivo da jedno Nacionalno pozorište ima problema sa angažovanjem stranaca samo zato što su stranci. Sa ulogom očuvanja jezika i domaće kulture, nema mnogo stranaca koji bi mogli šta da kažu na toj sceni. S druge strane, ne postoje, ili su jako retki glumci koji će napustiti svoju zemlju, karijeru i jezik i nastaviti karijeru na jednom još možda i ograničenijem govornom području.

Pre sedam godina napustila sam svoj jezik, karijeru, svoje najdraže, Beograd, Srbiju i Crnu Goru i došla da živim i radim u Švedskoj. Znala sam pomalo o zemlji i ništa o jeziku, a jedini pozorišni zalag za dolazak su mi bila baš gore pomenuta imena: **Strindberg** i **Bergman** i dodajem još **Ibzena** (Norvežanina), **Max Fon Sidowa**, **Gretu Garbo** i **Ingrid Bergman**. Svi oni su počeli u Dramatenu. Razmišljam: i ako ništa ne učinim, pišaću kao **Isidora Sekulić**, *Pisma iz Švedske*.

U međuvremenu, između 1998. i 2005. sam učila jezik, pisala, upoznavala ljude i bavila se glumom u sopstvenoj režiji. Bila sam na par audicija za pozorište, za film, ali i to zahteva punoću vremena, tako da sam vremenom odustala od toga.

U septembru 2005. primim kratku poruku od prijateljice za audiciju u Dramatenu, ali je zaobidim. U novembru

me zove druga prijateljica i kaže za audiciju da još nisu našli glumicu koju traže. I tako odem na audiciju. Zahtev je bio: tekst napamet i improvizacija! Ovo se ne dešava svaki dan i bez obzira na ishod, uradiću je kao da je poslednja audicija na koju idem, poslednja! I uradim je tako, kao da nikada više na scenu (tako i toliko značajnu i ozbiljnu) neću kročiti.

Dobijem ulogu, odmah, uz pitanje: gde sam se krila/bila sve vreme, s takvim dobrim vladanjem scenom i odličnim švedskim? Kažem da moje ozbiljno poimanje/bavljenje pozorištem, zahteva određene okvire, a ovi su bili dovoljni da se pojavim. Naravno, nasmejemo se obostrano i s takvim osmehom nastavimo da radimo sve do premijere.

Komad se zove *Sedam čistačica*, napisao ga je **Jorgen Hjerdt**, mladi švedski pozorišni pisac. Bavi se poprečnim presekom čistoće i prljavštine, međusobne granice; od teorije čišćenja, do živog đubreta koje nas okružuje, od materijalne, ka nematerijalnoj prljavštini, odnosno čistoći. Nas sedam fizički radeći, čavrljamo, o smislu čišćenja, čistoće, one fizičke, ali i mentalne.

Retkost je da se na velikoj sceni Dramatena postavlja mladi savremeni pisac. Čudnom koncepcijom režije **Ose Kalmer** i scenografije **An Bonander Lof** koja na prvu pojavu mami aplauz, nastao je komad koji traži drugačiji angažman publike Dramatena. Pisan je kao moderna simfonija, te je ponekad bilo teško držati glumačku intonaciju celine, jer svi naizmenično, sve vreme govorimo i radimo. Scenu iz apsolutnog haosa nekog nejasnog đubrišta, polako uz čišćenje i tekst, oslobađamo i dovodimo u red.

Rad na najznačajnijoj sceni u Švedskoj je za mene jedno jedinstveno iskustvo. Često me pitaju da pravim poređenja između ovde i tamo. Obično odgovorim: drugačije je. Glumačka suština je ista, sve ostalo nije. Različito razmišljanje, imaju drugačiju dnevnu, životnu, problematiku. *Mi jesmo na margini Evrope*, što bi **Erland Josefson** rekao i nastavio, *ali mi smo pozorišno uvek imali Evropu serviranu na tacni i igrali ono što nam se dopadalo.*

je tokom rada na predstavi u ekipi vladala harmonija i što smo svi bili maksimalno predani radu - uopšte nije bilo stresnih situacija, čak ni onih pozitivnih." Riječi su Mićunovića.

Pored Branimira Popovića, koji tu-mači naslovnu ulogu, u predstavi igraju i Mirko Vlahović, Nikola Ristanovski, Jelena Nenezić, Petar Burić, Mladen

Život predstave je jako kratak, možda samo jedna sezona, najduže dve. Produkcije se rade svega 8 nedelja i sve je detaljno i unapred planirano. Godišnja produkcija je 20 predstava. Dramaten sada radi repertoar za 2008. Postoji čitava hijerarhija kako komad dolazi na scenu - ukratko: sve pristigle predloge čitaju prvo dramaturzi, dalje šalju pozorišnom savetu sačinjenom od pozorišnih ljudi i dalje s upravnikom odlučuju. Samo najdelikatnija odabrana dela dolaze u definitivni odabir za igranje. Marketing, prodaja, press je važna karika u ovom lancu.

Moja predstava je dobila oštre kritike, pomalo očekivano, jer je isuviše radikalna za klasični repertoar Velike scene. Međutim, ja sam svojim delom igranja **Klaudije**, jedne od vodećih uloga, zadovoljna. I tekst i režija su davali dosta prostora za igru i gradnju zanimljivih odnosa među kolegama. Zadovoljna sam i zbog toga što je ta ista oštra kritika izdvojila moj rad kao: hrabar, zanimljiv i iznijansirani, budući da sam novo lice na sceni.

Za buduće generacije, glumica **Jelena Ivanišević Paunović** DRAMATEN

Jelena Ivanišević

Nelević, Slobodan Marunović i mališan Milan Bajčetić.

Gotovo istovremeno u Gradskom pozorištu takođe u glavnom gradu Crne Gore premijerno je izvedena predstava *Udri ženski*, italijanskog komediografa **Alda Nikolaja**, u režiji **Ivane Bulatović**. Mlada rediteljka je crnogorskoj publici ponudila novo iščitavanje ovog **Nikolajevog** djela, igranog u Crnoj Gori prije petnaestak godina pod nazivom *Udri muški*. Riječ je o komediji situacije, u kojoj u trouglu vječne vodviljske strukture muž-žena-ljubavnik, začinjene trilerkim i crnohumornim elementima, muškarci traže svoje 'mjesto pod suncem'. Glavni lik u predstavi, mladu Evu, igra **Bojana Knežević**, ljubavnik **Bruno** je **Dejan Đonović**, dok se u ulozi muža pojavljuje **Pavle Ilić**.

Na sceni Kraljevskog pozorišta *'Zet-ski dom'* na Cetinju premijerno je izveden komad *'Trg ratnika'* engleskog pisca **Nika Vuda** u režiji još jedne mlade crnogorske rediteljke **Lidije Dedović**. Izbjeglička drama o povratku u normalnost i o životnom sazrijevanju poslije preživljenih trauma rata i izbjeglištva, ispričana je kroz 'ogoljenu' formu 'bajke za odrasle'. Junaci priče, **Riva** i **Andrea**, u

tumačenju diplomaca cetinjske Akademije dramskih umjetnosti, **Nade Vukčević** i **Nikole Perišića**, kao djeca su prinudeni da zauzmu stranu u podjelama koje sa sobom nose rat, ali uprkos tome oni u izbjeglištvu ponovo počinju živjeti, voljeti i saosjećati.

Prema riječima **Lidije Dedović**, *Trg ratnika* je paradoksalni antiratni komad, koji iako na prvi pogled može izgledati kao komad za djecu, u stvari predstavlja jednu zastrašujuću bajku za odrasle.

Crnogorsko narodno pozorište predstavom *Nora*, **Henrika Ibzena**, u režiji **Branislava Mićunovića**, sredinom aprila je gostovalo na međunarodnom festivalu 'Ibero-amerikano' u Bogoti. Prema ocjeni kritike, Mićunović je i u ovoj predstavi, u kojoj igraju **Branimir Popović**, **Predrag Ejduš**, **Boris Isaković**, **Ana Vujošević** i **Nada Vukčević** ostao dosljedan sebi - dramaturški radikalno (izvorni tekst sveo na jednu trećinu), rediteljski krajnje disciplinovan i mizanscenski originalan (sve se dešava u antreu). Inače, ovo je treće učešće crnogorske nacionalne kuće na festivalu u glavnom gradu Kolumbije.

Žarko Vujović

PLAKAO SAM OD UZBUĐENJA

BEOGRAD - BANJA LUKA: TIHOMIR STANIĆ

Iako stalno na relaciji Beograd - Banja Luka, nije teško bilo pronaći razbarušenog i energičnog Tihomira Stanića, glumca i od nedavno umetničkog direktora banjalučkog Narodnog pozorišta. U prepoznatljivom ambijentu pozorišnog bifea Ateljea 212, otpočinjem razgovor sa preuzetnim Tikom koji kao da je sišao sa tv reklame. U "japi" stajlingu i sa "supersoničnim" mobijem koji neprestano zvonji, sa velikim žarom, bujicom reči govori o ozbiljnim temama teatra, poetici, njegovoj novoj ulozi umetničkog direktora i kreativnim projektima na čijem čelu stoji. S vremena na vreme naš razgovor prekida reditelj Goran Marković duhovitim replikama, neumoljivi glas inspicijenta, kao i lajanje pekinezera Đure Lampara koji nam se mota oko nogu... Ova atmosfera nas podseća da teatar živi svoj uobičajeni život, a "ostali problemi rešiće se"!

Igrali ste u mnogim klasičnim, ali i savremenim dramama, da li ćete tako i koncipirati repertoar banjalučkog pozorišta?

Ja sam pre svega glumac. Dugo godina sam bio blizak sa mnogim upravnici-ma pozorišta, od Nikole Petrovića, upravnika pozorišta u Novom Sadu koji je bio žrtva političkog progona zbog predstave "Golubnjača". Njega sam upoznao u vreme kada je bio direktor Dramskog centra, a družio sam se sa njim i kad je smenjen posle tog političkog skandala. Zahvaljujući i mom vrlo prijatelju Ljubomiru Draškiću sa kojim sam privatno provodio mnogo vremena, upoznao sam se sa načinom na koji funkcioniše pozorište. Porođični sam prijatelj i sa Svetozarom Cvetkovićem, upravnikom Ateljea 212, tako da sam bio svedok svih problema i izazova koje vođenje pozorišta donosi. U Banja Luci sam pre nekoliko godina igrao u dve predstave - "Komandant Sajler" Borislava Mihajlovića Mihiza, u režiji Jovice Pavića i "Tebanska kuga" Velimira Lukića, u režiji Dušana Petrovića. Tamo sam upoznao ansambl i prilike u samom gradu i pozorištu, kao i kulturni život Republike Srpske, a inače i rodnom sam iz jednog sela kod Banja Luke. Svi ovi elementi su se spojili u novoj ulozi umetničkog direktora pozorišta. To bih nazvao nekom vrstom preokreta, ili buđenja pozorišnog života u Republici Srpskoj. Banja Luka, Republika Srpska, i taj narod tamo zaslužuju da imaju pozorište koje je u rangu beogradskih pozorišta. Da bih to ostvario, znao sam da treba da potpuno angažujem postojeći ansambl. Prepoznao sam da ansamblu treba omogućiti susret sa najistaknutijim i najboljim dramskim umetnicima, pre svega iz Beograda. Bio sam uveren da će u kontaktu sa vršnim beogradskim umetnicima rasti, i ambicije, i kvalitet, i zahtevi celog ansambla. Uspeo sam zahvaljujući prijateljstvu, privatnom i profesionalnom poznanstvu da angažujem beogradske umetnike, bez obzira na loše finansijske uslove u Republici Srpskoj.

Dušan Petrović, kojeg izuzetno cenim, postavio je prvu predstavu "Sveti Georgije ubiva aždahu". Dušan Kovachević nam je velikodušno ustupio svoj komad. Igrao sam Đorđa Žandara, ulogu koju je u Beogradu nekada igrao Petar Kralj, a u Novom Sadu Josif Tatić. U obe

predstave igrao sam nekoliko manjih uloga i zato sam ovaj komad veoma dobro znao iznutra. Ovom predstavom doživeli smo veliki uspeh, kako u matičnoj kući, tako i na gostovanjima. Vodio sam računa da probe počnu 29. avgusta, a tek od 1. septembra preuzeo sam funkciju umetničkog direktora, tako da nema sukoba interesa. Nadam se i verujem da za vreme trajanja mog ugovora više neću prihvatiti uloge u ovom teatru. Da ne bih postao bolećiv i da me neko ne bi ubedio da prihvatim novu ulogu u banjalučkom pozorištu, dobro sam se obezbedio tako što sam u Beogradu prihvatio gomilu novih uloga. Trenutno igram u beogradskom Narodnom pozorištu Veršinjina u predstavi "Tri sestre", u režiji Vide Ognjenović i u Ateljeu 212 Vladimira u predstavi "Čekajući Godoa", koju režira Đurdija Tešić.

"Sveti Georgije ubiva aždahu" je "muški" komad, a šta je sa ženskim delom ansambla?

Angažovali smo ih u novom komadu "Dom Bernarde Albe", u režiji Đurdije Tešić. Na sceni se pojavila u naslovnoj ulozi, posle pet godina pauziranja, Svetlana Popović i još nekoliko glumica koje godinama nisu igrale. Pružena je prilika i mladim glumicama. To je predstava na koju sam izuzetno ponosan. Na predpremijeri, iako sam bio svedok proba, gorke suze sam lio i plakao od uzbuđenja. To je značajan događaj jer je Đurdija Tešić sa svojim saradnicima donela zanimljivu estetiku koja je do tada u Banja Luci mogla biti viđena samo na gostovanjima drugih pozorišta, a i to retko. Davno nije bilo tako precizne, esteti-zovane, efikasne, savremenim jezikom ispričane tragedije. Ova predstava će gostovati 30. aprila na sceni "Studio" Jugoslovenskog dramskog pozorišta. Sa tom predstavom gostovali smo sa velikim uspehom u martu, u Sarajevu.

Šta biste još izdvojili iz ambicioznog repertoara?

Sledeći projekat je bio "Jazavac pred sudom" Petra Kočića. Nekako sam predosetio da je to uloga koju bi Petar Kralj rado igrao. Reč je o komadu koji se retko postavlja na scenu, zbog svojih dramaturških ograničenja i vremena u kojem živimo. Ulogu sam predložio Petru Kralju i on je sa radošću prigrlio ulogu. Odlučili smo da predstavu radimo u koprodukciji sa Zvezdara teatrom. Zahvaljujući velikom trudu Nenada Brkića i Duška Kovachevića koji nas je podržao i u ovom projektu, uspeli smo da realizujemo "Jazavca pred sudom". Duboku zahvalnost dugujem ovim divnim ljudima i Skupštini grada. Napravili smo dva paralelna dekora u Zvezdara teatru i u pozorištu u Banja Luci i to izuzetno dobro funkcioniše. Igrali smo na završetku festivala Dani komedije u Jagodini, u čast nagrađenih. Uz tako velikog glumca kakav je Petar Kralj igraju i Aleksandar Sibinović, Đorđe Marković i student Petra Kralja sa Akademije "BK", Aleksandar Stojković, izuzetno talentovan glumac i stub našeg pozorišta.

Imali smo veliku sreću da je Svetlana Bojković sa velikom radošću i energijom pristala da glumi Živku u "Gospodi ministarki". Svojim odnosom prema poslu bila je zvezda vodilja ansamblu i glumcima. Uz nju je zaigrao i magični

Đuza Stojiljković u ulozi ujka Vase. Sa ovom predstavom gostovaćemo 26. aprila u Srpskom narodnom pozorištu u Novom Sadu, 27. u Pančevu, 28. u Madlenijanu-mu, a 29. aprila u Smederevu. Ovakva vrsta saradnje sa tako velikim glumcima dragocena je za sve, a naročito za mlade članove ansambla.

Po tekstu Vide Ognjenović počinjemo da radimo predstavu "Je li bilo kneževe večere". Kompletan ansambl učestvovaće u radu, a gost će nam biti Mihajlo Miša Jankećić.

S ponosom mogu da kažem da su svih četvoro glumaca koji su do sada gostovali u banjalučkom teatru dobitnici "Dobričinog prstena". Srpski glumci su pravi dragulji, a to tvrde i svi strani umetnici koji su imali kontakt sa našim glumcima. Svojim očima sam video kada je Ronald Harvurd, u pauzi predstave "Garderober", kleknuo i poljubio ruku Ljubi Tadiću. Slučajno sam se tada zatekao u salonu i slušao Harvurda kako inspirativno priča o Petru Kralju i Ljubi Tadiću. A svi znamo veličinu Ronalda Harvurda! To čemu smo upravnik Simović i ja izložili ansambl podseća na ubrzan snimak rasta povrća. Mrak-svetlo, mrak-svetlo, pa onda biljke porastu. Naši glumački plodovi imaju, i miris, i ukus i zato što su stvarno imali priliku da rade sa velikim umetnicima. Znam kakva je to blagodet i sreća igrati sa ovakvim bardovima na sceni i koliko zahvaljujući takvom iskustvu čovek dobija na kvalitetu kojeg i ne bude sve-tanan.

Sudeći po ovim dragocenim gostovanjima, pravite ozbiljne mostove između banjalučkog i ovdašnjih pozorišta i ansambla. Da li će se ovaj trend nastaviti i u budućnosti?

To je prirodna veza Srbije i Republike Srpske. Saradivaćemo i sa pozorištima iz Sarajeva i iz drugih gradova regiona. Predstavom "Je li bilo kneževe večere" Vide Ognjenović zaokružujemo ovogodišnji repertoar. Na Maloj sceni Strahinja Rodić režira Olbijev tekst "Ko se boji Virdžinije Vulf". Prošli smo celu istoriju prošlog veka i ovom poslednjom predstavom zagazili do Kosova. U sledećoj sezoni na Velikoj sceni igraćemo strane klasike koji govore o našim gorućim temama. Mira Erceg će doći iz Berlina i režirati predstavu "Majka hrabrost" Bertolda Brehta. Potom ćemo raditi "Zojkin stan" Bulgakova, kao i mjuzikl "Kabare".

Da li će biti mesta za mlade pisce?

Čekamo. Svaka domaća drama, svaki tekst autora sa ovih prostora, svaka prazvedba biće prigrljena i imaće prioritet u odnosu na planirani repertoar. Uspeli smo da vratimo publiku u pozorište, sve predstave su rasprodane, sala je stalno dupke puna. Ansambl je potpuno angažovan. Istovremeno igramo predstave, i na Velikoj, i na Maloj sceni. U gradu se prenela ta radost iz pozorišta. Drago mi je što i u Beogradu ima odjeka ono što radimo u Banja Luci. To nam veoma znači jer ono što odjekne u Beogradu, odjekne i dalje, preko granica.

Monodramom "Detinjarije" vratili ste dostojanstvo monodrami. Da li će zaboravljena i možda skrajnuta monodrama naći mesto na Vašem repertoaru?

Željko Stjepanović radio je "Tamo daleko" po tekstu Milovana Danojlića, a sada glumac Ljubiša Stevanović sprema Ziskindov komad "Kontrabas" i to je nešto što podržavam. Radio sam tri monodrame i znam koliko je ona korisna za

glumca. Ako ništa drugo, glumac koji nije zadovoljan svojim mestom na repertoaru, monodramom sam sebi postavlja neke veće zahteve i ona ga drži u kondiciji, drži ga sposobnim. Kad se glumcu ukaže prilika, odnosno kad ga Bog pogleda milošću i dodeli mu ulogu koju želi, on će biti sasvim spreman jer se trenirao tim monodramama.

Da li je teško sedeti na dve fotele - biti istovremeno umetnički direktor u Banja Luci i preuzet glumac u Beogradu?

Nije. To što radim u Banja Luci ne radim sa ambicijama da jednoga dana negde budem upravnik. Jednom prilikom sam se šalio, pa sam rekao da me je država Srbija poslala tamo da vežbam kako bih jednog dana preuzeo neko pozorište u Beogradu. To sam izmislio da bih nervirao neke od aktuelnih upravnika u Beogradu. To je nešto što radim iz lične sujete. Hoću sam sebi da dokažem da li to znam i da li to mogu. Možda je prepatetično reći da imam patriotske razloge jer dok je bio rat, dok su se dešavale gluposti, bio sam bespomoćan i nisam mogao da delujem u rodnom kraju. Sad mislim da sam u prilici da nešto uradim za kraj gde sam rođen i pažen, kako u detinjstvu, tako i danas.

Nije tako čest slučaj da funkciju umetničkog direktora obavljaju glumci?

Nije, ali smatram se, neskromno, obrazovanim i nesebičnim. Nikada me nije zanimala samo moja uloga i moj lični interes što se često i videlo u predstavama, u negativnom smislu. Često sam igrao nešto što je ideja predstave, a ne sam lik. U mojoj biografiji ostale su zabeležene predstave u kojima sam bio sledunjav u svojoj ulozi zato što sam se pravio važan i širio sferu svog interesovanja na nešto što je posao reditelja ili umetničkog direktora.

Jednom ste izjavili da Vam je Andrić omiljeni pisac. Da li ste razmišljali o tome da možda Andrić nađe mesto na repertoaru?

Ako Bog da, ako Bog da, i ako se složi sve kako treba, ići će moj profesor Dejan Mijač u Banja Luku da radi "Omer pašu Latasa". Možda nam neće biti baš potrebna pomoć samog Boga, možda

nekog ko se samo oseća tako moćno, ali to je nešto što sam hteo kao tajnu da čuvam.

Znači dobro sam predosetila?

Objaviću to jer u početku beše reč. Mislim da ću sa tim naslovom, sa tim delom, i sa tim rediteljem uspeti da ostavim bitan pečat na moj mandat umetničkog direktora i da ću moći zadovoljno da se vratim u Beograd, u Atelje 212, koji mi je u komšiluku. A možda ću i snimati filmove, ili kako je krenulo samo reklame.

A šta radite svakog prvog u mesecu? Da li obežbeđujete plate glumcima?

Nikada nisam bio popularniji. Radio sam mnogo u beogradskim pozorištima, ali i van Beograda. Odigrao sam preko sto uloga, ali moj rad nikada nije praćen u medijima do pre par godina dok nisam na televiziji odigrao ulogu kralja Aleksandra Obrenovića. Nikada nisam doživeo tako široku popularnost koja mi, iskreno, i nije nedostajala zato što sam se u mladosti oženio jednom devojkom iz Belgije i video da najpopularniji ljudi kod nas su potpuno anonimni u Belgiji, a verovatno i u celom svetu. Ali da ću postati popularan zahvaljujući reklami to nikada nisam pretpostavljao. Šale se sa mnom moja deca i beba. Imam devojčicu od dve godine i ona mi nešto stalno dodabuje - "Sestro, sestro"! Ponosan sam na tu reklamu. Mislim da ta reklama ne vredi dostojanstvo profesije, zbog načina na koji je snimljena. A to što je posledica popularnosti i to što me zaustavljaju na ulici i pitaju kad će plata, na to sam, na kraju krajeva, i spreman. Komunikativan sam i volim da pričam i sa poznatim i sa nepoznatim ljudima. I uvek im odgovorim - svakog prvog u mesecu.

A da li Vas glumci u banjalučkom pozorištu takođe pitaju kad će plata?

Hvala bogu, za sada se ta reklama ne emituje u Banja Luci.

Isidora Masniković

MI U SVETU...

Gostovalo se čak u Kolumbiji, u Bogoti, na IX festivalu Iberoamerikano de Teatro! Dve nedelje festivala okupile su na istom mestu znameniti pozorišni svet, od Australije, preko Izraela i Balkana, do Meksika i Argentine. A bili su tamo i Piter Bruk, Bob Vilson, Peter Štajn, Lepaž, Fomenko, Vasiljev... JDP i balet NP iz Beograda.

JDP ovo je bilo drugo gostovanje, ovaj put sa predstavom *Pseći valcer* Leonida Andrejeva, u režiji Dejana Mijača. Temperamentni Kolumbiji pozorišta 'Camarin del Carmen' imali su četiri prilike da vide predstavu. Sva izvođenja su bila puna i burno pozdravljena povici-ma "Bravo!".

Ovacijama je pozdravljen i ansambl NP iz Beograda, sa baletom *Ko to tako peva*, na muziku Vojislava Vokija Kostića i u koreografiji Staše Zurovca. Balet je prvi put izveden 31. marta u 'Šekspir teatru' i igran do 4. aprila. Bilo je to prvo gostovanje beogradskog Baleta na južnoameričkom kontinentu!

Ne tako daleko, kod suseda, u Albaniju, otišlo je Narodno pozorište sa komedijom Nikolaja Gogolja *Ženidba*, u režiji Slavenka Saletovića. Bili su gosti Nacionalnog teatra u Tirani. Izuzetno dobro prihvaćena od publike i ova predstava je ispraćena zaslužnim aplauzima.

I Švajcarska publika, u Ženevi, je imala priliku da vidi našu predstavu, *Lari Tompson - tragedija jedne mladosti*, po tekstu Dušana Kovačevića, a za vreme gostovanja Zvezdara teatra. U pozorištu 'Alhambra' igrali su: Bora Todorović, Milena Dravić, Feđa Stojanović, Ljiljana Dragutinović, Branka Petrić, Miodrag Krivokapić...

SVET U NAMA...

Na velikoj sceni JDP gostovao je Francuski ansambl 'Poem armonik' sa muzičko-scenskim spektaklom, *Gradanin plemić*. Pod rukovodstvom Vensana Dimetra, izvedena je komedija-balet, Ž. B. Molijera i Ž. B. Lili. Bio je to jedinstveni spoj pokreta, retorike i plesa, ali i muziciranja na starim instrumentima.

Narodno pozorište Republike Srpske gostovalo je sa predstavom *Dom Bernarde Albe*, Federika Garsije Lorke, u režiji Đurđe Tešić na Sceni Studia JDP.

Jagodincima je u goste došlo Banjalučko Narodno pozorište koje je (van konkurencije) nastupilo na 35. Festivalu 'Dani komedije.' Gostovali su sa pred-

stavom *Jazavac pred sudom* Petra Kočića, u režiji Pavla Lazića, a nastaloj u koprodukciji sa Zvezdara teatrom. U glavnoj ulozi Petar Kralj.

Prvo izvođenje Pabolinijevog dramskog dela na domaćoj sceni, u režiji italijanskog reditelja, Andrea Pačota, odigralo se u užičkom Narodnom pozorištu gde je izvedena premijera *Pilada*. U publici je bila Elen Stjuart, osnivač eksperimentalnog teatra La Mama, koja je za predstavu rekla da je odlična i podržala zagovornike njenog 'teatra reči', reditelja Pačota i kompozitora muzike Rolanda Makrinija.

MI, KOD NAS

Gost velike scene BDP bilo je Šabčko pozorište sa svojom predstavom *Sabirni centar* Duška Kovačevića, u režiji Kokana Mladenovića i muzikom Zorana Hristića. Na istom mestu videlo se i kako izgleda kad 'veselo pozorje Kruševačko izvodi tragikomediiju' *Laža i paralaža*, kako je za svoj rediteljski prvenac rekao Predrag Stojmenović.

I u teatru 'Bojan Stupica' gostovala su dva pozorišta: Narodno pozorište iz Zrenjanina, sa predstavom *Ukročena goropad* Vilijama Šekspira u adaptaciji i režiji Kokana Mladenovića i pozorište 'Zoran Radmilović' iz Zaječara sa predstavom *Mirandolina*, Karla Goldonija u adaptaciji i režiji Slavenka Saletovića

PREMIJERE...

Kada biblijsku temu na duhovit i autoironičan način posmatraju pripadnici generacije odrasle u mešavini socijalizma i pop kulture, kao što su pisac i reditelj, onda kao rezultat nastane *Život br 2*, uvrnuta, psihološka komedija. Po tekstu Ivana Virapajeva, popularnog ruskog pisca i u režiji Anje Suše, premijera je izvedena na Novoj sceni BDP

Drama *Frida Kalo*, Sanje Domazet, u režiji Ivane Vujić, posvećena stogodišnjici rođenja poznate meksičke slikarke, svoju premijeru je doživela na novoj sceni 'Bel Etage' teatra Madlenijanum. Bila je to i 'premijera' novog prostora. Scena je, po idejnom rešenju Koste Bunuševca, podeljena na mobilni krevet Frida Kalo, koji ima i lice i naličje, i na kojem delimično prikovana leži stara Frida Kalo (Dobrila Stojnić) i mlada Frida Kalo (Vanja J. Marković), i na skelu, koja simbolizuje večnu nedorečenost Fridinog života.

Ponovo ranjeni orao.

U Ateljeu 212 je po čuvenoj Mihizovoj dramatizaciji romana Mir Jam, Alisa Stojanović izrežirala novu verziju nekada rado gledane predstave. Spisateljku Mir Jam (Milicu Jakovljević) igra Dušana Stojanović. Povodom proslave pola veka Ateljea 212, objavljeno je da svi koji se zovu kao likovi iz ove predstave mogu na blagajni ovog pozorišta odabrati besplatne karte za koju god žele predstavu. Dakle, ko se zove Anđelka Bojanić, Gojko Marić ...

Kada se sretnu mlada književnica i mlada rediteljka, onda nije neobično što upravnik pozorišta glumi u podrumu! Sve se desilo na Sceni u podrumu Ateljea 212 gde je upravnik i glumac, Svetozar Cvetković, igrao u predstavi *Nemreš pobjeđ od nedjelje*, po delu hrvatske književnice, Tene Stivičić, u režiji Maje Šimić.

Igrači, po tekstu 'Kartaši' Nikolaja Gogolja, u režiji Predraga Kalabe, a u okviru ovogodišnje repertoarske šeme koja se odvija pod sloganom 'Klasika na moderan način,' izvedena je na sceni 'Bitef teatra'. Priča o umetnosti varanja, o ljudima koji žive od tuđe nesreće odvija se kroz teatarsku realnost (koju igraju glumci) i filmsku, koja se ostvaruje za vreme predstave, tako što se slika snimana kamerom, projektuje na dva video-bima.

Prilika da ceo ansambl zaigra u jednoj predstavi pružila se pirotskom pozorištu, zahvaljujući premijeri *Vučijeg legla*, po tekstu Miomira Petrovića u režiji mladog beogradskog reditelja, Borisa Todorovića.

Čujte Srbi, čuvajte se sebe je nova predstava na Na novoj sceni Ogledalo (u Gračaničkoj ulici) u studiju Megatrend TV (koji pripada istoimenom univerzitetu). Po knjizi Arčibalda Rajsja, predstavu je adaptirao i režirao Duško Anđić

PREMIJERE ZA DECU

I mališani su dobili nove predstave! *Hrabri krojač*, Ane Zdravković, premijerno izveden u Pužu.

Tri praseta, u režiji Marka Manojlovića, na sceni dečijeg pozorišta Boško Buha. Sada na beogradskoj sceni za decu igra ukupno 16 prasića, u nekoliko pozorišta po 3, a u Pužu, 4! Prasiće na beogradskim scenama čuvaju 5 Uspavanih lepotica, 5 Crvenkapa i nekoliko Pepeljuga.

Osvježavajući, nov naslov je *Bajka o elektricitetu*, Milene Bogavac, premijerno izvedena u Pozorištu Pinokio u režiji Jelene Bogavac. Bajka govori o detinjstvu i otkrićima Nikole Tesle.

Takođe u Pinokiu izašao je Baš Čelik autorskog tandema Igor Bojović pisac, i Milan Karadžić reditelj. Isti tekst oni su već radili pre 15 godina u pozorištu Radović, a sada je prilagođen lutkarskom izvođenju.

Od 10. do 16. aprila na sceni DK Vuk Karadžić održano je, po četvrti put,

POZORIŠTE ZVEZDARIŠTE, jedan od pet beogradskih festivala teataru za decu. (Festić, Tiba, Pita, i Susreti lutkarskih pozorišta). Zvezdarište je karakteristično po tome što je to jedini festival kojeg organizuje i najvećim delom finansira Opština Zvezdara. Predstave nekoliko domaćih pozorišta (Kragujevac, Niš, Beograd, Zemun, Subotica, Zrenjanin) i jednog iz inostranstva (Zenica) su igrane u tri dnevna termina od 12. 14. i 17. časova. Mahom su bile pune. Festival ima stručni i dečiji žiri.

JUBILEJI...

Stogodišnjica Beketovog rođenja
Zbog pozdrava davne 1954. godine sa sceni BDP, malo je nedostajalo da i pozorište bude zatvoreno. Ali, zahvaljujući istoj predstavi, dve godine kasnije, upravo tom predstavom pokrenut je savremeni teatar kod nas, Atelje 212!

Bio je to dovoljan razlog da se u pomenutim pozorištima brojnim manifestacijama obeleži stogodišnjica rođenja Semjuela Beketa. Tokom celodnevnih programa videne su predstave *Čekajući Godoa* u režiji samog Beketa, prikazan je film *Poslednja Krapova traka*, otvorena je izložba "Timeline Beckettiana," sa tekstovima i fotografijama iz života Beketa i brojne druge aktivnosti, u slavu i sećanje na začetnika drame apsurdna. A na sceni Ateljea 212 upravo su počele i probe novog *Godoa*, u režiji Đurđe Tešić. Tihomir Stanić, Boris Komnenić, Mlada Andrejević i Paulina Manov su novi junaci Beketovog dela.

59 GODINA JDP

U samo mesec dana JDP je zabeležilo nekoliko izuzetnih povoda za radost:

*Danom pozorišta, 8. aprila, obeležilo je 59 godina od prve predstave, *Kralj Betajnovac*, Ivana Cankara u režiji Bojana Stupice.

*Velika scena dobila je ime Ljube Tadića, a dodeljene su i nagrade umetnicima.

*I samo godinu dana nakon što su postali član Evropske pozorišne konvencije, 4 meseca od kako su deo Nove Evropske teatarske akcije, u martu 2006 JDP je postalo i član Unije evropskih pozorišta!

Tim povodom Direktor Pozorišta, Branko Cvejić, je izjavio: "...*Ulazak u Uniju ne smatramo našim krajnjim dostignućem, to je za nas tek početak. Mi sada zauzimamo svoje prirodno mesto koje nam pripada, a sa koga možemo da doprinesemo izgradnji kulture i pozorišta Evropske pozorišne unije i da aktivno učestvujemo u razvoju jedne velike kulturne zajednice.*"

M. Jurčić

'DAJ VAM BOŽE MOJE GODINE, JA U VAŠE VIŠE NEĆU MOĆI'

Umetničko veče posvećeno sjajnoj glumici, vrsnoj komičarki sa najdužim glumačkim stažom u Srbiji, Branki Veselinović, pod nazivom 'U slavu života' održano je 9. aprila na Kolarcu. Sedamdeset godina umetničkog i humanitarnog rada prvakinje Jugoslovenskog dramskog pozorišta, bile su povod da se te večeri okupe mnogobrojne Brankine kolege i umetnici i da svojim učesćem u programu izraze poštovanje kakvo zaslužuje istinski bogat i ispunjen život, kao što je njen.

Glumica, koji za sobom ima impresivan broj uspešnih uloga u pozorištu, na radiju, televiziji i estradi, sa istim je

entuzijazmom posvećena humanitarnom radu i jednako poznata i priznata po njemu. Njeno ime je postalo sinonim za dobročinstvo, a sve što čini, sa samo njom svojestvenim entuzijazmom, čini za dobrobit života.

Vođena 'filozofijom dobročinstva', kako ona naziva svoju životnu misiju, stigla je i na mesto ambasadora UNICEF-a na kome je provela četiri godine, od 1989. do '93., a čak 33 godine je bila član diplomatskog kora.

'Nagrada života je sam život i njegova osmišljenost,' rekla je jednom prilikom. A za svoj osmišljeni, paralelni rad, glumački i humanitarni, dobila je brojna

priznanja u zemlji i inostranstvu, među kojima ima 76 plaketa, 3 odlikovanja i 5 umetničkih nagrada.

Godine zašle u devetu deceniju nisu joj prepreka da i dalje igra dida Nika u predstavi 'Skup,' na sceni svog matičnog pozorišta, gde uživa status doživotnog člana. I da sa istom količinom energije prikuplja sredstva namenjena ugroženoj deci.

Tako je bilo i te večeri. U galeriji Kolarca je organizovala prodajnu izložba lutaka, crteža i drugih rukotvorina, a sav prihod je naravno, namenila fondu za invalidnu decu.

Mirjana Jurčić

SIRANO, ŽIVO GLUMAČKO BIĆE

Stvarajući predstavu za mladu publiku, srele su se Ana Đorđević, reditelj, i Nevena Glušica, kompozitor. 'Sirano', kao rok koncert, nastao je sjedinjavanjem njihovih ideja.

bilitet i onaj princip pozorišne igre specifičan za Rutsa i masu njemu sličnih stvaralaca za mladu publiku, kojima obiluju pozorišta po Evropi već više od dve decenije. Očigledno je da naša sredina pati od nedostatka obrazovanja vezanog za ovu sferu pozorišnog stvaralaštva.

Osim što si reditelj, ti si adaptirala i napisala tekstove pesama. Izabrala si muziku kao jedno od najvažnijih izražajnih sredstava u predstavi. Koliko sebe pronalaziš u muzici i kolika je njena uloga u tvom životu?

Duboko osećam kao svoju onu misao koja kaže da svaka istinska umetnost teži da se pretvori u muziku. Muzika je umetnost u najdubljoj mogućoj vezi sa iskonskim i iracionalnim u čoveku, a stvaranje muzike za mene je jedna od najvećih misterija na svetu. I, uopšte, moj ideal u pozorištu je predstava koja se u najvećoj mogućoj meri približava muzičkom delu, ne formalno, već suštinski. To je bila ideja i sa predstavom "Sirano", koja je donekle i realizovana.

Klasika na moderan način: da li je to najbrži i najbolji (najbezbolniji) način da se mladima predstave klasični i istovremeno razvije naklonost ka pozorišnoj umetnosti?

Ne volim da baratam formulom "klasika na moderan način" u razmišljanju o delu koje radim, jer ona sugeriše da je forma prvenstvena u odnosu na sadržinu. U radu na predstavi "Sirano" ni u jednom trenutku nije postojao imperativ da se "Sirano" ispriča na tzv. moderan način (i, uopšte, šta znači "moderno"?), već se sama tema komada, provučena kroz naš senzibilitet i naše iskustvo, spontano organski povezivala sa određenom vrstom estetike, što je, na kraju krajeva, najuočljivije rečeno, estetika rok-koncerta. Inače, ne treba se baviti pitanjem kako klasičnu literaturu i pozorište najlakše približiti mladima, jer time možemo banalizovati klasičnu literaturu, a mladi, više nego iko, mrze banalnost. Nikako nam ne sme biti cilj da po-

zorište prilagođavamo očekivanjima publike tog uzrasta, jer se takav način razmišljanja uvek svede na dodvoravanje onome što mi, često pogrešno, smatramo njihovim ukusom, što dovodi do kontra-efekta. Naše je da budemo iskreno zainteresovani za temu kojom se bavimo i da imamo autentičan stav prema njoj. To je sve. A to je mnogo.

Gluma i muzika su dominantna izražajna sredstava. Scena je potpuno svedena. Izabrala si minimalizam, zašto?

Kao i kod Žoa Rutsa, minimalizam je i u našoj predstavi imao za cilj da sa priče o Siranu skinemo šareni neoromantičarski celofan i u prvi plan istakne dramatičnost ove svestremenske ljubavne tragi-komedije. Osnovno izražajno sredstvo "Sirana" je živo glumačko biće sa svojim unutrašnjim i spoljašnjim pokretima, oslobođeno svega ilustrativnog na njemu ili oko njega. Uostalom, koncept siromašnog pozorišta već je odavno poznat i priznat kao osnovan, mada se retko sprovodi. Moj cilj je da što bolje upoznam njegovu praktičnu primenu.

Glumačku ekipu čini samo pet glumaca koji pevaju, sviraju, improvizuju zvuke, pa i izvikuju svoje role. Koliko si zahtevala kao reditelj?

Veoma sam zahtevna, i uvek nezadovoljna rezultatima. Još uvek tragam za pravim načinom da formulišem svoje zahteve.

Kako si se opredelila baš za ovu glumačku postavu?

Za glumce koji igraju u "Siranu" opredelila sam se na osnovu njihove glumačke fleksibilnosti, pozorišnog ukusa i, na kraju krajeva, muzikalnosti. Trebali su mi mladi glumci (i da se razumemo, ne oni koji mogu da odigraju mlade, već zaista mladi), urbanog bekgrunda (da se izrazim uopšteno, ali prepoznatljivo), koji znaju da sviraju. Jedan deo podele pravila sam od glumaca koji su u "Radoviću" na plati (jer to je bio jedan od producentskih zahteva, o koji-

Sirano i Roksana, Nikola Vujovic i Aleksandra Sirkic

ma, inače, pravim digresiju, kritičari treba ozbiljnije da razmišljaju kada procenjuju jednu predstavu). Izborila sam se i da dovedem dva gosta, Aleksandru Širkić za Roksanu i Nikolu Vujovića za Sirana. Nikola je bio idealna osoba da interpretira našeg Sirana, jer je javnosti, naročito mladima, prepoznatljiv po svojoj glumačkoj i uopšte umetničkoj nekonvencionalnosti.

Iako dvorana nije bila puna, prisutni gledaoci su odlično korespondirali sa predstavom. Da li je za tebe to dovoljna satisfakcija, ili te nepopunjena dvorana čini zabrinutom?

Nepopunjena sala na bilo kojoj predstavi, mojoj ili tuđoj, uvek me uznemiri. Gledanje predstave je kolektivni čin, to je ugrađeno u karakter pozorišta pri samom njegovom nastanku. Treba nam publika, mnogo publike, mnogo "sportske" publike. Za sada je, budimo iskreni, nemamo. Za mene je ta činjenica najtužnija stvar sa kojom se srećem u bavljenju ovim poslom.

Kako se, tako gracilna i nežna, boriš sa glumačkom sujetom, nedisciplinom i neodgovornošću?

Evo mog najintimnijeg pogleda na taj problem. Pre svega smatram da bavljenje sujetom, nedisciplinom i neodgovornošću glumaca ne spada u opis mog radnog mesta. Kako se sve te osobine tiču kućnog vaspitanja, to je posao koji je odavno trebalo da obave njihovi roditelji. Ali kako u pojedinim slučajevima taj posao nije obavljen, smatram da "krivu

Drinu" treba da ispravlja producent, kao onaj koji formuliše pravila ponašanja za sve i to na pravnoj osnovi. Naravno, ovo o čemu govorim je čista utopija, i kako ne postoji sistemsko rešenje za sprečavanje kašnjenja, javašluka, nerada i neodgovornosti, ja za sada u rešavanju tog problema improvizujem, krećući se od tolerancije, preko diplomatije do ucena i eliminacije. Gracilnost i nežnost u tome mi svesrdno odmažu.

Misliš li da si već pronašla sopstveni rediteljski izraz, ili još uvek tragaš za njim?

Ne samo da bi bilo pretenciozno reći da jesam, nego bi bilo i krajnje neinteligentno da verujem da je tako. Ne mislim da o režiji znam ni izbliza koliko bih želela i, mada sam diplomirala još 2001. godine, još uvek svoj rad posvećujem učenju i intenzivnom traganju za svojim rediteljskim identitetom. Za moju karijeru bi bolje bilo da iz predstave u predstavu koristim one recepte za koje se pokazalo da imaju prođu kod relevantne kritike, ali ja se ipak svesno, zarad stvaralačkog napredovanja, bacam u nove režije anti-ziheraški, bez pojasa za spasavanje.

Kako vidiš sebe za deset godina?

Lep je osećaj uvek držati sve mogućnosti otvorenima, i taj osećaj nikada sebi neću uskratiti. Jedna od mogućnosti je da ne budem ovde, u ovoj zemlji, jedna je da se ne bavim režijom, ili da se njome bavim na neslućeno drugačiji način nego što to činim danas.

SIRANO, USPELI MUZIČKI EKSPERIMENT

Ko je Nevena Glušica?

Ćerka i sestra, najbolja drugarica, kompozitor i bek vokal.

Muzika je tvoje opredeljenje. Postoji li još nešto što sa toliko uspeha radiš?

Dobro šišam, već godinama, porodicu i bliže prijatelje.

Kompozitor si u predstavama 'Sirano' i 'Dragi tata', koje su premijerno izvedene marta meseca. Kako doživljavaš sebe kao kompozitora u brojnim predstavama?

Smatram da je potpuno prirodno da se stvari tako zaredaju. Tek kad neko čuje moj rad može poželeti da me pozove na saradnju. I prethodne dve predstave koje sam radila imale su premijere u istom mesecu. Kada kiši onda lije.

Da li je inspirativnije raditi muziku za film, ili pozorište?

Inspiracija ne zavisi od medija nego od materije. Ali, razlika je u tome što si na filmu tokom stvaralačkog procesa sam u sobi, a pozorište, ako ništa drugo, uslovljava dolazak na probe. Stoga bih, u ovom momentu, izabrala pozorište.

Sa rediteljom Anom Đorđević si saradivala i ranije, na kojim projektima?

Na "Don Žuanu" u Bitef teatru. Volim tu predstavu i biće mi žao ako zamre mlada.

Koliko brzo ste se ti i Ana razumele oko osnovne ideje 'Sirana' koju muzikom treba naglasiti?

Tokom dva podožuća telefonska razgovora. Iz njih smo crpili skoro sve dalje ideje koje su se razvijale do dana premijere.

Princip minimalizma u 'Siranu', ogleda se i u izboru muzičkih instrumenata. Molim te za komentar.

Nije postojala ni želja ni mogućnost da to budu neki ozbiljniji instrumenti. Pre svega, zato što ih ne bi svirali profesionalni muzičari, niti neko ko treba da tako zvuči. Još ranije to je bila odlika koncepta. Ono što sam ja pokušavala da izbegnem je korišćenje nekonvencionalnih instrumenata, tj. nekakvih predmeta koji bi dobili tu funkciju, jer bi se u tom slučaju na njih bacio stravičan akcenat i time skrenuo pažnju sa glavnog dramskog dešavanja. Zato sam napravila izbor najopštijih instrumenata: gitara, bubanj, klavir. Koji kasnije, ulazeći u problem koncepta, postaju dve malo kvalitetne akustične gitare, jedan raspadnuti polu-set bubnjeva, jedan

raštimovani pijanino i gomila lakih perkusija.

Da li si sklona muzičkim ogleđima i eksperimentima i u kojoj meri ih koristiš?

'Sirano' je u muzičkom smislu uglavnom eksperiment. Drugačije ne bi ni moglo. Ne znam koliko je to moja lična sklonost, ali doživljavam da je već stvaranje muzike, time što je uvek novo i iz početka, samo po sebi uvek i eksperiment.

Koje poruke prenosi muzika iz predstave?

Kompletna muzika u 'Siranu' se sastoji od tri muzičke teme koje se provlače kroz različite atmosfere i instrumente. Ona je morala biti jednostavna za sviranje i neopterećujuća za slušanje. Koncept je zahtevao da bude naivna, kako bi stvorila duh mladalačkog (amaterskog) entuzijazma.

Muzika u predstavi je u istoj ravni sa glumom. Koliko je to bio veliki izazov za tebe?

Ne bih rekla da je muzika u istoj ravni sa glumom, već sviranje. Izazov je najviše bio u tome što je trebalo uskladiti glumce u sviranju, kako međusobno, tako i sa glumom.

Glumci su ujedno i muzičari. Odgovaraju li s uspehom na tvoje zahteve?

U praksi, ja sam imala ulogu frontmena jednog benda kojeg nisam ni član. Nezahvalno. Svirajući zahtevi nisu bili preteški pa su i očekivanja ispunjena. Glumci su se jako brzo srodili sa instrumentima i uskoro sami predlagali načine, momente sviranja pa čak i melodije. Moj zadatak je nadalje bio više koordinatorski nego kompozitorski.

Da li muziku prilagođavaš određenom glumcu, njegovom talentu i afinitetima?

Srećna okolnost je ta što svako od glumaca ume da svira po neki instrument (a neki i više) i po tome su pravljene aranžmani. Muzika je morala biti prilagođena pre svega umeštvu, a posle i talentu. Sopstvenim afinitetima su se prilagođavali sami, nekad i bez pitanja.

Može li se već reći da si formirani kompozitor sa prepoznatljivim stilom, ili potraga za autentičnim izrazom još traje?

Ako imam prepoznatljiv stil onda bi neko drugi morao da ga locira. Pozorišna, tj. primenjena muzika ne daje previše prostora autentičnosti. Smatram da je obavezno da se autentičnost, ma

Nevena Glušica

koliko osetna, zauvek istražuje jer bi drugo moglo da znači i gubitak stvaralačke volje.

Kako doživljavaš reakcije publike i na koji način one utiču na tebe?

Zanimaju me reakcije, ali mi to nije nešto najbitnije. Važniji su mi komentari nekih ljudi u čiji kriterijum ne sumnjam, prijatelja, profesora.

Šta je sledeće čime ćeš iznenaditi publiku?

Ne znam, to će biti iznenađenje i za mene.

Mirjana Jurčić

Test za glumice SHAKESPEARE FOR LADIES

Vi ste rođena Šekspirova junakinja, samo ne znate koja? Ovaj mali test odgovoriće vam na to pitanje i pomoći da se u Šekspiru osećate kao u razgaženim cipelama.

1. Samo što ste zaustili svoju prvu repliku, a preko krila vam pretrčava običan, domaći, pozorišni miš. Vi ćete:

(A) Hitro i neopaženo smotati miša u nedra, trebaće vam kasnije.

(B) Ciknuti i 'pasti mrtvi', do kraja predstave ili zauvek.

(C) Zveknuti glodara i oterati ga u Sinišin, š'a vas deskoncentriše.

2. U vašem pozorištu priprema se nova predstava. Šuška se da jedna mlada (ali ne i lepša, naravno) glumica hoće glavnu ulogu, a da se reditelj sprema da joj 'izade u susret'. Vi ćete:

(A) Pozvati mladunicu na piće, a posle toga ona više nikada neće biti ista.

(B) Otići u manastir. I nećete poneti mobilni.

(C) Odvesti reditelja na stranu i reći mu: „S'ušaj, brate, nemo' da ti ovo bude pos'ednja režija, ever.“

3. Već godinama niste dobili ulogu...:

(A) Ništa zato. Počećete aktivno da pišete za „Ludus“, to je vaša prirodna životna sredina.

(B) Svisnućete namrtvo. Zapravo ste to već uradili, odavno.

(C) Uselićete se na gajbu onom pederu na čijoj ste klasi bili na akademiji i koji vas je četiri godine ložio kako ste nova Sara Bernar.

Rešenje:

Najviše odgovora pod (A):

Veštica iz Magbeta! Ili bilo koja druga veštica. Sa ovakvim karakterom otvaraju vam se nebrojene profesionalne mogućnosti.

Najviše odgovora pod (B):

Julija! Kao i sve druge ćuteće i mirno ležeće uloge. Ukoliko ne znate da plivate, može i Ofelija.

Najviše odgovora pod (C):

Eliza Dulitl! Nije baš Šekspir, al' š'a vas gabri. Isto je na Š.

U teatru možeš da propustiš samo fijasko. Sve ostalo se reprizira.

ZAŠTO (NE) IDEMO U POZORIŠTE?

LJUBITELJI, JEDNOM GODIŠNJE

Studentkinja, 20 god

*Smatraš li sebe ljubiteljem pozorišta?

-Da.

*Kada si poslednji put bila u pozorištu?

-U junu, prošle godine. Gledala sam..... 'Vila Sašo' (?) tako nekako, u BDP-u. (*Vila Sašino*)

*Zašto ne ideš češće?

-Nemam pare.

*Ko ide u pozorište?

-Pretežno ljubitelji, a na premijere oni koji žele da budu viđeni. I oni što nalete na karte s popustom.

*Zašto mladi ljudi ne idu u pozorište?

-Nije 'in' reći 'ne volim da idem u pozorište, tj. nisam ja za pozorište', nego 'skupe su karte!'

NIJE, BRATE ZA INŽENJERE

Inženjer, 25 god.

*Gledao sam 'Bubu u uhu', sa školom, pre 10 godina.

*Nemam poseban razlog zašto ne idem. Ne interesuje me, ne drži me mesto.

*Cena? 200-300 din. Puno.

AKO MOŽE MUFTE

Bankarski službenik, 55 god.

*Poslednji put? Au! Ne znam.

*Danas u pozorište idu oni što hoće da budu viđeni na premijerama i oni koji mogu da uđu mufte.

SKUPO, SESTRO (A I TUŽNO)

Srednjoškolac, 19 god.

*Ne idem, jer je skupo.

-Koliko su karte?

*Oko 500 dindži.

-A koliko potrošiš za jedan izlazak u kafici, diskoteku?

*Oko 1000.

ANDRIJA MILOŠEVIĆ ZA NEOZBILJNE

Studentkinja, 22 god.

*Mnogo davno sam bila, ne mogu da se setim. Pre 4 godine, u Zvezdari, gledala sam 'Plamen u strasti'.

*Išla bih češće, ali nemam s kim. Moji ne posećuju pozorište. Ima jedna što ide džabalesku, ona me nekad povede.

*U pozorište idu mladi koji ga stvarno vole, ali oni su u manjini. I idu oni koji ga ne vole, idu na komercijalne predstave, koje se najviše reklamiraju, da bi posle mogli da se hvale u društvu. Ne gledaju ništa ozbiljno. Gledaju Andriju Miloševića.

*Ulaznice su 500, 600. Skupe su.

INTELEKTUALAC

Umesto da priča, on -

"interpretira".

Ne pije, ne jede, nego -

"konzumira".

Ne voli nikoga, tek -

"simpatizira".

Nikad ne popuje, samo -

"edukuje".

Umesto da kara - fino

"koitira"!

Kada želiš da te dira, on -

"komunicira".

Umesto da misli, rađe -

"kontemplira".

Hteo bi da stvara, al' ipak -

"kreira".

Ni do kolena mu nije čitav svet.

Nikoga ne mrzi. Gaji -

"animozitet"

Neće da se buni, već da -

"demonstrira".

Ne bi tek da kaže, već -

"elaborira".

Ne ume da sanja, samo -

"meditira".

Gde se normalan zaleće, on -

"prejudicira".

Ne uzrujava se, nego se -

"frustrira".

Nikada ne laže, tek -

"politzira".

Da drka? Sramota! Nego -

"masturbira".

Ni sa kim ne živi, već -

"koegzistira".

Umesto ličnosti, ima -

"identitet".

Časni gospodin - mediokritet.

Mudar je veoma. Ali kad - citira!

Kao brat surogat - fino prosperira!

To vam je onaj isti malac,

što smatra da je - intelektualac.

Eh, još da nije, taj kukavac sinji,

progutao jezik materinji!

Filipika Šljivić,
kulturna slepica
ovdašnja

Ludiranje u Ludusu

To ti je kao da imaš najbolju poslastičarnicu u gradu, a ti baš navro da pečeš - čevape! (rekao je povodom ekspanzije večernjih scena u dečijim pozorištima čuveni reditelj NN koga ne možemo imenovati jer nismo pitali za dozvolu. Ali citirati - možemo!)

KRALJICA KRUNISANA ZLATNIM BEOČUGOM

Ljiljana Stjepanović, prvakinja Pozorišta na Terazijama nagrađena
**12. aprila Zlatnim beočugom Kulturno prosvetne zajednice Beograda
za 2005., za trajni doprinos kulturi Beograda.**

Od najteže profesije na svetu, glumica, još teža je profesija samo jedna - profesija glumice. Kod nas, glumica mora da se bori sa avetima malograđanskih predrasuda o njoj kao ženi i da u isto vreme dokazuje svoj talenat. U tom smislu, mnoge glumice „glume“ i u stvarnom životu, stvarajući od sebe veštačku veličinu, koja se lako prozre.

LJILJANA STJEPANOVIĆ je ovoj muc, glumice u Srbiji, dodala još jednu - glumice u komediji! U više od tri decenije rada, stalno u mjuziklu i komediji, u Pozorištu na Terazijama, Ljiljana Stjepanović je igrala svoje komične heroine pravdajući ih u potpunosti, kao da su žive žene, kojima treba malo podrške da se snađu u svetu muškaraca, pa još u Srbiji! Za te tri decenije, Ljiljana je, za svoju igru koju obožavaju kolege, kritičari, a najviše gledaoci, zaslužila mnoga priznanja, kao što su dva Čurana na Danima komedije u Jagodini, glavna glumica nagrada Festivala klasike u

Vršcu, glavna ženska glumačka nagrada na Međunarodnom festivalu komedije u Tuzli...kao i OSAM godišnjih nagrada u matičnom, Pozorištu na Terazijama.

U ovom dugom periodu, vreme je teklo, događaji su se smenjivali, sve se promenilo. Ništa na bolje. Ali Ljiljana je ostala na strani svojih scenskih žena koje žive komični, nepravedni život pod varljivim i kratkotrajnim pozorišnim svetlom, ostala je uz njih i kad je to bilo najteže: kad su se njene koleginice bacile na uloge likova u tranziciji, kad su igrane aktuelne teme, višestruko isplative. Ljiljana Stjepanović, glumica koja je diplomirala na Fakultetu dramskih umetnosti sa Ledi Magbet od Šekspira, napustila je taj svoj evidentni talenat, da bude tragična heroina. Ostala je glumica u komediji, gradeći neverovatnu dijapazon sredstava kojima pred gledaocima otključava najteži žanr na svetu, komediju, pevajući u mjuziklima glasom, kojeg se ne bi postidela ni Amalija

Rodriguez. Samo jednom, i to, Bogu hvala, još uvek traje, Ljiljana je zaigrala tragičnu Kraljicu Mariju Karadorđević, koja se, sa malim Petrom, kreće iza kovčega ubijenog Aleksandra Karadorđevića beogradskim ulicama i vidi da se sve ruši, u njoj i u istoriji Evrope. Počivši princ Tomislav Karadorđević, sin Kraljice majke je potvrdio da je Ljiljana zaista u tom trenutku bila njegova majka. Zato što je ova glumica uvek, u svakom trenutku, zaista ta osoba koju tumači na pozorišnoj sceni. Ta mera spontanosti, glumačkog genija, scenske inteligencije, šarma i lepote predstavljanja ne sreće se često. Te osobine prate aplauzi, ovacije, salve smeha i usklika razdragane publike, upućene samo njoj. Jer, u teškim vremenima u kojima živimo, veće provedeno uz Ljiljanu Stjepanović, na predstavi u kojoj ona igra, veće je koje će ponekome spasti život, zdrav razum, dati mu želju da se smejom još jednom iskupi od zle namere i da krene dalje, osokoljen.

Poseban kvalitet Ljiljane Stjepanović je njena diskrecija, gospodsko ćutanje sa

kojim je podnela da sasvim sama podigne dva sina, da podnese da je sa decom i unukom izbace iz stana u hladnu noć, da joj ne daju mnoga priznanja koja joj po Božjoj pravdi pripadaju. Ljiljana je sve svoje muke i radosti sabrala u knjigu pesama „Možda sanjam“, u kojoj je izlila sva svoja osećanja za koja joj nijedan reditelj nije dao šansu da ih izrazi i nijedan kritičar nije pretpostavio da u njoj živi to tanano, romantično, pesničko biće. Tužne i smešne, kao život, pesme Ljiljane Stjepanović govore o njoj još više od njenih uloga.

Vreme je da veliki umetnici, kao Ljiljana Stjepanović počnu da uče mlade glumce kako se čini umetnost smeha, nacionalna komediografska baština sa merom i ukusom. To je, dakle, Ljiljanina mera patriotizma prema ovoj napačenoj kulturi i uništenoj zemlji, isto toliko koliko i prema najtežoj scenskoj formi - komediji.

Dragana Bošković,
pisac monodrame za Ljiljanu Stjepanović, *Povratak kraljice Marije Karadorđević*

NOVA EVROPSKA DRAMA

Pozorišne novosti iz Makedonije

Gogoljeva komedija *Revizor*, satira o ruskom birokratskom društvu 19. veka, postavlja se na sceni "Makedonskog narodnog pozorišta" u režiji Vladimira Miličina. Tema drame svakako korespondira sa sadašnjim vremenom. Naslovnu ulogu igra Zoran Ljutkov, a podela broji dvadeset glumaca. ***

Premijera *Nirvane* Konstantina Ilieva, u režiji Vladilena Aleksandrova, direktora "Dramskog pozorišta Pazardžik" iz Bugarske, održana je na sceni štipskog "Narodnog pozorišta". U pitanju je koprodukcija dva pomenuta teatra. ***

Još jedan gost iz Bugarske režira u Makedoniji. U "Galeriji 19,19" pri "Kulturno-informativnom centru" Svetozar Gagov je postavio dramu Jane Dobreve *Leto u novembru*. Na istoj sceni "Krik teatar" je izveo premijeru *Lens od Australije*. Ovo je urbana komedija pogodna za sve generacije. Pravljen je na principu po kojem se prave crtani filmovi i njen jedini cilj je da zabavi publiku. Reditelj je Robert Ristov. ***

Premijera Molijerovog *Tartifa* u režiji Dejana Projkovskog održana je u "Turskom teatru" u Skoplju. Druga ovogodišnja premijera (prethodio je "Evnuh") bavi se hipokrizijom koja će otvoriti i pitanja o veri. Reditelj je pre dve

godine u ovoj kući postavio "Gilgameša". "Tartif" je postavljen brehtovski, a baziran je na komediji del arte. "Glavna tema *Tartifa* je licemerje sa kojim se svakodnevno susrećemo. Predstava treba da nam pomogne da pogledamo istini u oči. Religija je druga tema ove drame i pokušali smo da postavimo granice između toga kada je sredstvo masovne manipulacije, a kada lični momenat svakog od nas. Retko mi se dešavalo da tokom proba imam tako kompleksan rad, tako mnogo eksperimenata i glumačkih improvizacija, kao što je sada bio slučaj", rekao je Projkovski. ***

Drame *The Caretaker* i *Ljubavnik* Nobelovca Harolda Pintera prevedene su na makedonski i predstavljene u "Dečjem kulturnom centru". Izdanje je pomogao Internacionalni pozorišni institut pri UNESCO. ***

Posle prošlogodišnjeg uspešnog gostovanja predstave *Bokeški D-mol* Stevana Koprivice u režiji Milana Karadžića i izvedbi "Doma kulture Tivat", zakazana su nova gostovanja ove kuće u Skoplju. Ovoga puta ansambl će izvesti *Jelenu Savojsku*, *Betulu u Malu Valu*. *Betula* je proizvod tandema Koprivica-Karadžić. "Jelena Savojska" je bazirana na tekstu Nade Bukelić, dok režiju potpisuje Robert Raponja iz Pule. Balet

Buto ples

"Makedonske opere i baleta" će uzvratiti gostovanje tokom leta, predstavljajući delove sadašnje produkcije. ***

Blizu grada je komad baziran na tekstu litvanskog autora Mariusa Ivaškevičiusa. Režirao ga je Miodrag Madar na "Sceni 22" u "Makedonskom narodnom pozorištu". Direktor MNT-a, Ljupčo Petruševski, najavio je predstavu kao atraktivan komad koji se obraća mladoj publici. Po rečima umetničkog direktora, Aleksandra Popovskog, tekst je podržan na takmičenju u organizaciji "Theorem

Theatre Network" koji organizuje putovanja mladih autora ne bi li na novom mestu stekli ideje za tekst. Tako je Litvanac svoju dramu pisao u Malmeu, u Švedskoj. "Pisac je dobio ideju iz novina i napravio veoma impresivnu priču o nečemu što je deo svih nas: kada je probao plodove zadovoljstva jednom, čovek ne može da prestane da ih jede. Priča je upotpunjena sa dva divna mita", rekao je Popovski. "Likovi su mentalno drugačiji od nas, ali problemi koji ih muče su univerzalni. A sama priča je na ivici sna i jave", rekao je reditelj i dodao da je

glavna ideja na kojoj je bazirao svoju postavku, čovekova potreba za više od jednog života. ***

Nova predstava u "Prilepškom pozorištu" *Roberto Cuko* Bernarda Marie Koltesa u režiji Kirila Petreskog. Ovu dramu o masovnom ubici, imali smo prilike da vidimo na sceni "Ateljea 212" u režiji Aleksandra Popovskog. ***

Ljubiša Georgievski režira u Štipu tekst Poljaka Irineja Iridinskog *Zbogom Judo*. Reč je o poznatoj drami s polovine 20. veka. Mladić Judo je ime dobio po apostolu Judi. On biva uhapšen i mučen ne bi li priznao da je izdajnik samo zato što nosi to ime. Tu torturu mladić ne izdržava te oduzima sebi život - obesi se. ***

Savremeni balet *Zvonar Bogorodične crkve u Parizu* u izvođenju "Nacionalnog baleta Pečuj" iz Mađarske otvorio je međunarodni festival savremenog plesa *Tanc-fest* u Skoplju. Pedesetak igrača učestvovalo je na manifestaciji koja je trajala do 18. aprila. Gostovali su i "Državni teatar Hildeshajm" iz Nemačke, kao i "Buto kompanija Kacura Kan". Makedonska publika je prvi put imala prilike da vidi ovaj specifičan vid japanskog plesa. ***

Pored predstava iz Srbije i Slovenije, na festivalu *Iberoamerikano* u Bogoti, predstavili su se i makedonski pozorišnici. Dramski teatar iz Skoplja izveo je Lorkin *Dom Bernarde Albe* u režiji Gorčina Stojanovića. ***

A. J.

U BOGOTI

Vesti iz slovenačkog gledališča

Tekst Majkla Frejna *Ovde* (Here) prvi put je izveden u Sloveniji na sceni Gradskog kazališta Ptuj. Režiju potpisuje Ivana Đilas. Dramatičar, prevodilac i novinar Majkl Frejn jedan je od najuspešnijih britanskih autora. "Ovde" je proglašena najboljom komedijom godine (na repertoaru "Ateljea 212" igrala je nekoliko sezona). ***

Priča se vrti oko mladog para, koji iznajmljuje jednosoban stan i njihove stanodavke. Skučenost stana i nemogućnost da svakom bude po njegovom, odražava se na vezu para. A sve komplikuje gazdarica koja prisluškuje i dolazi nenajavljena. ***

Frejnovе drame su i ekranizovane, za film "Prvi i poslednji" dobio je "Emi" nagradu. Značajan je i po najboljim prevodima Čehova na engleski jezik. Njegovu adaptaciju prve Čehovljeve drame "Platonov", "Divlji med", još uvek imamo prilike da vidimo u beogradskom "Ateljeu 212". ***

Komad *Žena od pre* nemačkog dramatičara Rolanda Šimelfeniga (Schimmelpfennig) premijerno je izveden na sceni ljubljanske Drame. Tekst je postavio Martin Čičvak, jedan od najboljih slovenačkih reditelja mlađe generacije. Čičvak teatar ne smatra ogledalom života: "U ogledalu se samo površno odslikava život, a pozorište se mora spustiti u dubinu, te dati drugačiji izgled sveta i ponuditi nove odgovore". Reditelj je već saradivao sa nemačkim piscem kada je pre dve godine u "Narodnom pozorištu" u Bratislavi režirao "Arapsku noć". Tada je pisca nazvao "evropskim Vudi Alenom": "Stil tog pisca obožavam

Veliki uspeh: Kraljica Margo

zbog njegove neverovatne lakoće i igrivosti".

"Žena od pre" je kratka igra, u kojoj su prikazani životi protagonista, koje odlikuju neverovatni preobrati i lomovi. Komad počinje kao Fejdov vodvilj, a završava se poput grčkih tragedija. Zaplet je skoro banalan: tročlana družina, majka, otac i sin, pred selidbu. Potom se

na vratima pojavi žena, koja tvrdi da ju je muž davno prevario te da je došla da se obračuna sa njegovom ljubavnicom. Autor događaje u ključnom trenutku prekida, pomerajući ih napred i nazad. ***

Na ovogodišnjem 10. festivalu *Iberoamerikano* u Bogoti gostovale su i dve slovenačke predstave. *Kraljica Margo*

Evropski Vudi Alen: Žena od pre

Aleksandra Duma i Srečka Fišera u izvedbi "Slovenskog mladinskog gledališča" i režiji Diega de Brea, pobrala je velike aplauze. Na stranicama kolumbijskog dnevnika "El Tiempo" objavljeno je da je "Kraljica Margo" jedna od najboljih predstava ovogodišnjeg festivala. ***

Drama *Kitov trbuh* Fabia Rubiana Orjuela nastala je u u koprodukciji SMG-a i "Teatra Petra" iz Bogote i režiji Matjaža Pograjca. Premijeru je doživela na festivalu. ***

"Ovog časa me je zanimalo pitanje nestale dece. U našoj zemlji, pa i šire u svetu, nestanak najmladih je postao svakađšnjica. Njihove sudbine su različite: završe u pornografiji, kao učesnici i sužnji, odrasli ih upotrebljavaju za nezakonite radnje i eksperimente. Broj tema se širi i na upotrebu droge. A iza svega toga se obično kriju skrivene organizacije. U mom susedstvu živi beskućnica koja je svake godine trudna, pred porođajem nestane pa se ubrzo vrati na ulicu. Po mišljenju drugih beskućnika, ona svoje bebe prodaje za 80.000 kolumbijskih pezosa (približno 30 evra)", rekao je autor. ***

Za "Mestno gledališče ljubljansko" 2005. bila je rekordna u poslednjih devet godina - po poseti, broju predstava i gostovanja po Sloveniji. Imali su 503 predstave, od toga najviše na svojoj sceni (473) i skoro petinu na gostovanjima, 98.687 gledalaca i 15 premijera - devet svojih i šest koprodukcija. ***

Dramski pisac Matjaž Zupančič ovogodišnji je dobitnik nagrade "Slavka Gruma", odlučio je žiri 36. Nedelje slovenačke drame (TSD), koji je njegov komad "Razred" ocenio kao najbolji novi domaći dramski tekst. Na pomenutom festivalu koji se održavao u Kranju, "Šeligovu nagradu za najbolju predstavu" dobio je *Ep o Gilgamešu*. Ep je dramatisovao, adaptirao i dopisao Nebojša Pop Tasić, režirao Jernej Lorenci, sve u izvedbi SMG-a. ***

Na velikoj sceni Drame SNG Ljubljana gostovalo je japansko pozorište "Seinendan", postavkom Rasinove *Fedre* u režiji Franca Mišela Pesentija. ***

Prevela i priredila Aleksandra Jakšić

AMADEUS

Kazališne novosti iz Hrvatske

Novi autorski projekat Vilima Matula je komad *Tačka*. Matula pokušava uz pomoć dva ogledala, jednog paravana i jednog plastičnog valjka da predstavi šta se događa kad se glumac nađe sam sa sobom na otvorenoj sceni. On ne igra određenu ulogu, već podražava dramske sile, izražava bes, katkad sentiment, a osnovni mu je cilj da glumu konfrontira s egzistencijom. Matula je sklopio komad od mozaika svog detinjstva, školovanja, odrastanja u niz razbijenih slika koje žustro usmerava prema publici.

SHAKESPEARE na Exit je nova predstava teatra "Exit" u režiji Matka Raguža. U pitanju je kolaž improvizacija na temu Šekspirovih komada, u kojem trojica glumaca duhovito dekonstruišu ideju da se i Šekspir može svesti do veličine reklamne poruke. Odeveni u crno, na crnoj pozornici glumci proizvode slike gestikulacijom, pa i onomatopėjama. Rekviziti su simbolični, a rediteljske ideje podupiru različitim metateatarskim intervencijama i ponekim zabavnim apsurdom, poput montipajtonovskog lika služavke, koja pasivno sedi u pozadini scene dok pred njom pantomimičarski galopira "engleska istorija".

Na sceni HNK-a Rijeka postavljen je *Amadeus* Petera Šefera, režiju potpisuje Tomi Janežič. "Nisam hteo Mocarta staviti iznad Salierija, nego baš kao što je to u stvarnom životu - staviti sve na vagu i birati, a zatim plaćati cenu za izabrano. Svako od nas nosi neku sliku o sebi, a ujedno neku senu koje nije svestan. A baš to je prisutno i u liku Mocarta i Salierija. Kao da su jedan drugome sena. Prva misao koja mi je došla radeći na tekstu, bila je da u Mocartu treba naći Salierija i u Salieriju pronaći Mocarta. S druge strane nisam želeo idealizovati lik

U godini Mocarta: Amadeus u Rijeci

genija, kao što je to npr. u filmu. U životu to nije tako, a ni kroz istorijske činjenice to nije tako. Mocart nije bio baš omiljen među ljudima. Možda niko nije negirao njegovu muziku i njegovu genijalnost, no pitanje je koliko je on sam sebi nanoe štete", kazao je redatelj. U Janežičevoj predstavi (traje četiri sata), filmska dinamika scena je pretpostavljena teatarskoj potrebi da se likovi "udomaće" na sceni. Deo scenskog zbivanja je uživo izvođena Mocartova muzika, a metaforički sloj zbivanja nose i balerine. Antonija Salierija, kojeg je Šefer zamislio kao arhetipskog Mocartova protivnika, političara u umetnosti, sivog dvorskog kompozitora, mediokriteta, igra Žarko Radić. Naslovni lik tumači Alen Liverić. Veliki doprinos predstavi dala je muzička dramaturgija Isidore Šebeljan.

U "Teatru &TD" održana je premijera opersko-plesne predstave *Lady Macbeth In Furio* autorki Marjane Krajač i Selme Banich. Figura, tj. dve

uslovno iste figure Lejdi Magbet zauzimaju središnju ulogu u stvaranju prostora u kome se priča Magbeta mogla zbiti. Polazeći još jednom od situacije njene smrti, figura Lejdi Magbet postaje arhetip - besmrtna figura koja se materijalizira na različitim mestima i u različitim vremenima uvek iznova proživljavajući iste događaje.

Madame Sans-Gêne ili prjavo rublje Napoleona Bonaparte autora Viktoriena Sardoia, Emili More i Alesandre Skaramuza, nova je predstava na sceni "Talijanske drame" HNK Rijeka. Priča o praljki koja postaje vojvotkinja i koja je inspirisala jednog od najpoznatijih pozorišnih autora devetnaestog veka, Sardoua, postala je živa stvar u rukama italijanske rediteljke Alesandre Skaramuza. Ona je preradila tekst, dajući mu dašak modernog vremena i tipične ženske živahnosti. Pored smanjivanja broja uloga, pojašnjavanja replika, epohe,

počrtavanja elemenata trilera, dodata su i tri ženska lika Austrijanki.

Kvetch Stivena Berkofa režirao je Dražen Ferenčina, u koprodukciji "Gavelle" i "Pozorišta Virovitica". Reč je o društvenoj komediji. Kao i u svim dobrim komedijama, smejemo se sami sebi. Priča o ne baš sretnim ljudima i njihovim ne baš srećnim životima, subverzivna i razigrana, duhovita i gorka, cinična i nežna, istinita i pozorišna u isti čas...

Čudnovate zgrade šegrta Hlapića Ivane Brlić Mažuranić izvedene su u dečjem pozorištu "Trešnja" u režiji Renea Medveška. Šest dana i jedna noć putovanja šegrta Hlapića predstavljaju najznačajnije putovanje u istoriji hrvatske književnosti za decu i mlade. Veseo kao ptica, mudar kao knjiga i dobar kao sunce, maleni i hrabri šegrt postao je ljubimac najmlađe publike od dana objavljivanja toga kratkog romana 1913.

Evo kako je Antun Gustav Matoš, pisao o ovom romanu: "Pročitavši tu prekrasnu knjžicu, bejah iznenađen kao pri otkriću malog remek-dela... Ovo delo gde Brlić Mažuranić spada među one vrlo retke pripovetke, što su dođuše pisane za decu, ali ih ne čitaju s nasladom samo mali i neuki, već i odrasli. Najbolje knjige čovečanstva tako su pisane: Homer, Don Kihot, Robinson Kruso, Guli-verova putovanja...".

Dramski tekst (*P)lutajuće glumište majstora Krona* Borisa Senkera dobitnik je ovogodišnje nagrade "Marin Držić" za dramsko i pozorišno stvaralaštvo. Drugu nagradu podelili su tekstovi Ane Đokić-Pongrašić "O zmaju koji je kokice jeo i jednu lažnu princezu sreo" i Gordane Ostović "Slepe ulice". I treća nagrada je pripala dvema dramama - "Jednostavno nesretni" Ivora Martinića i "Venčanje" Jelke Pavišić.

Šestu godinu zaredom u vreme prolećnih školskih praznika Gradsko pozorište "Žar ptica" organizuje *Naj, naj, naj festival*. Na manifestaciji nastupaju sa svojim najboljim predstavama 12

profesionalnih pozorišta za decu iz cele Hrvatske, uz teatar domaćina.

Priča o poznatom junaku Antuntunu iz pesme Grigora Viteza, prvi put će svoje mesto naći na pozornici. **Kako živi Antuntun** premijerno će se izvesti u teatru "Mala scena". Pesma je poslužila kao polazište za izmaštavanje predstave o dečjim vizurama sveta. U iskrivljenom ogledalu Antuntuna deca će pronaći zabavu, ali i spoznati nešto o upotrebi i pravim značenjima reči, o svetu oko sebe, o upotrebnim vrednostima predmeta, ali i o svojim vlastitim maštarijama i igrama.

Hrvatski predsednik Stjepan Mesić odlikovao je glumca Peru Kvrčića "Redom kneza Branimira s ogrlicom" za značajni i dugogodišnji doprinos kulturi Republike Hrvatske. Zahvaljujući, Pero Kvrčić je naglasio da su ovo odlikovanje zaslužili i svi oni glumci, glumice i reditelji koji su s njim radili na više od dve stotine predstava u njegovoj glumačkoj karijeri.

Na 16. **Marulićevim danima** takmiči se 10 predstava nastalih po domaćem dramskom tekstu. Festival se održava u Splitu od 21. do 28. aprila. Učestvuju: Teatar &TD iz Zagreba sa predstavama Matka Sršena *Cvijeta Zuzorić* i *Žaba* Dubravka Mihanovića u režiji Franke Perković; u režiji Vanča Kljakovića dve predstave: GKM Split, *Deus ex machina* Vlatka Perkovića i HNK Split, *Frančuskinja* Ilije Zovka; SMG Ljubljana, *Fragile!* Tene Štivičić u režiji Matjaža Pograjca; Kamerni teatar '55 Sarajevo, **Kako ubiti predsednika** Mira Gavrana u režiji Gradimira Gojera; Gojer je režirao *Kraljevo* Miroslava Krleža, NP Sarajevo; Bosansko NP, *Komšiluk naglavačke* Nine Mitrović u režiji Nine Kleflin; HKD Teatar Rijeka, *Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja*

Ive Brešana u režiji Lary Zappie; DK Gavella Zagreb, *Sinovi umiru prvi* Mate Matišić u režiji Božidara Viočića.

A. J.

BANJALUČKA MINISTARKA

Šta se događa u pozorištima Bosne i Hercegovine?

USarajevu je u 67. godini preminuo prvak drame Narodnog pozorišta Sarajevo, Zoran Bečić. Bečić, ili kako su ga njegove mlade kolege od milja zvali - Dida, bio je jedan od najistaknutijih bosanskohercegovačkih pozorišnih, filmskih i televizijskih glumaca. Rođen je u Čačku, a glumu je studirao na Beogradskoj akademiji. Nakon što je dve sezone bio član Pozorišta "Marin Držić" u Dubrovniku, prešao je u Malo pozorište u Sarajevu, današnji Kamerni teatar 55. Noć pre nego što je otišao, Zoran Bečić bio je tamo gde je najviše voleo da bude - u pozorištu, igrajući svoju poslednju predstavu, "Legendu o Ali-paši". Smrt ga je zatekla nekoliko dana pre premijere "Rodoljubaca", nove predstave koju je pripremao u kući na Obali.

U Hercegovačkoj Gračanici na Crkvinu iznad Trebinja služena je sveta liturgija i pomen velikom srpskom pesniku Jovanu Dučiću. Na Crkvinu su dodeljene i nagrade za najbolju kratku priču i najbolju pesmu, pristigle na konkurs koji je organizovala Književna zajednica "Jo-

van Dučić" iz Trebinja. Ovim književnim druženjem zvanično je počela manifestacija **Dučićev dan**, koja je organizovana na dan smrti Jovana Dučića 7. april. "Crkvina je najveći vrh RS, a ovo omanje brdo je učinilo da Trebinje smeni Cetinje i da se Lovćen spusti na Crkvinu, kojoj se pre nekoliko godina vratio veliki Dučić", istakao je Matija Bečković.

Predstava **Baš Čelik** koju je po tekstu Milivoja Mladenovića režirao Kokan Mladenović, premijerno je izvedena u Dečijem pozorištu RS (DP RS) u Banja Luci.

Poznatu epsku priču Mladenović je postavio u savremeni ambijent, a Baš Čelik je prikazan kao kompjuter koji želi da uništi svet. Publika je sjajno prihvatila bajku o careviću Nebojši, dvorskoj ludi Čeketalu i strašnom Baš Čeliku koja je prikazana na nov, moderan način.

Predstava **Gospođa ministarka** po tekstu Branislava Nušića, a u režiji Milice Kralj, premijerno je izvedena na velikoj sceni Narodnog pozorišta RS (NP RS) u Banja Luci. Glumački ansambl je

predvođen Svetlanom Bojković u naslovnoj ulozi i Vlastimirom Đuzom Stojilkovićem u ulozi ujka Vase. Premijeru su pratili i prijatelji iz Beograda koje je u gostio Tihomir Stanić, umetnički direktor pozorišta. "U Srbiji nema čestih smena vlade kao na ovim prostorima, tako da je svaka druga žena na premijeri bila gospođa ministarka, aktivna ili u nekom ranijem sazivu. Shvatio sam kako Nušića ranije nismo razumeli jer je bio jednopartijski sistem, nismo znali šta se sve u građanskom, demokratskom društvu događa i kako su to prepoznatljive, realne situacije", dodao je Stanić. Inače, programska okosnica ove scene je preispitivanje i dekonstrukcija mita velikog srpskog naroda.

"Gospođa ministarka" je u pozorištu u Banja Luci prvi put je izvedena 15. februara 1934. godine u režiji Vase Kosića. Predstava je više puta obnovljena, a pokazalo se da je i ova postavka pravi potez uprave NP RS. "Ovo je klasična predstava i zasniva se na analizi i delu Branislava Nušića. Gospođa ministarka je obična žena iz male sredine, koja je naglo spletom okolnosti izmeštena iz nje, te postaje komična i tragična u svojim nastojanjima da se u tom novom svetu snađe", rekla je Milica Kralj. Premijerno

Na repertoaru NP RS: Gospođa ministarka

izvođenje je prekidano mnogim aplauzima, kao i ovacijama na kraju predstave.

Dvadeset i drugi internacionalni festival Sarajevo **Sarajevska zima** zatvoren je izvedbom predstave **Udovice**, ansambla Hrvatskog narodnog kazališta iz Splita, u režiji Dine Mustafića, te izložbom u "Turskom kulturnom centru". Direktor festivala Ibrahim Spahić izrazio je zadovoljstvo ovogodišnjom manifestacijom. Izvedbom **Udovice** zadovoljan je i reditelj Mustafić: "U ovakvim društvenim problemima i velikim stepenom nerazumevanja teško je napraviti internacionalni festival poput ovoga. Rođen je u vreme Olimpijade u Sarajevu i ekviva-

lent je drugim regionalnim festivalima. Stalo mi je da ono što radim prezentiram upravo na ovoj smotri". Spahić je istakao da je Mustafić svih godina postojanja sa "Sarajevskom zimom" i da je to jedna od retkih ličnosti koja je toliko vremena održala prijateljstvo sa ovim festivalom.

Stari grad Jajce kandidovao se za Svetsku listu kulturne baštine UNESCO-a. Šanse da se nađe na ovoj listi, kako nadležni kažu, velike su jer se radi o značajnim istorijskim slojevima - to je grad u kojem je sadržana i praistorija, srednji vek i novija istorija, a ima i prirodne lepote.

Aleksandra Jakšić

"LA MAMA" BEOGRADSKOG POZORIŠTA

Feliks Pašić - Mira Trailović, gospođa iz velikog sveta (Muzej pozorišne umetnosti Srbije, Bgd. 2006.)

Bitefu se bliži četrdeseti rođendan i to je prilika da se učini uspešan pokušaj nastanka knjige o Miri Trailović kao spoj ličnog doživljaja i objektivnog prikaza upakovanih u neki vid romansirane biografije o ovoj viđenoj dami. Feliks Pašić je originalno prišao izboru činjenica i inventivno ispričao sećanja Mirinih savremenika bojeći ih autentičnošću, toplinom i poštovanjem. Autor nam otkriva tajnu Mirinog personality i utisnutog traga, upozoravajući nas da je svako vreme imalo svoje zahteve, ali i svoje žudnje za novim, za onim što je dolazilo iz daljina i da je Mira upravo vrlinom posvećenosti, instinktom i intuicijom utemeljivala tadašnje nove tendencije. U skućenim okvirima tadašnjeg beogradskog teatra dohvatila se svojih vrhunaca osnivanjem Ateljea 212, Bitef teatra i smotre BITEF predskazujući budućnost. Otuda je njeno mesto krupnim slovima zapisano u istoriji života beogradskog pozorišta, srpskog glumišta i internacionalne afirmacije dramske umetnosti za potomstvo, kojeg zapravo, osim pozorišta i nije imala.

Teško je svakako praviti knjigu o ličnosti o kojoj se toliko zna i o kojoj su izrečeni brojni sudovi, raznovrsni utisci, a koja je zapravo bila i ostala ikona BITEF-a. Knjiga Feliksa Pašića podseća nas da Mira Trailović svojom testamentalnom zaostavštinom i danas isijava i produžava svoj život. I pored svega autor se uhvatio u koštac sa ogromnom dokumentarnom građom i stvorio delo, pravi kapital za istoriju pozorišta, teatrologiju i poštovaoca njenog dela.

Entuzijasta pozorišta, izrazite dalekovidnosti, otkrivala nam je istinske vrednosti umetnosti koje su dolazile iz sveta. Jednostavna, aristokratskih manira, gospodstvenog stila, otmena, nastojala je da dosegne visine u afirmaciji pravih pozorišnih vrednosti. Možda je ponekad delovala strogo prema drugima, ali i prema sebi. Visoko izgrađenih estetskih principa postavljala je visoke zahteve i sagorevala u želji za uspehom, nastojeći da pozorište ostvari najviši domet, što često i nije bio slučaj. Neke predstave su doživljavale neuspeh, a neke skidane sa repertoara. Teško je priznavala neuspeh, preobraćujući ga u neminovnost ampli-

tuda putanje kojom se u ovom poslu često ide. Znala je da je pozorište velika iluzija, a i ona ih je imala, iako to nije lako priznavala. Imala je svoje uspone i padove, ali ipak bila je poetesa teatra za koju je slavni Ežen Jonesko rekao, kada su ga pitali šta je video u Beogradu te 1971. godine: "Miru Trailović. Zar to nije svim dovoljno?" Ljubomir Muci Draškić možda ju je najpreciznije okarakterisao: "Imala je jedno lice, a to lice je imalo sto lica." Jovan Ćirilov, koji je do poslednjih

dana ostao odan i posvećen prijatelj, o Miri je svedočio u jednom svom zapisu: "...pozorištem je vladala po principu majke, mislim da je imala isti zaštitnički odnos prema glumcu, suflerki, dekorateru ili biletaru. Ponašala se majčinski i prema starijima od sebe." O sebi je jednom rekla: "Puna sam mana. Nestrpeljiva sam i kolerična. Ali imam jednu vrlinu: zaboravljam ružne stvari..."

Delo Feliksa Pašića otkriva nam ne samo ličnost Mire Trailović, već i klimu stvaralaštva iz vremena koje je ona najbolje predstavljala. Kosmopolitska ličnost, entuzijasta po opredeljenju, markantni stvaralac, posredstvom autora izranja iz knjige. Žena iz sveta snova koja je uvek išla ispred vremena, oličenje upornosti, zavidela je pticama koje odlaze daleko i poput njih težila da sa svetom izgradi mostove teatarske estetike. Upravo joj je to i pomoglo da postane poznata, velika, nezaboravna.

Jedna od najistaknutijih rediteljki, prva dama srpskog i jugoslovenskog teatra, utemeljila je pozorište novog koncepta i pre svega novog repertoara podižući ga na svetski nivo. Ostale su zapamćene njene pozorišne režije: "Iza zatvorenih vrata" Žan-Pol Sartra, "Stolice" Ežena Joneska, "Ko se boji Virdžinije Vulf" Edvarda Olbija, "Koktel" Tomasa Eliota, mjuzikl "Kosa", "Čudo u Šarganu" Lju-

domira Simovića... Takođe, rediteljski pečat ostavila je i u inostranim teatrima širom sveta, u Francuskoj, Nemačkoj, Belgiji...

Delo u podnaslovu ima determinantu "Prilozi za biografiju" što i opravdava piščevu zamisao, ali i utisak o pomalo nedovršenoj i nedovoljno sistematičnoj, čvrsto uvezanoj biografiji. Pa ipak, autor kao tumač istine o ličnosti Mire Trailović i njenom vremenu uspeva da nas uvede u pozorišna zbivanja podjednako živo i impresivno, kao i u temperament i mentalitet ove dame - odvazda Evropejke, svetske gospođe, rečeno u savremenom slengu mladih, "prave carice".

Sanjar u duši, misionar u akciji, smeli avanturista, izrasta iz štiva Feliksa Pašića, odgonetajući nam iskustvo robusne, katkad opore lepote ljudskog karaktera što se gotovo pretvorilo u mitski siže ličnosti Mire Trailović. To je zapravo priča o nama i svetu, o teatru koji je Feliks Pašić uspešno oživeo u ovoj knjizi i koja ima podjednako šansu da postane dragocenost za istoriju pozorišta i za izdavača, Muzej pozorišne umetnosti.

I zaista, Feliks Pašić je ponudio dokumentarno, ali i zanimljivo delo, dobro upakovano štivo koje se lako čita. Zasluga svakako pripada autoru, izdavaču, kreativnom studiju *New moment* za dizajn u otkrovenju zagonetke, koja se zove Mira Trailović i koja je gotovo postala institucija, ili kako su je zvali "La mama" našeg savremenog teatra.

Isidora Masniković

"Sterija u Narodnom pozorištu - vodič kroz teatrografsku građu"

Prikaz

Kao svoj doprinos obeležavanju dve-sta godina od rođenja i sto pedeset godina od smrti velikog Jovana Sterije Popovića, Izdavačka delatnost Narodnog pozorišta u Beogradu objavila je (kao novi naslov u ediciji Iz istorije Narodnog pozorišta u Beogradu) knjigu Jelice Stevanović "Sterija u Narodnom pozorištu - vodič kroz teatrografsku građu". Cilj ovog teatrografskog vodiča jeste, kaže se u predgovoru, "da pomognemo budućim istraživačima koji će se baviti Sterijom na sceni Narodnog pozorišta. Da saberemo i uporedimo dosadašnja teatrografska istraživanja i da ih dopunimo detaljnim i iscrpnim podacima o dokumentima koji se nalaze u našem arhivu, a odnose se na ovog autora i njegova dela na našoj sceni."

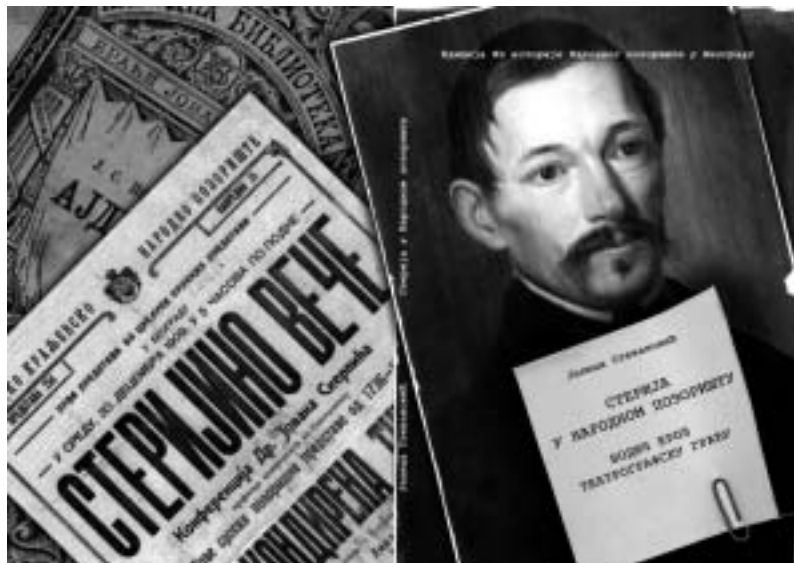
Prikupljena građa je raspoređena u četrnaest poglavlja: dva uvodna - o životu

i radu J. S. Popovića i značaju njegovih komada za formiranje nacionalnog repertoara; dva koja obrađuju izvođenja Sterijinih dela na scenama preteča nacionalnog teatra, Teatra na Đumruku i Teatra "Kod jelena"; dva komparativna - u kojima se daje pregled premijera Sterijinih komada prema ranijim istraživačima i pregled izvođenja njegovih komada do 1914. godine; i osam dokumentarnih - gde se prvi put na jednom mestu nalaze svi dostupni podaci o izvođenju Sterijinih komada, koji se čuvaju u Arhivu Narodnog pozorišta (*Plakati Sterijinih predstava u hemeroteći NP; Gostovanja drugih pozorišta sa Sterijinim komadima na sceni NP; Sterijine predstave po sezonama, na osnovu sačuvanih plakata; Komadi posvećeni Steriji, na sceni NP; Programi predstava sačuvani u NP; Sterijini dramski tekstovi u biblioteci Narodnog pozorišta; Foto i video fond*).

O tome koliko je ovaj posao bio složen i težak, i sa kakvom je odgovornošću obavljen, svedoči skoro trista napomena u fusnotama, tamo gde se izvori ne slažu, gde su podaci nejasni, nesigurni ili pogrešni.

Dodajmo još da ovaj "vodič kroz dokumentaciju" ima dosta "mesta za predah", u vidu ilustracija, slikovnih (fotografije pisca, plakata, predstava, glumaca, korišćenih izvora) i tekstualnih (kraći ili duži izvodi iz kritičkih tekstova objavljenih u dnevnim listovima i književnim časopisima). "Njihov je zadatak - kaže autorka - da objasne pojedine prelomne trenutke u odnosu Narodnog pozorišta prema Steriji, dočaraju poneku predstavu i učine putovanje kroz arhivsku građu manje monotonom".

Knjiga Jelice Stevanović je nevelika obimom (166 strana), ali dragocena sadržajem, jer je kamen-temeljac za svako buduće naučno bavljenje Sterijom na

sceni Narodnog pozorišta u Beogradu. U tom smislu ovo delo je, i stvarno i simbolično, oduživanje duga jednom od naj-

većih utemeljivača institucija srpske kulture.

Branka Zdravković

BESEDA O GLUMCU

Dani Milivoja Živanovića

Drage Požarevljanke, uvaženi prijatelji naroda, poklonici barda Milivoja Živanovića

Umoljen i samim tim zadužen da, danas i ovdje, besedim o glumcu, o čoveku koji je i svoj objekt i svoj subjekt i čija flauta svira na sopstvenoj kičmi - u sećanje dozvaov svoj susret sa velikim, sa najvećim glumcem. U zagrljaju majke Talije!

Učio sam sedmi razred gimnazije, ovde u Požarevcu, sa sestrom blizakinjom Milenom. Jednog podneva u proleće 1950. izlazih iz dvorišta dedove kuće u Nemanjinoj ulici kada pored mene, idući nasred prašnjavog kolovoza, protutnji čitava lokomotiva od čoveka. Koračao je snažno, palatinski. Na glavi šešir horsalino, oko vrata leptir kravata širokih krila. Kao da je sa sobom vukao oblake sa Morave.

Bio je to, pogađate već, Milivoje Živanović. Upravo je spremao *Kralja Lira* u Jugoslovenskom dramskom pozorištu u režiji Mate Miloševića. Milivoje, najveća legenda našeg umetničkog teatra posle Pere Dobrinovića, obeležio je dvadeseto stoleće i stigao na vrh i paganske i pravoslavne ikone nezaboravne. Hudožestvene.

Dužan sam baš zato reći: u herojskim, plebejskim, patriotskim vremenima i najbolji, najveći glumci su vitežovi i junaci - od Dobrice Milutinovića do netom počivšeg Danila Lazovića. Ali, u nenarodnim, janičarskim i kaubojskim vremenima, glumci-hтели ili ne hteli - postaju satelitski pelivani, nadničari, dvorske lude i moneta za potkusurivanje. Danas glumci u pozorišnim kućama jedva sastavljaju kraj s krajem, a takozvani slobodnjaci, van radnog statusa, igraju za "dan i komad". Baš kao Srećković i Nesrećković iz *Šume Ostrovske*. A da li

smo mi, da li su pisci, pesnici, glumci i glumice, umetnici ili "izvođači radova", kako reče Zoran Radmilović, svesni svog položaja, mesta i uloge u savremenoj nam Srbiji? Kome smo mi neophodni? Koliko verujemo kako književnost, muzika, pozorište pripadaju čovekovoj bliskoj ili daljoj budućnosti?

Verujem da uprkos ogromnim razlikama koje među nama postoje, svi mi, kao građani, treba da imamo čvrstu intelektualnu rešenost da utvrdimo stvarnu istinu o svojim životima i o društvima u kojima živimo; to je najvažniji zadatak svih nas. Ustvari, to nam je obaveza.

Ali, manimo se sumornih dijagnoza i olakih prognoza. Udri brigu na veselje! Ili: stavimo pamet na komediju, kako je kliktao Pomet u Držićevoj Raskošnoj komediji! Šekspir bi rekao: 'Glumci su stigli, sire! Glumci su među nama. Sa nama u zlu i dobru.' Glumci su stigli, kralju naš od Morave, od Srbije, od Pariza i Moskve. Kralj je mrtav, kažu - baš zato: Živeo kralj, Milivoje Živanović!

Milosav Mirković

DA, BIO JE VELIKI GLUMAC

Bilo je to pre nešto više od dvadeset godina. Posle uspeha Sivog doma, Televizija je predložila da napravimo neku vrstu nastavka te priče u uznemirenoj, nesrećnoj, napuštenoj generaciji mladih ljudi, ali koja više nije vezana za Vaspitno popravni dom, već živi u porodici, ili odbegla od nje, pritisnuta strahovima, neizvesnošću, dragom ili, jednostavno, nedostatkom ljubavi.

Jednu od linija priče o zaboravljenima napisao sam po sudbini devojičice na pragu devojaštva, nazvao sam je Bilja, koja često, skrhanu nervnim krizama, mora da se leči u Zavodu za mentalno zdravlje. Tu sudbinu, pored mnoštva drugih, čuo sam i upamtio tokom više-

mesečnih obilazaka raznih bolnica, upoznaajući tom prilikom i roditelje mladih pacijenata. Tako sam napisao i lik Biljinog oca. Odigrao ga je Danilo Lazović tako da sam, po gledanju prvih materijala, zajedno sa rediteljem Darkom Bajićem ostao bukvalno fasciniran tumačenjem lika oca iz razorene porodice koji ne zna, ne ume da sačuva ono što mu je najdraže u životu - svoje dete.

To više nije bila gluma. To je bilo nešto više od glume, jer Danilo nije upoznao pravog oca devojičice, a igrao ga je kao da zna svaki bolni sekund njegovog života, njegova očajanja, slomove, njegove muške suze, njegov pokušaj samo-

ubistva kada je selotejpom zalepio rešetku tuša za usta i pustio vodu ...

Ali ono što do detalja pamtim, to je scena u kojoj Danilo pokušava da, prilikom posete Zavodu, kroz neki stakleni zid da neki znak ohrabrenja, ljubavi i privrženosti svojoj kćerki, da bi zatim otišao kući i seo u automobil bez točkova, uputivši ka nebu pogled svog bezmernog jada. On je, prosto, zaista bio, u tom trenutku taj čovek, kao i u svakom trenutku te uloge. Kao što je i kasnije, u ulogama kod drugih pisaca, uvek umeo i znao da ih ostvari tako da posle svega možete da ga ocenite samo jednom rečju - veličanstven.

Gordan Mihić

SEĆANJE NA ROŽE BLENA, UZ BEKETOV JUBILEJ

Sećanje na Beketa, u Beogradskom dramskom pozorištu /svaka čast!/, podsetilo je i mene na mladost. Osamdesetih, u Parizu, radila sam doktorat kod profesora Venstena, na Univerzitetu Pariz VIII. Ticao se avangardne drame, pre svega Samjuela Beketa. Tražeći način da što više saznam o tom „skandalu“, postavljajući Čekajući Godoa u teatru „Noktambil“, došla sam, posredovanjem dobrog profesora, do potkrovlja u Ulici Sent Onore, pored Luvra, gde je živio veliki glumac i reditelj, Rože Blen. Neupućene podsećam da je baš on, ovaj vrlo zanimljiv čovek, postavio prvi na scenu Godoa, 1953., onda kad je Beket zbrisao na selo, od bruke, i od živaca. A

onda se Blen bavio i Žanom Ženeom, postavio je i njegove komade, dok je isti čamio u buvari, gde je napisao danas slavnu Galimarovu knjigu, „Pisma Rože Blenu“. To je taj Blen.

Osamnaest puta sam posetila Blena u njegovom „francuskom“ potkrovlju, a ovo stavljam pod navodnice, jer je bilo neverovatno umetničko, kreativno razbacano. Mislim, francuski šmek. Tu je, povremeno, bio i Loran Terzijef, „fis adopte“, usvojeni sin, kako mi je bio predstavljen. Kao da mu nije bilo drago što se pojavljujem tako često.

Blen se oporavljao od operacije na otvorenom srcu, bio je već star, ali živa-

han i voljan da se seća prošlosti. Mnogo smo pričali o Beketu, naravno. Blen je i igrao u mnogim njegovim dramama, a *Godoa* je režirao i kasnije, u Komedi Fransez. Jedva je sastavljao rečenicu, od mucanja. „Nikad ne mucam na sceni“, rekao mi je, a mnogi glumci su mi to više puta potvrdili. U životu gotovo nespoban da tečno govori, tumačeći tuđi tekst, Blen je postajao „zlatousti“.

Zašto sam se, uz Beketov jubilej, setila Blena? Zbog toga što genije nema vreme. Ni Beket, ni Blen. Ono za njih ne postoji, žive u drugoj dimenziji.

Na kraju naših razgovora, pod strahom kišom, dok sam čekala da malo

stane, pa da krenem u studenjak, kod Port Orleansa, metroom, Blen mi je dao BORDASovu Istoriju pozorišta, da se zabavim. Otvorila sam stranicu na kojoj je, u komadu *Glad* Knuta Hamsuna, Blen igrao, sa Žan Luj Baroom. Mladi, lepi, dvadesetih godina dvadesetog veka. „Baš ste bili lepi u ovoj predstavi“, kažem, iskreno. Njih dvojica, sede na nekom kamenu, u karneovskoj pozi. Gledaju u daljinu.

„Sećate se?!“, iskreno blesnuše oči iza polukružnih naočara čarobnjaka Merlina.

Nikad to neću zaboraviti.

Dragana Bošković

"U RUKAMA VOLŠEBNIKA PLEŠE I BALVAN SE U NEŠTO ISKLEŠE"

U poslednje vreme događaje pamtim i delim na one od pre i one posle bombardovanja. Zato i ne znam koliko dugo moj profesor, Branko Pleša, nije među živima. Znam samo da nas je napustio posle bombardovanja. O njegovoj umetničkoj veličini ne bih pisala, jer o tome mnogi znaju više od mene.

Pisaću o njemu kao našem profesoru, dobrom duhu koji nas i sad čuva.

Znao je Branko da završava časove rečenicom: „Hvala, bili ste odvratni!“ Znao je da muški deo klase pošalje na brijanje, pa tek kad se vrate sveže obrijani, otpočne ispit. Jer glumac mora da bude uredan, okupan, namirisana, da nema zadah, obrijan da može da lepi

brkove i brade, potiššan, da za svaku novu ulogu može, ako zatreba, da menja perike, koje zahteva određeni lik. Znao je ispitnu predstavu da radi devet meseci, a od toga osam za stolom. Zato što je rad za stolom najdragoceniji deo rada svakog glumca. Mogao je i u svojoj šezdesetinoj godini života da podigne nogu pod uglom od devedeset stepeni i da je drži tako deset minuta, da bi nam pokazao koliko smo mi, sa dvadeset, kilavi. Znao je ceo dan da nas muči dok ne nađemo u tekstu samo jednu pravu reč - GLAGOL. Zato što je govorna radnja ključ u radu na ulozi. Da ne govorim o tome kako je sve naše uloge zajedno, koje smo spre-

mali mesecima, on sam odglumio samo na jednoj probi.

Sve je počelo davne '85. kada se na jednom mestu našlo desetoro mladih ljudi, uplašeni i nesigurni u svoj talent. Već na prvim časovima glume smo shvatili da ono malo što smo mislili da znamo, ne znamo. Došao je i prvi ispit glume. Posle tog ispita, profesori su sa žaljenjem prilazili Branku, kao da mu izjavljaju saučešće, zbog katastrofalnog odabira klase. Ali, Pleša je znao kako da uteši i zabrinute profesore i nas, potonule studente. Rekao je čarobnu rečenicu: „U rukama volšebnika Pleše i balvan se u nešto iskleše!“

Upravo zbog tih 'balvana' koje je on klesao i isklesao, poželela sam da na

papir stavim ove reči. Baš ta klasa ima šest Čurana, tri Sterijine nagrade, nagrade sa Vojvodanskih susreta, Zoranovih dana, Dana Ljubije Jovanovića, Zemunskih festivala ...

Generacija o kojoj pišem sada ima četrdeset godina. U tim godinama je Branko napustio glumu, a mi ćemo tek pobeđivati, sa njim zajedno. On je najzaslužniji što je isklesao divne umetnike, a pre svega dobre ljude. Nema uloge koju sam radila, a da nisam „pozvala“ Branka u pomoć i pitala se kako bi on to sad uradio, koji bi to lascivni glagol upotrebio, ili koju bi to suvišnu rekvizitu izabrao? Sigurna sam da tako razmišljaju svi njegovi bivši studenti. On je naš dobri duh, koji nas, stalno, opominje, ali i čuva.

On nam je usadio onu suštinsku ljubav prema pozorištu, jedini pravi odnos prema njemu. Nisu slučajni ni ti Čurani, ni sve te nagrade, a moja klasa je pravi dokaz da je Branko još uvek među nama.

Ako nas posmatra od negde, sigurna sam da je ponosan, da nam se smeška i po malo kritikuje.

NJEGOVI PLEŠIĆI:

DRAGINJA VOGANJAC, NIKOLA IVOŠEVIĆ, PREDRAG KOLAREVIĆ, SAŠA MARJANOVIĆ, SAŠA TORLAKOVIĆ, LORA ORLOVIĆ, JASNA ĐURIČIĆ, TANJIJA MEDIĆ, BRANKA SELIĆ, TATJANA SANTA TORLAKOVIĆ

OD RADIJSKE DRAME DO PORTRETA DRAMSKIH UMETNIKA

Pozorište na radiju

Samo praćenje jednomesečne produkcije Dramskog programa Radio Beograda zahtevalo bi mnogo vremena i prilježnosti. Pa ipak, kako verujemo da se o radio dramu nedovoljno govori, raduje nas svaka emisija, a posebno svaka premijera ili razgovor o „osmoj umetnosti“. Da li uopšte vredi spominjati neoprostivu kulturnu prazninu što zjapi punih sedam godina u našoj sredini, nedopustivo lošu čujnost programa Radio Beograda čak i u glavnom gradu, te žalosnu nemogućnost da se u glavnom gradu prati program na srpskom jeziku Radio Novog Sada? Ova praznina nepovoljno utiče na slušaoca i odvraća ga od pomnijeg praćenja radijskih programa, naročito onih ambicioznijih u kakve spadaju dramski.

Izdvojićemo, ipak, reprizu dela Koste Trifkovića *Na Badnji dan* u radio adap-

taciji Meline Pota Koljević i u režiji Saše Latinovića, proizvedeno u radiofonskom obliku juna 2005. i emitovano opet u seriji Radioteka 12. marta.

Lektor, Olga Babić, postarala se za verno prenošenje prečanskog govora, a s pažnjom i zanimanjem pratio se glumački nijansiran i uverljiv nastup Milana Mihailovića u ulozi advokata Svetozara Vujića.

13. marta 2006, na I programu Radio Beograda, u seriji Dramske minijature, premijerno je emitovano delo *Dobar broj*, Milana Živkovića, u režiji Zorana Rangelova i uz muzičku saradnju Jelene Jež. Ova duo drama, ostvarena u vidu telefonskog razgovora između usamljenog starca (poneseno ga igra Ivan Jagodić) i prezauzete službenice u privatnoj advokatskoj kancelariji (nepogrešivo je

tumači Dušica Stojanović), ostvarena je u fakturi koju nazivamo „gerontološkom rapsodijom“. Topli, saosećajni, ljudski odnos bar za trenutak pobeđuje surovu tržišnu utakmicu. Ovo kratko ostvarenje koje nije lišeno humora, pruža slušaocu istinsko zadovoljstvo.

Vredi pomenuti bar još dve emisije u kojima se razgovaralo o dometu i položaju naše radio drame: tematski blok *Maske*, emisije Kulturni krugovi Drugog programa Radio Beograda, 23. marta, kada smo mogli čuti razgovor Sanje Milić sa Vladimirom B. Popovićem i Gorana Cvetkovića sa Boškom Milinom, i Program za mlade 24. marta na Prvom programu, kada su u desetom satu Vesni Čorović Butrić u gostima bili mr Predrag D. Stamenković, Miodrag Milovanov i Zoran Jerković.

U emisiji *Klub 2* koja se emituje na Drugom programu, 13. marta gost Ljupke Kovačević bila je Đurđija Cvetić, dobi-

tnica brojnih nagrada i prepoznatljiva kao vrsni interpretator u različitim dramskim tekstovima. Odogonetajući i osvetljavajući svoj umetnički put i stav, Đurđija Cvetić je otkrila da glumom upoznaje ljudska bića, ali i neke svoje zapretene osobine, da glumci u običnom životu manje glume jer im je dovoljno glume na daskama koje život znače. Govorila je o angažovanom teatru, ali i o odgovornosti onih koji su na vlasti.

Odgovorani, pažljivi, dobro obavješteni i zanimljivi domaćin u istoj emisiji *Klub 2*, jeste i Ratko Nikić, a valjda jedina mana mu je što iz skromnosti svoje ime na kraju emisije prečuti i time izostane njegov svojevrsni audio potpis kao urednika i voditelja. Slušalac, naime, treba da zna ime voditelja čak i kad ga jedva podnosi, a naročito kad ga rado sluša, kao što sluša Nikića. 14. marta Nikićeva gošća bila je Kristina Janjetović koja ima već 4 objavljene zbirke pesama, ali koju smo

upoznali kao radio dramaturga Andrićevih pripovedaka i kao kćer zapažene radijske rediteljke, Nade Janjetović koja je i režirala čerkinu dramaturgiju. Pesnikinja je pohvalila sjajnu glumačku ekipu, ali i upozorila na loše tehničke uslove u Dramskom programu.

Pravo iznenađenje priuštio nam je novinar Radio Kraljeva, Miroslav Kačarević, svojom polusatnom uspešnom reportažom *Tragovi*, koja je u serijalu istinitog, dokumentarnog zvuka *Govori da bih te video* emitovana na Drugom programu 16. marta. To je, zapravo, portret kraljevačke glumice Biljane Konstantinović načinjen na proslavi 35 godina njenog rada u tamošnjem pozorištu. Glas ove glumice deluje prijatno, a nastup joj je nežan, izražajan i ubedljiv. O glumici su nadahnuto govorili saradnici, stariji i mlađi glumci i reditelji iz Kraljeva.

Ranko Burić

POZORIŠTE KAO NASUŠNA POTREBA, S KOLENA NA KOLENO

Slavenko i Vuk Saletović. Otac i sin. Reditelj i glumac. I obojica nose simbolično ime. Slavenko, već iskusan čovek svojim imenom "slavi" umetnost i u njoj sada uživa, a Vuk se kao pravi "vuk" za nju još uvek bori, otkriva je i tako pronalazi put do sebe. Stalno istražuje. Pomeru granice mogućeg. Da li je na putu istraživanja potrebna pomoć, gde je ta tanka linija privatnog i poslovnog i da li otac i sin moraju dobro da se poznaju da bi saradivali na zajedničkom projektu, govori već njihov prvi pokušaj, predstava *Žanka*, koja od skoro puni salu pozorišta Slavija.

Da li ste oduvek znali da ćete biti glumac?

VUK: Ne. Potpuno nenadano sa sedamnaest godina sam slučajno, jurivši za devojkama, došao do nekog studija glume i onda se sve iskomplikovalo. Uopšte me gluma nije interesovala. Prvo sam bio šef rasvete, pa muzički glavni, dekorater, zatim asistent režije. Onda sam slučajno izašao nekom da objasnim kako treba da se radi na sceni. Tada me je video neki reditelj i dao mi glavnu ulogu.

Inače od devete do sedamnaeste godine čak ni ne znam čime mi se otac bavio. Znam da je nešto važno u svom poslu i da je uspeo da dođe do profesorske titule, da ima posla na Akademiji, da mi tu nešto kao lepo živimo i da ima uspeha, ali me uopšte nije interesovala ni njegova profesija, ni njegovi prijatelji. Ništa.

Posle sedamnaeste mi je užasan teret bio to što je on *on*, što mi svi znaju prezime. I danas imam teret toga i moram da radim deset puta više. Nekako se i dalje osećam na margini baš zbog toga što je on to što jeste.

SLAVENKO: Kad je Vuk imao nekih šesnaest godina, odveli su me u *Djuru Salaj* da gledam *Sedmoricu protiv Tebe* i on, kao Dajt Veder, među sedamnaest nekih devojčica. Kad je izašao na scenu ja sam posle njegove treće replike rekao: "Jao, ovaj je dobar!" Onako, sasvim glasno, omeo sam predstavu. Znao sam da taj ljudi kamen ne može da ga mimoide, tako da se nisam protivio.

A pre toga, da li ste potajno ipak želeli da se bavite istim poslom kao vi?

SLAVENKO: Naravno da jesam. Ne mogu da lažem. Naravno da sam i uticao na njega. Sada sam ja sve to izracionali-

zovao pa mogu da vam kažem da sam voleo da bude advokat, jer sam se u svakoj svojoj rediteljskoj krizi lupao po glavi misleći zašto nisam otišao u advokate, hirurge i tako dalje. Kako je krenuo prema glumi nisam imao ništa protiv, a pre toga sam uticao u smislu da pročita određenu knjigu, da pogledamo ovo ili ono, ali je pri tom mnogo išao na probe, u pozorište, uostalom kao sva naša deca.

Kada je došao do Akademije jeste li išta učinili da mu pomognete?

SLAVENKO: Naprotiv. Možda sam ja neki čovek koji malo gleda na moral. Nepraktično ili sasvim moralno. Nisam mrdnuo prstom. Tri puta je pao kod mojih kolega, mojih prijatelja, koji su se čak ljutili.

Da li na bilo koji način danas imate osećaj da je otac uticao na vas, bilo svesno ili nesvesno?

VUK: Naravno. Ne nekako, nego potpuno. Na sve moguće načine. Što se tiče moje profesije i moje ličnosti, otac i majka su mi najvažniji, oni su me formirali, taj sam koji sam, miksi njih dvoje. A što se tiče umetnosti mislim da otac i ja imamo neke slične postulate, slične ukuse, a to osećam po tome koje knjige čitam, koje filmove gledamo, šta nam je odnos prema dobru, prema zlu. Kad je reč o poslu nikada nije rekao da bi trebalo da se bavim ovim ili onim. Nikada mi nije pomogao čak ni kada sam se opredelio šta ću da radim. Pet godina sam pokušavao da upišem glumu na Fakultetu dramskih umetnosti. Nije mrdnuo prstom da mi pomogne. Kada sam završio čekao sam još pet godina da mi da ulogu "preko veze", tako da ja deset godina čekam njegovu "vezu" da proradi u profesiji. Ipak, mislim da je to odlično, jer sam potpuno 'iskalio čelik'. Za glumu je, po meni, mnogo važno da čovek nije ubeđen da je to *ta*. Ja sam se odricao. Tri, četiri puta sam odustajao, da bih sada bio jako zadovoljan što radim ovako "prljav" posao.

Uvek smo otac i ja razgovarali o glumi, ali niti je on hteo da radi sa mnom niti ja sa njim. Uvek mi je bilo bolje da ja sam svoju profesionalnu karijeru pro-radim, pa da se onda sretnemo, ja kao gotov proizvod, on kao gotov proizvod, pa da onda saradujemo, što se možda i desilo.

SLAVENKO: Bilo mi je jako teško da pristanem da radim sa Vukom. Jedva

sam, pod velikim pritiskom supruge, doneo tu odluku. Pri tom, kažem vam, znam da je dobar glumac. Tu nema ništa sporno. Imao sam velike probleme sa samim sobom da donesem tu odluku, da to prevalim preko usta, da kažem upravniku pozorišta: "Hoću da ga uzmem." To je problem moje ličnosti. Ja se inače ponosim što sam takav. Mislim da je to hrišćanski, da je to moralno i to su velike stvari za mene. Onda kad sam doneo odluku nikakvih problema sa njim nisam imao.

Je li po vama negde logično da se deca umetnika bave umetnošću?

VUK: Logično, ali može da bude nakaradno. U više navrata sam bio neprijatno iznenađen glumačkom decom ili rediteljskom decom kada krenu da se bave profesijom. Da li je to zbog predrasude čija sam žrtva na neki način i ja ili...? Ne znam, to su užasno velike tenzije, užasno je teško sagledati, ali nije uvek 'od zlatara mali, dobar zlatar'.

SLAVENKO: Pa, naravno. Da ne pominjem priču grip. Polje infekcije. Tu je krepao taj labud, u toj umetničkoj porodici. Infekcija. Kaže, što je sad došlo na glumu toliko dece poznatih ljudi? Pa ko će da dođe? Kako, kad u kući tenzičari, opsesivci samo o tome pričaju, samo se te knjige čitaju, ti tračevi vode. Prirodno je da u kući sve ide s kolena na koleno. To je porodična manufaktura. Pogledajte zlatare kojima se ja divim.

Kada se radi o članovima porodice koji se bave istim poslom uvek je neminovno pitanje dokle je i gde je granica privatnog i poslovnog. Jeste li je vi povukli?

VUK: Mi privatno uopšte nismo dobri. Imamo slične ukuse, slične poglede na život, ali uopšte nismo dobri. Mi se strašno svadamo, imamo velike probleme kao i svaka porodica, uostalom.

Šta ga najviše nervira kod vas?

VUK: Novac. Neodgovornost oko novca. Način života. Sve moguće što može da nervira jednog oca. A mene šta najviše nervira kod njega? Reditelj u njemu. Privatno. Kad tata režira nama svima živote, što je, mislim, slučaj sa svim rediteljima. Tako da sa te strane otac-reditelj, to je strašno. A što se tiče profesionalnog, mislim da smo jedan drugog otkrili i da je ova saradnja koju smo doživeli na predstavi *Žanka* izuzetno važna meni i da smo uspeali potpuno da odvojimo privatno i poslovno. Mi smo se potpuno upoznali sada i otkrili neke druge kvalitete. Ja sam svoga oca upoznao sada u proteklih dva meseca. To mi znači mnogo više nego bilo šta drugo u životu.

I kakav je sada kad ste ga upoznali?

VUK: Privatno, katastrofa. I dalje možemo da se posvađamo, ali smo otkrili neku drugu senzibilnost. U mnogome smo se približili jedan drugom, skapirali se i osećam veliku podršku s njegove strane, on oseća s moje. Rodila se jedna nova ljubav.

SLAVENKO: Da. Kod mog sina me nervira mnogo toga. Pre svega ritam života. Pročitao sam jednu sjajnu izjavu u novinama, naslov je bio "Džoint kao svetionik", kaže o mladima, a tu pripada moj sin: "Celonoćnu vertikalu potom zameni celodnevna horizontala." Užasno me nervira njegov životni ritam koji je potpuno obrnut. Privatno smo stalno u fašeu. Svi se ljutimo na njega jer spava, noću vršlja...

Nemam utisak da volimo iste stvari. Drugačiji smo ljudi. Ali ipak imamo nešto zajedničko. Obojica smo čuveni ljubitelji i poznavaoči naučne fantastike i stvarno

se tu nalazimo. U pozorištu, tu, sutra ako Bog da na filmu, televiziji, tu smo srašno slični i slično mislimo. Inače je on jedan mlad, potpuno moderan čovek. Ja mu se potajno divim, naravno, ali moram da ga grdim.

Na čemu mu se divite?

On je spontaniji, otvoreniji, manje lukav.

I kako biste svog sina opisali u dve, tri reči?

SLAVENKO: Šarmantan, pitom, mek, blistav.

A vi, kakvi ste?

SLAVENKO: Ker. Ja sam jedna kontraverzna ličnost. Više ljudi sada razgovara sa vama. To vas upozoravam.

VUK: Mislim da se jako dobro poznajemo. Imali smo tragičnih i lepih momenata gde smo se upoznali. I privatnih i poslovnih. Privatno, imali smo neke smrti u porodici, pa nas je sve to nekako nateralo da živimo zajedno, sada i ovde.

Kako bih opisao svoga oca i sebe?

Moj otac je učitelj Džedaj, a ja sam još uvek u pećini, kao kad Luk Skajvoker ude pa traži sebe. Ja sam još uvek u pećini.

Aleksandra Jagodić

Predsedništvo Saveza dramskih umetnika Srbije (SDUS), u skladu sa Statutom SDUS-a, upućuje

JAVNI POZIV ČLANOVIMA

**da najkasnije do ponedeljka
8. maja 2006. godine
dostave svoje predloge kandidata za
Predsednika SDUS - a
(poštom, ili lično na adresu SDUS-a:
11 000 Beograd, Studentski trg 13/VI)**

Pravo da predlažu imaju svi članovi SDUS-a.

Predsedništvo SDUS-a dužno je da evidentira sve pristigle predloge u naznačenom roku i pribavi u pisanom obliku izjavu predloženih kandidata da prihvataju kandidaturu, te da konačnu listu kandidata dostavi svim prisutnim članovima na Skupštini na kojoj će se izabrati Predsednik SDUS-a.

Predsedništvo SDUS-a, takođe, poziva članove da dostave i svoje inicijative i predloge za budući rad Saveza.

Svim članovima SDUS-a su blagovremeno dostavljeni lični pozivi uz predloženi materijal iz Predloga Dnevnog reda.

**Za PREDSEDNIŠTVO SDUS-a
Sonja Jauković, predsednik**

EVROPINA OSVETA

Neposredno pošto je u *Zvezdara Teatru* sa velikim uspehom izvedena njegova mračna komedija *Brod ljubavi*, dramski pisac i profesor Nebojša Romčević je, krenuvši na Sorbonu da održi predavanje o Steriji - zabunom uhapšen na francuskom aerodromu i zadržan u pritvoru lepa dva dana. Zbog kompjuterske greške i zamene identiteta. Zanimljivo da je u *Brodu ljubavi*, prilično zgađen (po sopstvenim rečima) Romčević opisao moralnu dekadenciju bogatih Evropljana i degeneraciju sub-evropljana (tj. siromašnih suseda koji u EU hrle jeftino prodajući sopstveno telo, sopstvene zemlje itd.)

Nakon ovog burnog iskustva Romčević je obećao uzbudljiv filmski scenario.

IZMEĐU NEPRIJATELJSKOG I PRIJATELJSKOG BOMBARDOVANJA

9. Umetničko pozorište u Beogradu (1939-1942)

Najambicioznija privatna pozorišna inicijativa u međuratnom razdoblju u Beogradu bilo je osnivanje Umetničkog pozorišta aprila 1939. godine. Radilo je do 31. januara 1943, a ukinula ga je nemačka okupatorska *Propagande Abteilung Süd-Ost*, pošto je vodstvo pozorišta odbilo da promeni programsku orijentaciju.

"Povlašćeno Umetničko pozorište", kao se zvanično zvalo, osnovala su četvorica dramskih umetnika iz Beograda: Petar S. Petrović, Viktor Starčić, Nikola Popović, (članovi Narodnog pozorišta) i Jovan Konjović, reditelj Radio-Beograda. O ciljevima svog novog, "privatnog, slobodnog pozorišta" osnivači ističu da im je namera da neguju domaću dramu i stvaranje "originalnog načina glume", jer "samo kroz svoga pisca i materinsku reč, kroz radosti i bole svoga naroda rodiće se istinska, nama svima razumljiva i draga, prirodna reč na pozornici." Novom pozorištu pomogao je Radio-Beograd na taj način što su članovi Umetničkog pozorišta činili istovremeno radio-dramsku trupu sa redovnim mesečnim prinaldžnostima. Posle izvesnog kolebanja u repertoarskoj orijentaciji, dolaskom Josipa Kulundžića za reditelja, ali bez prava potpisivanja svojih režija, novi umetnički kolektiv otpočeo je premijerom *Dunda Maroja* Marina Držića, u petak, 23. februara 1940, u sali Kolarčevog narodnog univerziteta.

Redale su se premijere: Sterijina *Zla žena*, Makijavelijeva *Mandragola*, *Krik života* Bezimenog, Goldonijev *Lažljivac*, *Žena u pozadini* Emila Vaheka, *Krojcero-va sonata* Lava Tolstoja, *Nestrojeve Tri bekrije*, *Bomarševa Figarova ženidba*, Balzakov *Merkade*, *Đido* Janka Veselinovića, *Dva cvancika* Milovana Glišića, Molijerov *Žorž Danden*, Nušićevo *Sumnjivo lice*, *Pljusak* Petra Petrovića Pecije, *Golgota* Milivoja Predića, *Sremčeva Ivkova slava*, *San letnje noći* Viljema Šekspira, *Deskašev Seoski lola*, *Dukat na glavu* i *Deobe*, dramatisacije dela Janka Veselinovića, *Crvene ruže* Alda Benedetija i *Sudermanova Čast*.

Umetničko pozorište je izvodilo svoje predstave u sali Kolarčevog narodnog univerziteta, a ponekad pod otvorenim nebom na Letnjoj pozornici na Kalemegdanu, ali je gostovalo i van Beograda (Kragujevac, Šabac, Novi Sad, Subotica, Sombor).

Pozorište se znatno razlikovalo od drugih državnih pozorišta i po umetničkoj orijentaciji i po načinu upravljanja, režiji i celokupnom sistemu rada. Pozorište je unelo primetnu živost u pozorišni život Beograda i njegovo kratko delovanje ostavilo je vidnog traga u načinu glume njegovih članova, a osobito mladog glumačkog naraštaja koji je stasavao u njemu (npr. Mira Todorović, Olga Spiridonović, Rahela Ferari, Kapitalina Erić, Branka Veselinović, Teja Tadić, Milan Barić, Rajko Radojković, Aleksandar Stojković i dr.)

10. Veselo pozorište "Kišobranci" (1940-1941)

U tmurnim danima preteće, nadiruće fašističke opasnosti i političkog pritiska domaćeg režima, osećala se potreba za novim humorističko-satiričkim pozorištem tipa Braninog *Orfeuma*.

Inicijativom Aleksandra Tucakovića (1878-1956), glumca i pevača i Ljubiše Jovanovića (1908-1971), glumca, članova Narodnog pozorišta, osnovano je u Beogradu oktobra 1940. Veselo pozorište "Ki-

šobranci," koje je počelo rad 29. novembra u sali bioskopa "Vračar" na Slaviji.

Publika je svesrdno primila novi oblik zabave i oduška, a cenzura i policija s velikim nepoverenjem, tako da je budno nadzirala rad i često intervenisala. Posle puča od 27. marta 1941. "Kišobranci" su radili lakše.

Repertoar ovog specifičnog pozorišta, kratkog veka, činili su skečevi, vodvilji, jednočinke, satirični "raporti", kozerije, pevačke tačke, radio-reportaže tzv. "radiozbrke", aktuelni šlageri, parodije i dr. Autori su bili sami glumci, beogradski novinari i humoristi, a među njima se isticao plodnošću Mića Dimitrijević. Najaktivniji reditelj bio je sam Ljubiša Jovanović. Glumački ansambl, pored osnivača, činili su: Sofija-Coka Perić-Nešić, Ana Paramos, Mila Gec, Aleksandar Cvetković, Jovan Gec, Stanko Kolašinac, Mirko Milisavljević, Branko Jovanović, i tada popularni pevači Milan Timotić i Ivan Đurđević.

Posle šestog aprilskog bombardovanja Beograda 1941. Veselo pozorište je obustavilo rad, a ostalo je u prijatnim sećanjima Beograđana kao "uvek jedinstvena humorističko-satirička revijalna tribina" (B. S. Stojković).

11. Pozorišne trupe tokom Drugog svetskog rata u Beogradu

Od aprilskog rata i okupacije Jugoslavije od strane Nemačke, Beograd je postao stecište brojnih glumaca iz gradova pod mađarskom, italijanskom, bugarskom i ustaškom vlašću. Da bi se obezbedila životna egzistencija više desetina glumaca, Udruženje glumaca Srbije osnivalo je svoja pozorišta, od kojih su neka povremeno gostovala po unutrašnjosti. Udruženje je bilo stavljeno pod komesarsku upravu, a za komesara (predsednika) postavljen je poznati glumac Jovan Gec. Od jula 1941. ova staleška organizacija počinje da preduzima inicijative za zbrinjavanje nezaposlenih glumaca, prvenstveno izbeglica. Krajem avgusta 1941, izborom novog ministarskog saveta sa Milanom Nedićem na čelu kao najviše civilne vlasti u Srbiji, počinje i sređivanje pozorišnih prilika.

Tokom leta u Beogradu deluje "Izbegličko pozorište," koje predvodi glumac Radivoje Marić, a odobrenje za rad obezbedilo mu je Udruženje glumaca. Pozorište je radilo u specijalno uređenoj bašti, u Proforskoj koloniji, na uglu Cvijićeve i ulice Ljube Davidovića. Od decembra 1941. ovo pozorište menja ime u "Srpsko pozorište" i igra predstave u zakupljenoj dvorani lokala "Jermenin" (bivša kafana "Morava"), u ulici Kralja Aleksandra.

Početkom decembra 1941. formirano je Pozorište udruženih glumaca, pod upravom iskusnog glumca i reditelja Dušana Životića, a u rediteljskom radu mu pomažu Miloš Rajčević i Radivoje Marić. U prvo vreme izvodi predstave na Kolarčevom narodnom univerzitetu, a potom od novembra 1941. u lokalu "Novi Beograd".

Pošto pomenuta dva pozorišta nisu mogla da angažuju sve pridošle glumce, uprava Udruženja glumaca isposlovala je od okupacijskih vlasti formiranje još jednog ansambla, koje dobija naziv "Srpsko povlašćeno pozorište." I o njemu brine Dušan Životić, umetnički šef je glumac, Petar Milosavljević, a dramaturg Ilija Jovanović. Reditelji su bili iskusniji glumci Nikola Smederevac, Stojan Jovanović i Ljubomir Vasiljević.

Predstave se izvode na različitim delovima grada: na placu Udruženja glumaca, u Ulici kraljice Marije 143, u dvorani Radničke komore, u Nemanjinoj 28, ali i u dvorani Kolarčevog narodnog univerziteta.

Početkom avgusta 1941. obnovilo je rad Veselo pozorište "Gane," koje je osnovao glumac Dragan-Gane Milovanović. Među članovima ovog pozorišta bili su "na prvom mestu komičari, a zatim madioničari, igrači, hipnotizeri i dr," kako piše list *Obnova* (4. avgust 1941). Predstave se izvode u bašti kafane "Stara Ribnica," u ulici Kraljice Marije 115.

Obnavljaju rad i diletantske, amaterske družine, među kojima su zapaženi: Omladinsko pozorište (ili Omladinski studio), osnovano 1940, kao amaterska srednjoškolska družina, daje predstave na KNU, a čine je većinom bivši članovi "Rodinog pozorišta".

Omladinsko pozorište "Nušić" sa Bulburdera davalo je predstave u dvorani Ruskog doma, a Omladinsko pozorište "Vuk Karadžić" igra na KNU.

Tokom druge godine okupacije deluju novi pozorišni ansambl: Satirično pozorište "Bodljikavo prase", osnovano 1942. godine. Ovaj privatni teatar osnovao je Svetomir Stojanović, vlasnik i urednik istoimenog satiričnog lista, a često su u njemu nastupali članovi bivšeg pozorišta "Kišobranci". Pozorište nije imalo ni stalni izvođački ansambl, niti sopstveni scenski prostor.

Narodno radničko pozorište "Srbozar"

Ministarski savet je 1942. osnovao Srpsku zajednicu rad, koja je zamenila dotadašnje sindikate. Među prioritnim zadacima bilo je osnivanje sopstvenog pozorišta. Tako nastaje Narodno radničko pozorište "Srbozar", a stalni smeštaj i dvoranu dobilo je u renoviranoj Radničkoj komori (Nemanjina 28). Gledalište je imalo kapacitet oko 600 sedišta, a dvorana je smatrana za jednu "od najboljih pozorišnih dvorana u Beogradu". Za upravnika "Srbozara" postavljen je Jovan Jeremić, glumac i reditelj. Repertoarska orijentacija bila je određena okupacijskim uslovima, a većim delom je bila okrenuta domaćim istorijskim komadima, klasičnim i društvenim komedijama, domaće i strane dramaturgije. Bilo je to pozorište sa najjeftinijim ulaznicama, sa velikim popustom za radnike (75%), te je staklo i zbog toga veliku popularnost. Za kratko vreme, samo tokom 1942. izvelo je 14 premijera sa oko 80 repriza.

Početkom jula 1942. formirano je novo "Srpsko savremeno pozorište." Vlasnik i upravnik novog privatnog pozorišta bio je Vladan Sotirović, od tada pozorišni kritičar. Predstave je izvodilo dva puta nedeljno u sali KNU. Repertoar su činila isključivo klasična i savremena dela srpskih autora. Pozorište je bilo kratkog veka. Izvelo je osam premijera dela L. Lazarevića, B. Nušića, S. Nastasijevića, V. Živojinovića Masuke i dr.

Humorističko pozorište "Centrala za humor"

Novo beogradsko privatno pozorište "Centrala za humor" formirano je oktobra 1942, a članovi su mu bili poznati komičari, muzičari, baletski igrači. Vlasnik je bio poznati apotekar Milorad Ivanović, a artistski šef je bio novinar Milorad Ivanović. "Centrala za humor" radila je po oprobanim receptima Braninog "Orfeuma," koji se nalazio među inicijatorima za osnivanje. Pozorište je

davalo svoje predstave u dvorani KNU, a prva svečana premijera izvedena je 28. novembra 1942. Bio je to *Izabrani program*, u režiji Vladete Dragutinovića i dekoru Save Rajkovića. "Centrala za humor" ubrzo stiže nesvakidašnju popularnost i njene sve predstave bivale su rasprodate. Od februara 1943. useljava se u dvoranu palate "Riunione" i dobija status stalnog beogradskog pozorišta. Sve češće izvode se celovečernje dramske predstave umesto programa kolažnog tipa. Tokom 1943. "Centrala za humor" izvela je 357 predstava sa preko 150.000 gledalaca.

Brojne vanteatarske protivrečnosti se vezuju za delovanje ovog teatra. Smatralo se da je "Centrala" bila najviše podložna repertoarskim ustupcima okupatorskim vlastima, s jedne, a s druge rekordna poseta ovom pozorištu ukazuje na činjenicu da je bilo "u središtu duhovnog interesovanja građanstva". Objektivno posmatrano bilo je to dobro bulevarsko pozorište, zabavljačkog tipa u punom smislu, u kome su glavnu reč vodili izvanredni komičari beogradskog glumišta.

Pozorište Udruženja glumaca "Razbibriga"

Početkom decembra 1942. niče još jedno beogradsko pozorište zabavljačkog karaktera, Humorističko-artistički teatar "Razbibriga." I ovaj teatar imao je u početku status privatne pozorišne družine,

čiji je vlasnik i upravnik bio Dragomir Milenković. "Razbibriga" je bila smeštena u dvorani bioskopa "Balkan," gde je nekada delovao Branin "Orfeum". Umetničko vodstvo, režija i konferansa "Razbibrige" bila je u rukama Jovana Tanića, glumca, a izvođački ansambl je bio bez "zvezda," sastavljen od glumaca iz "raznih malih pozorišta", kako se pozorište reklamiralo u štampi. Predstave su bile kolažnog tipa sačinjene od šaljivih jednočinki, bufonerija, muzičkih, vokalnih i baletskih tačaka.

Jedna od karakteristika beogradskog pozorišnog života tokom Drugog svetskog rata su pojave brojnih pozorišnih grupa, većinom kratkog trajanja, od kojih su samo izvesne ostavile dublje tragove. Ako se ima na umu sivilo filmskog repertoara i okupacijske diktirane štampe, u nedostatku bilo koje druge osmišljenije zabave i razonode, onda brojni odzivi Beograđana na pozorišne predstave i ne izazivaju osobito čuđenje, jer je to bio, po pravilu, jeftin i na solidnom umetničkom nivou, dvočasovni provod.

Pozorišni život u Beogradu naglo je zamro posle savezničkih bombardovanja u prvoj polovini 1944, a oživeće u jesen iste godine po oslobođenju, u novim društveno-političkim okolnostima, u kojima će prestati, na duži rok, mogućnost osnivanja privatnih pozorišta.

Zoran T. Jovanović

RUKA - PRODUŽENA MISAO

Mirjana Vukojičić i Gojko Šantić

Glumica JDP Mirjana Vukojičić napisala je pobjednički esej o glumcu i osvojila nagradu na Danima Milivoja Živanovića. Poetski esej pod naslovom RUKA - PRODUŽENA MISAO nadahnuto govori o glumcu (takođe JDP) Gojku Šantiću, polazeći od izražajnih moći njegovih ruku, a dosežući najveće dubine duše i dara. Nameravali smo da

ovaj esej objavimo u našoj rubrici 'Moje omiljeni partner', ali su nas pretekli urednici Kulturnog dodatka Politike. Žao nam je... ali se i radujemo jer će tako dopreti do mnogo šireg i mnogobrojnijeg čitalaštva. Gojko Šantić koji je tema i inaspiracija ovog eseja, takođe veoma lepo piše. On će uskoro dovršiti knjigu o nekolicini svojih kolega...

T R I G A

"Deda je skrenuo!", reče. Njegovo veliko, žuto oko gledalo je usplahireno i podozrivo u isti mah. Niko mu, kao i obično, nije verovao; nepouzdati, čkiljavi Gilačica. Uz to još i žute oči! Nasmehaše se.

"Video sam ga dole... Na sanduku za ptice!", bio je uporan donosilac loših vesti.

Mesec se baš spremio da zakorači u svoje doba dana i ta velika, sjajna stvar samo što se nije pojavila na obzoru, kad osetiše kako im stopala upadaju u gnječavo, hladno tle. Već su ih dirkale i kržljave trstike nagoveštavajući da je bara blizu. Nešto, valjda kakav vodeni pacov, ili možda veće i značajnije nešto, zašljapka ulevo, udesno i napred lupajući po vodi koja je već dopirala do gležnjeva. Prepadnut, Gilačica zastade podigavši prst do usana. Tako je davao važnost svome strahu i svojem zamišljenom predvodničkom položaju. Ostala dvojica zastadoše takođe. Iako su ovamo često dolazili i noću, opreznije krenuše dalje.

Ugledaše ga na visokom, glomaznom sanduku koji su još proletoz namestili kao klopku za barske ptice. S oduševljenjem koje se vremenom tiho gasilo, provodili su brojna jutra u neuspelim pokušajima da uhvate kakvu divlju patku ili šljuku. Nije im trebalo mnogo da bi potpuno odustali od svojih lovačkih želja, te sanduk ostade nasred bare kao skromni, natruli spomenik njihovih zaludnih namera. Njima nasuprot, deda Lule je ponekad donosio nešto kukuruza ili mrvica i ostavljao na sanduku kao dokaz ljudske beznadno dobre volje prema lukavim pernatim stanovnicima bare.

Podučavao je dečake trpeljivosti između ljudi i životinja, smeškao se dok su nespreno pokušavali da nadmudre barekuše i usput im pripovedao o događajima iz nekih sasvim drugih svetova, beskrajno udaljenih od njihove male, neravninomernom kaldrmom obložene varošice. Znali su da u tom ostarelom, lomljivom telu spokojno obitava bivši bokser koji još nikada u sebi nije uspeo da pobedi glumca ili pesnika. Čak ni na poene. Njegov čuveni dupli dekung, za koji protivnici, kako su tvrdili svi koji su to jednom videli, nisu imali nikakvo rešenje, bio je potpuno nemoćan pred strašnom navalom sećanja na uzbudljive scenske bravure čika Dobrice ili Raše, i mnogih drugih koji su tek stizali, mladi i goropadni.

I sam je pokušavao. Naravno. Pokazaće im jedared diplome i priznanja. I ubedljivo zaranjao u radoznale dečje oči. "Tri ga" ih je zvao. Gilačica je sobom već doneo svoj praskavi nadimak, ostalu dvojicu deda Lule je krstio imenima: Gane i Gandur. Iako su bili vlasnici nekih drugih. U tome nije bilo poruge, pa nisu ljutito reagovali. Šta više, privukla ih je ta bezazlena tajnost i uskoro su, među sobom, počeli tako da se oslovljavaju.

"Boks nije tuča!", upozoravao je. Uprkos tome, svake nedelje u deset, u maloj sportskoj sali, dečaci su gledali nešto drugo. Ono što deda Lule nije hteo da vidi. Za ružne stvari upotrebljavao je rezervne oči. Da bi prepoznao plemenito nadmetanje. Ali u tome je imao sve manje uspeha. Zato što nije bilo lepog načina da se pobegne iz siromaštva. Moglo se samo odlutati. Privremeno.

A sad je stajao na sanduku za ptice. Oko njega: voda i šiblje već obasjani mesečinom. Nesigurno uspravan, oslonjen o dugačak štap, gledao je put istočnih obronaka lažne planine, koji su uvek

magličasto drhturili u daljini. Taj kratki niz zaobljenih, zemljastih uzvišenja. Ispod starog, pohabanog ogrtača nisu se videle duge, mršave noge, one koje su nekada izvodile igru slušivanja tupavih protivnika i, zamišljali su, dostojanstveno nosile njegovo snažno i mišićavo telo scenom; niti se čuo glas kojem su se nekad mnogi divili, a sada pre podsećao na neravnomerno presipanje zrnelja iz vreće u limeno korito. S vremena na vreme njime bi se prolomila drhtavica, kao snažna, kratkotrajna grmljavina, bez razloga i jasnoga porekla. Nije čak ni pušio. Ugašen opušak visio je zalepljen za gornju usnicu.

Izgedalo je kao iščekivanje.

"Video sam ga na jednoj slici!", prošaputao je Gane. "Isto ovako!"

"Lupetaš!", bio je osoran Gilačica.

"Možda... Možda nešto uvežbava!", Gandur je izustio stidljivo.

"Glumci uvek glume!", s malo više sigurnosti se opet javio Gane.

"Uvek trućaš budalaštine!", zaključio je Gilačica.

Prilazili su deda Lule sasvim tiho, ne shvatajući čudnu mirnoću kojom je bio obuzet i ne znajući šta bi trebalo učiniti kada mu se već i sasvim približe. Bio je to valjan razlog da svoje trapavo šunjanje oduže do u beskonačnost, očekujući da se u međuvremenu dogodi nešto što će ih sprečiti da prvi preduzmu bilo šta. Znali su da ih nespretn izbor može osramotiti pred ovim sedim starcem koga su ponekad, tajno i blago podrugljivo podražavali, ali za koga su ipak verovali da poseduje mnoge osobine nedostižnih mudraca. Prilazili su mu gotovo sasvim nečujno, gotovo ne pomerajući se s mesta, i gotovo već izgubivši svaku nadu da će se ono očekivano nešto i dogoditi.

"Haća!", kriknu odjednom svojim hripavim glasom deda Lule.

Ganduru se odsekoše noge i on sede u hladnu, prljavu vodu. Gilačica i Gane ostadoše ukočeni, nemi, zabezeknuti.

"Ha! Šta kažete? A?", zadovoljno i meko pita deda. Gleda ih svojim prodornim, malčice ispranim očima. "Rek'o sam da ću jednom da vam pokažem kako se to radi!"

"Mislili smo da si... Umro!", kaže Gilačica. "Onako... Stoječki!"

"Kralj Lir.", kaže vedro deda Lule. "Šekspir, po Stanislavskom! Pričali smo o tome... Zamisli - bićeš!"

"Šta...Šta je s tobom, bre deda Lule?!", ljutito se oglašava Gandur polako ustajući iz blata. "Kakav, bre Šekspir, kad ti pikavac u ustima?!"

Deda lagano i bez nervoze side sa sanduka za ptice.

"To nema veze!", kaže. Stavi ruku na grudi. "Unutra je važno!"

Mesec se već kolebao da li da zađe za ona brda što su se izdavala za planinu, dok su kroz čestar šljapkali jedan ponosni kralj i trojica izdžigljalih derana, radosna izgleda i gladna pogleda na svet.

"Ko beše... Taj Stanislavski?", mrmljao je više za sebe Gane.

"Pa, deda Lule, bre!", nervozno odvrti Gilačica.

I mesec pade na drugu stranu sveta.

Vladimir Arsić

Podsećamo članstvo Saveza dramskih umetnika Srbije (SDUS) da je Predsedništvo SDUS-a zakazalo

XI REDOVNU IZBORNU SKUPŠTINU SAVEZA DRAMSKIH UMETNIKA SRBIJE za 22. maj 2006. godine (ponedeljak), u 12 sati, u Pozorištu na Terazijama u Beogradu

Predlog Dnevnog reda Skupštine:

1. Otvaranje i izbor radnih tela Skupštine

1) izbor članova Radnog predsedništva

2) izbor zapisničara i overivača zapisnika

3) izbor članova Izborne i Verifikacione komisije

2. Razmatranje i usvajanje Izveštaja o radu Saveza u prethodne dve godine

3. Razmatranje i usvajanje Finansijskog izveštaja za 2004. i 2005. godinu

4. Predlozi kandidata za Predsednika Saveza, program rada kandidata i izbor Predsednika Saveza

5. Predlog, izbor i verifikacija drugih organa Saveza (verifikacija članova Predsedništva Saveza, izbor članova Suda časti i izbor članova Nadzornog odbora)

6. Razno

Predviđeno trajanje sednice je do 16 časova najkasnije.

Podsećamo da je svim članovima lično i blagovremeno uz poziv dostavljen i predloženi materijal za razmatranje iz gore navedenog Predloga Dnevnog reda.

Za PREDSEDNIŠTVO SDUS-a Sonja Jauković, predsednik

LUDUS

Pozorišne novine

YU ISSN 0354-3137
COBISS.SR-ID 54398983

Izlazi jednom mesečno (osim u julu i avgustu)
Tiraž: 1500 primeraka
Prvi broj objavljen 5. XI 1992.

Izdaje

Savez dramskih umetnika Srbije
Beograd, Studentski trg 13/VI
Telefoni: 011/2631-522, 2631-592 i 2631-464; fax: 2629-873
http://www.sdus.org.yu
e-mail: sdus@net.yu
PIB 100040788
Tekući račun: 255-0012640101000-92 (Privredna banka a.d.)
Devizni račun: 5401-VA-1111502 (Privredna banka a.d.)

Predsednica

Sonja Jauković

Glavna i odgovorna urednica

Mirjana Ojdanić

Redakcija

Tanja Bošković, Stevan Koprivica, Mirjana Bobić Mojsilović, Igor Bojović, Dragana Bošković, Vladimir Arsić, Ksenija Šukuljević Marković, Mr Milovan Zdravković, Isidora Masniković

Lektura i korektura

Mirjana Jurčić

Sekretarica redakcije

Branislava Atanacković

Tekstove i informacije slati na:

ludus_mir@yahoo.com

Fotografije, sa potpisom, slati na:

sdus@net.yu

Grafički dizajn i priprema za štampu

AXIS studio, Beograd
e-mail: office@axis.co.yu

Dizajn logotipa „LUDUS“

Đorđe Ristić

Redizajn logotipa „LUDUS“

AXIS studio

Štampa

Preduzeće za grafičko izdavačku delatnost i usluge d.o.o. BRANMIL, Beograd, Borisa Kidriča 24

Rešenjem Ministarstva za informacije

Republike Srbije Ludus je upisan u Registar sredstava javnog informisanja pod brojem 1459

POBEDNIK VELIKOG STILA I SKRIVENI POBEDNIK

Zvezdara Teatar je na 35. Festivalu komedije u Jagodini ponovo osvojio nagradu za najsmješnjiju i najbolju predstavu u celini, vodviljem *Ljubavnik velikog stila*. Tako je postao pozorište sa čitavom farmom *Zlatnih čurana* i kolekcijom statueta *Jovanče Micić*.

Uprkos svakodnevnim vestima i hronikama jagodinskih Dana komedije niko nije objavio pobjednika na konkursu za domaću komediju (ili ga je objavio nevidljivo). Od Buce Mirkovića, člana žirija nezvanično saznajemo da je na konkurs stiglo oko 65 komedija i da je pobedio *"jedan momak baš iz Jagodine, koji inače piše za decu..."* Zanimljivo je da od tridesetak pobjedničkih komedija na ovom konkursu prethodnih godina (skoro svake godine po 1, jer konkurs nije uvek raspisivan), velika većina nije izvedena. Dok na festival stiže sve manje predstava po savremenim domaćim komedijama. Dogadalo se da dođe jedna takva predstava i da (u konkurenciji sam sa sobom) tekst pobedi kao - najbolja izvedena savremena komedija. To je uvek objavljivano na sva zvana, jer je očigledno bolje i važnije pobediti sam sebe nego 64 anonimna konkurenta. Ima logike.

Dok su svuda u svetu konkursi za dramske tekstove sve brojniji i popularniji - mi svoje skrivamo ili gasimo.

I tu ima logike.

